

Broj: X-KR-05/122

Sarajevo, 04.02.2010. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine u vijeću sastavljenom od sudija Božić Zorana, kao predsjednika vijeća, te sudija Kosović Jasmine i Kozamernik Mitje, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika- asistenta Haračić Lejle u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Bastah Predraga i Višković Gorana, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-137/05 od 18.04.2008. godine, koja je potvrđena dana 23.04.2008. godine, i izmjenjena dana 16.11.2009. godine, kojom se optuženi terete za počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, u vezi sa tačkama a), d), e), f), g), i) i k), a sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, nakon javno održanog glavnog pretresa, sa kojeg je dijelom bila isključena javnost, u prisustvu optuženog Bastah Predraga i njegovih branilaca Potparić Milorada i Serdarević Refika, advokata iz Sarajeva, te optuženog Višković Gorana i njegovih branilaca Todorović Todora i Golić Radeta, advokata iz Vlasenice, i u prisustvu tužiteljice Tužilaštva BiH Jukić Sanje, dana 04.02.2010. donio je i dana 05.02.2010. godine javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

Optuženi:

BASTAH PREDRAG, zv. „Dragan“, sin Radovana i majke Danice rođene Samardžić, rođen 18.10.1953. godine u mjestu Podkozlovača, općina Han Pjesak, nastanjen u ... ,JMBG: ... , po narodnosti ... , državjanin ... , pismen sa završenom SSS, oženjen, otac jednog punojetnog djeteta, lošeg imovnog stanja, vojsku služio u Beogradu 1972./1973. ne prolazi kroz kaznenu evidenciju, nalazi se u pritvoru po Rješenju Suda BiH broj X-KRN-05/122 od 29.01.2008. godine.

VIŠKOVIĆ GORAN, zv. „Vjetar“, sin Stcjana, i majke Milice rođene Drakulić, rođen 25.11.1954. godine u mjestu Bujevići, općina Vlasenica, nastanjen u ... ,JMBG: ... , po narodnosti ... , državjanin ... , pismen sa završenom SSS, oženjen, otac jednog malojetnog i treće punojetne ajece, lošeg imovnog stanja, vcjsku služio u Krajevu i Nišu 1973./1974. godine, osuđivan ... , nalazi se u pritvoru po rješenju ovog Suda broj: X-KR/05/122 od 05.02.2010. godine.

K R I V I S U

Što su :

U periodu od aprila do kraja septembra 1992. godinem, u okviru širokog i sistematičnog napada dijelova jedinica JNA, vcjnih, paravojnih, i policijskih snaga Srpske Republike BiH, usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog i ostalog nesrpskog stanovništva opštine Vlasenica, znajući za takav napad, te da njihove radnje čine dio tog napada, kao pripadnici tih snaga i to Bastah Predrag u svojstvu pripadnika rezervnog sastava MUP-a RS, SJB Vlasenica, a Višković Goran kao pripadnik vojske Srpske Republike BiH, vršili progon civilnog stanovništva bošnjačke i

druge nesrpske nacionalnosti na političkoj, nacionlanci i vjerskoj osnovi, lišavanjem drugih osoba života (ubistvima), nezakonitim zatvaranjem, psihičkim i seksualnim zlostavljanjem, prisilnim nestankom osoba, mučenjem i drugim nečovječnim ojelima učinjenim u namjeri nanošenja fizičkih i psihičkih povreda tako što su:

I OPTUŽENI BASTAH PREDRAG zv. „Dragan“ - sam

- 1.) početkom juna najvjerovalnije 02. juna 1992. godine suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode mldb. Huse Kičić tako što je policijskim vozilom plavo bijele boje marke „Goif“ došao u ulicu Jove Ostojić br. 20 u Vlasenici, do kuće Ismeta Kičić, iz koje je, čupajući za kosu, izvukao mldb. Husu Kičić kojeg je, zajedno sa još jednim civilom Bošnjakom odvezao do policijske stanice u Vlasenici, gaže ga je nakon što je nogom u leđa udario tog nepoznatog civila koji se skotrija niz stepenice PS, otpočeo udarati mldb. Husu Kičić, u hodniku do portirnice policijske stanice kundakom puške snažno u preajelu prsa, zahtijevajući da dok ga udara, ruke drži iznad glave, što je ovaj to i uradio, kako bi udarci bili što bolniji, udarajući ga sve dok mldb. Husu Kičić nije počeo teturati od bolova, a u dajem fizičkom zlostavljanju ga je spriječio jedan srpski policajac;**
- 2.) Neutvrđenog datuma u drugoj polovini juna mjeseca 1992. godine zajedno sa grupom od Više od 5 srpskih vojnika, došao do kuće Ambešković Muhameda kojem je teško oduzeo fizičku slobodu kao i Hurić Ramizu koji se iz straha za svu sigurnost krio u kući Ambešković Muhameda, a potom ih zatvorio u PS Vlasenica, gaže ih je zajedno sa drugim srpskim vojnicima i policajcima tukao nogama, rukama i palicama, te tjerao mldb svjedoka 15 kojeg su doveli i zatvorili u PS da tuče svog oca a ovaj njega, a kada je to mldb svjedok 15 odbio, udario ga stisnutom šakom u glavu;**
- 3.) dana 02. juna 1992. godine, ili približno tog datuma, policijskim vozilom došao do kuće Muje Klanco sin Hasiba, kojeg je lišio slobode i odvezao u PS Vlasenica gaže je bio zatvoren nekoliko sati a potom ga izveo iz PS i vozilom marke „Goif“ zajedno sa još jednim NN policajcem odvezao do mjesta zvanog Toplik, do jedne livade u blizini fabrike „Alpro“ gaže je lišen života. a kada je Vukosava Klanco, supruga Muje Klanco obratila se za pomoć jednom policajcu u prostorijama PS, tražeći svoga supruga, pretučena je rukama, nogama, kundakom puške po svim dijelovima tijela i zatvorena u ćeliju PS Vlasenica;**
- 4.) Noću 12./13. septembra 1992. godine suajelovao u ubistvu više osoba na način što je zajedno sa grupom od 5 ili više neidentificiranih uniformisanih vojnika sa čarapama na glavi, svi naoružani automatskim puškama, došao u ulicu M. Tita u centru grada Vlasenica, znojući i svjestan što će se desiti sa civilima bošnjacima koji budu pronađeni u svojim kućama, obzirom da je unaprijed odredio i poveo sa sobom dvacjicu logoraša bošnjaka koji su vozili traktor sa prikolicom namjenjenu za transport leševa, pa kada je zajedno sa grupom vojnika došao do kuća Zejne Ambešković kći Salke, rođena 1922. godine u kojoj je bila Džemila Hasanbegović kći Džemala, rođena 1933. godine i Tutić Nura kći Avde, rođena 1910. godine, Ahme Hadžiomerović sin Saliha, rođen 1907. godine i njegove supruge Tife Hadžiomerović kći Rame rođena 1925. godine, sačekao na ulici dok su vojnici sa čarapama na glavi ulazili u njihove kuće iz kojih se potom čula jaka rafalna pajba, a kada su vojnici izašli naredio logorašima da iz kuća iznesu beživotna tijela i**

utovare ih u prikolicu traktora što su ovi i uradili, da bi se potom nakon što su zarobijenici odvezli traktor sa beživotnim tijelima udaljio sa lica mjesta, a tijela Žejne Ambešković, Džemile Hasanbegović, Tutić Nure, Hadžiomerović Ahme i Hadžiomerović Tife nikada nisu pronađena;

- 5.) *Neutvrđenog datuma u prvoj polovini juna mjeseca 1992. godine, zajedno sa više neidentificiranih uniformisanih vojnika iz logora Sušica odveo Ferhatbegović Ragiba sina Šaćira, rođen 1950. godine, a od kada mu se gubi svaki trag, a njegovo tijelo nikada nije pronađeno;*
- 6.) *U vremenskom periodu 17. ili 18.07.1992. godine iz logora „Sušica“, zajedno sa grupom neidentificiranih uniformisanih vojnika, među kojima su bili i čuvari logora „Sušica“, izveo 10- 12 civila bošnjaka koji se više nikada nisu vratili i od tada im se gubi svaki trag, a njihova tijela nikada nisu bila pronađena, među kojima su bili i Pezić Sulejman sin Sulejmana, rođen 1939. godine, Handžić Bego sin Salke, rođen 1942. godine, Šabić Sakib sin Salke, rođen 1949. godine, Šabić Muhamed sin Salke, rođen 1952. godine, Efendić Šukrija sin Ibre, rođen 1951. godine, čija tijela nisu nikada pronađena, kao ni tijelo Hadžić Mehmeda sina Muje, rođen 1962. godine, kcjeg je izveo iz logora u četvrtak dana 16. jula 1992. godine, Hadžić Ejuba sina Rahmana, rođen 1954. godine, Parić Hasana sina Ibre, rođen 1954. godine;*
- 7.) *neutvrđenog datuma krajem avgusta '92. godine naredio Saračević Ajši i njenom suprugu Saračević Husi, da za 5 minuta napuste kuću, u protivnom će ih ubiti, a kuću srušiti transporterom, nakon čega su ovi bili prisiljeni otići na teritorij pod kontrolom bosanskih muslimana, kao i Šabić Umiju kcju je dana 21.08.1992. godine, zajedno sa njenom mlđom ajecom istjerao iz kuće naredivši im da napuste Vlasenicu u protivnom će ih pobiti što su oni morali i uraditi;*

II OPTUŽENI GORAN VIŠKOVIĆ zv. Vjetar - sam

- 1.) *dana 23.4.1992.g. suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Džebo Mirsada kcj je zajedno sa više desetina civila Bošnjaka čekao ispred zgrade općine Vlasenica kako bi dobio propusnicu za kretanje po tzv. Srpskoj općini Vlasenica i to tako što ga je uhvatilo za ruku i savio je iza leđa, a potom udarivši ga kundakom puške u preajelu leđa, te šutajući ga više puta nogom u debelo meso, doveo do policijske stanice Vlasenica gaje ga je i zatvorio;*
- 2.) *Neutvrđenog datuma sredinom maja mjeseca 1992. godine u zatvoru kcj se nalazio iza zgrade Suda u Vlasenici mučio zatvorene Kurjak Abdurahmana i Kurjak Osmana, tako što ih je svakodnevno lično i zajedno sa drugim neidentificiranim srpskim vojnicima tukao, tako što bi ih izvodio u hodnik jednog po jednog, iz kcjeg hodnika su se čuli udarci, jauci, a potom nakon udaranja ubacivao ih u ćeliju jer nisu mogli hodati, dok je Kurjak Abdurahmana svakodnevno tukao šakama, puškom, udarao koricama od pištojaja, i stavljao cijev pištojaja u usta okidajući u prazno, kao i Kurjak Osmana, kojeg je udarao na sličan način;*
- 3.) *Dana 11. jula 1992. godine između 20,00- 21,00 sati u ulici Omladinska brčj 5 u Vlasenici, u grupi sa više od 5 srpskih vojnika ušao u kuću Handžić Bege sin Salke, rođen*

1942. godine, kćeg je udarao pesnicama, kundakom puške u preajelu lica, usta, nosa, za koje je vrijeme njegova supruga Handžić Ramiza preklinjala da prestane, a potom ju je snažno udario zamahom dlana ruke u preajelu lica, rasjekavši joj usnu, a nogom obuvenom u vojničku čizmu snažno udario u preajelu kičme od kojeg udarca je pala niz stepenice potrubuške na asfalt, gaje ju je nastavio tući, stavljajući joj nogu i pušku na leđa i zaprijetivši da će je ubiti ukoliko ne kaže gaje su joj zet i sin,

- 4.) Neutvrđenog datuma u prvoj polovini juna mjeseca 1992. godine zajedno sa grupom od desetak srpskih vojnika došao u nasejje Panorama, gaje je stanovala sa mužem i ajecom osoba pod pseudonimom 3, pa kada im je NN vojnik naredio da napuste kuću, isti su izašli na ulicu na kojoj je zajedno sa drugim srpskim vojnicima, nogama, kundakom puške, šamarom, tukao Rašida Dautović sin Mehmeda, rođen 1947. godine, njegovu ženu Hajru Dautović kći Alje rođena, 1949. godine, dvcje mldb. ajece, tjerao Rašida da klanja po asfaltu;
- 5.) Dana 02. juna 1992. godine ili približno tog datuma, zajedno sa drugim srpskim vojnicima, čuvarima logora "Sušica", u večernjim satima iz logora izveo Muminović Salka sin Mehmeda, rođen 1946. godine, Muminović Ibru sin Mehe, rođen 1952. godine i jednog mladića iz mjesta Kula općina Zvornik, kćima se od tada gubi svaki trag, sve dok tijelo jednog od njih, Muminović Salka, nije pronađeno i ekshumirano dana 29.09.2000. godine;
- 6.) Dana 27.06.1992. godine kamionom RO "Polet" došao pred logor "Sušica" i naredio da u kamion uđe 20 zatvorenika za prinudni rad, među kojima su bili izvjesna osoba prezimena Alihodžić, Merić Hajrudin, Ferhatović Hašim, Ferhatović Džemo, pa kada su došli u blizinu veterinarske stanice u Vlasenici, naredio Džemi Ferhatvoiću da kopa rupu veličine ijudskog tijela, a potom mu dao pištoj da ubije izvjesnog poštara Alihodžić, pa kada je to ovaj odbio pištoj dao Hašimu Ferhatoviću, a kada ni on to nije htio, smijući se ponovo ih potrpao u kamion i velikom brzinom motao volanom lijevo, desno, iživijavajući se na bespomoćnim zatvorenicima;
- 7.) Neutvrđenog datuma u drugoj polovini juna mjeseca 1992. godine, iza veterinarske stanice u Vlasenici parkirao kamion "Zastava" tzv. ladnjača u koji je zatvorio oko 13 civila Bošnjaka kćje je prethodno izveo iz logora "Sušica" na prinudni rad, među kćima je bio Mehicić Salih, kojeg je prethodno pretukao nogama po cijelom tijelu, repetirao pušku zv. "dobošar" u njegovo tijelo, iživijavajući se na istim, a potom ga zajedno sa ostalim civilima zatvorio u hladnjaču držeći ga tako jedan sat u zatvorenom prostoru gaje su ijudi, zbog nedostatka zraka kisika počeli padati u nesvijest, gaje je zavladala panika i strah, a od sigurne smrti ih je spasio jedan srpski vojnik;
- 8.) Neutvrđenog datuma, u prvoj polovini juna mjeseca 1992. godine oko 23,00 sata izveo iz logora „Sušica“ osobu pod pseudonimom 8, i uveo je u stražarnicu u kojoj je bilo više čuvara logora „Sušica“, kojima je rekao „hoćemo li sada kako mi znamo“, a potom jcj vezao ruke lisicama, prethodno je udarivši rukom i nogom, pa nakon što je jedan od srpskih vojnika gurnuo na žejezni krevet, i čuvaо joj ruke, strgao joj odjeću sa tijela, silovao je a potom u polni organ gurnuo policijski pendrek;

9.) Dana 10. jula 1992. godine oko 21,40 sati u ulici Vuka Karadžića br. 4. u stanu Time Huremović, zajedno sa dvcjicom NN srpskih vojnika silovao Jasminu Huremović, kći Osmana, rođena 1958. godine, tako što su je prethodno dvcjica srpskih vojnika istjerali iz stana zajedno sa njenom majkom, sestrom i Lelo Ibrahimom, naredivši da legnu na asfalt ulice ispred zgrade, odakle ju je sa dvcjicom NN srpskih vojnika vratio u stan gajeju je silovao;

III BASTAH PREDRAG zv. "Dragan" i GORAN VIŠKOVIĆ zv. "Vjetar"- zajedno

- 1.) Neutvrđenog datuma u maju mjesecu, sa ulice u centru grada Vlasenica odveli Ferhatović Ahmu u prostorije PS Vlasenica, a kada je Ferhatović Ahmo odveden u logor Sušica, zajedno sa svoga dva sina, Ferhatović Fehimom sin Ahme, rođen 1950. godine i Ferhatović Fadilom zv. Bobak sin Ahme, rođen 1958. godine, u drugoj polovini juna, najvjerovalnije 21.06.1992. godine iz logora izveli Ferhatović Fehima i Ferhatović Fadila, zajedno sa još nekoliko čuvara logora "Sušica", tako što su ih prethodno udarali nogama i rukama, te ih snažno uhvatili za ramena i izbacili iz logora od kada im se gubi svaki trag, sve do dana 29.09.2000. godine, kada su tijela ekshumirana;
- 2.) Neutvrđenog datuma u junu mjesecu 1992. godine, došli pješice do sela Jarovije opština Vlasenica, ispred kuće Lelo Ibrahima sin Šabana, rođen 1953. godine, kćeg su odveli u pravcu Vlasenice, a potom ga, nakon što je odveden u logor "Sušica" u prisustvu više srpskih vojnika izveli iz istog, od kada mu se gubi svaki trag, a njegovo tijelo nije nikada pronađeno;

Čime su počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) KZ BiH u vezi sa djelima iz istog stava ovog člana kako slijedi:

1. optuženi Bastah Predrag zv. „Dragan“ počinio djela iz:

- tačke e) u odnosu na tačku I.1. i tačku I.2. izreke presude koja je u vezi sa članom 29. KZ BiH
- tačke a) u odnosu na tačke I.3. i I.4. izreke presude u vezi sa članom 29 KZ BiH
- tačke i) u odnosu na tačke I.5. i I.6.
- tačke d) u odnosu na tačku I.7. izreke presude

2. optuženi Višković Goran zv. „Vjetar“ počinio djela iz:

- tačke e) u odnosu na tačku II.1. izreke presude
- tačke f) u odnosu na tačku II.2. izreke presude
- tačke k) u odnosu na tačke II.4. II.6. i II.7. te tačku II.3. koja je u vezi sa članom 29. KZ BiH
- tačke i) u odnosu na tačku II.5.
- tačke g) u odnosu na tačke II.8. i II.9. izreke presude u vezi sa članom 29. KZ BiH

3. optuženi Bastah Predrag zv. „Dragan“ i Višković Goran zv. „Vjetar“ – zajedno počinili djela iz:

- tačke i) u odnosu na tačke III.1. i III.2. izreke presude koje su u vezi sa članom 29. KZ BiH.

a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

Pa Sud optuženog, Bastah Predraga, za počinjeno krivično djelo, uz primjenu odredbi člana 39., 42. stav 2. i člana 48. stav 1. i 3. KZ BiH

O S U Đ U J E
NA KAZNU DUGOTRAJNOG ZATVORA U TRAJANJU OD
22 (DVADESET I DVIJE) GODINE

Sud optuženog Višković Gorana, za počinjeno krivično djelo, uz primjenu odredbi člana 39., 42. stav 2. i člana 48. stav 1. i 3. KZ BiH

O S U Đ U J E
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 18 (OSAMNAEST) GODINA

Na osnovu člana 56. stav 1. KZ BiH optuženima se u izrečenu kaznu zatvora ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to optuženom Bastah Predragu počev od 28.01.2008. godine pa nadalje a optuženom Višković Goranu počev od 28.01.2008. godine do 22.07.2008. godine, te od 05.02.2010. godine pa nadalje.

II

Na osnovu člana 284. tačka a) i c) ZKPBiH

OSLOBAĐAJU SE OD OPTUŽBE

Da su:

I. Optuženi Bastah Predrag sam

1) (op.I.1.) Dana 23. aprila 1992. godine u neposrednoj blizini ugostitejskog objekta "Lipa" u Vlasenici, naoružan automatskom puškom kalibra 7,62 mm sa preklopnim kundakom, zajedno sa još jednim srpskim vojnikom suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Zufahari Latifa tako što mu je naredio da se vozilom u kojem se nalazio, doveze do PS Vlasenica, što je ovaj i uradio, predhodno ga udarivši kundakom puške i zatvorio u ćeliju 2x4 u kojoj je bilo više od 20 zatvorenih civila bošnjaka, a kada mu je ruke vezao lisicama, izveo ga u hodnik gaje ga je zajedno sa trojicom srpskih vojnika, tukao rukama, nogama po svim dijelovima tijela sve dok mu tijelo nije bilo obliseno krviju.

2) (op.I.2.) neutvrđenog datuma u prvoj polovini maja mjeseca 1992. godine, zajedno sa još jednim neidentificiranim policajcem, obučen u uniformu rezervnog sastava policije plave boje, naoružan automatskom puškom, vozilom marke "Golf I" došao na lokalitet zvani Jezero, općina Vlasenica do imanja osobe pod pseudonimom "17" kojem je oduzeo fizičku slobodu, i vozilom odvezao do policijske stanice Vlasenica, gaje ga je i zatvorio, prijeteći mu, da ukoliko nađe pušku u njegovoj kući da će ubiti njega i cijelu njegovu porodicu;

3) (op.I.2a.) dana 31. maja 1992. godine oko 08,00 sati suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Đođaijević Ibrahima sin Avde, rođen 1935. godine, kojeg je iz njegove kuće u ulici

Omladinska bb odveo i zatvorio u PS Vlasenica, kao i Ambešković Džemala sin Kadre, rođen 1943 godine, gaje su bili izloženi nečovječnom postupanju i mučenju, od kada se Džodžajević Ibrahimu gubi svaki trag, a Ambešković Džemal ekshumiran je i identifikovan 09.03.2007. godine;

4) (op.I.3.) dana 22.05.1992. godine suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Ibre Osmanović tako što ga je oko 15 sati, zajedno sa trajicom pripadnika rezervnog sastava policije izveo iz kuće u ul. Omladinska br. 15, u Vlasenici i zatvorio u PS Vlasenica a potom ga nakon što je oštećeni Ibro Osmanović prebačen u zatvor iza zgrade suda u Vlasenici dana 18.06.1992. godine svojim kamionom zajedno sa još 10 civila bošnjaka odveo u logor Sušica;

5) (op.I.4.) neutvrđenog datuma u maju mjesecu 1992. godine, zajedno sa još jednim srpskim vojnikom, vozilom marke „Lada“ ili „Niva“, dovezao se do ulice Karađorđeva br. 2 u Vlasenici, do kuće Zarife Pezić iz koje je izveo njenog sina Eniza Pezić sin Sulejmana, rođen 1962. godine, kćer je teško oduzeo fizičku slobodu i vozilom ga odvezao u zatvor kćeri se nalazio iza zgrade Suda u Vlasenici gaje ga je i zatvorio, odakle ga je, u više navrata, odvodio na prinudni rad sve do 09. ili 10. jula '92. godine od kada mu se gubi svaki trag, a njegovo tijelo nikad nije pronađeno.

6) (op.I.6.) Neutvrđenog datuma u junu 1992. godine, zajedno sa više neidentifikovanih uniformisanih vojnika, suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Smaila Duraković kćeri se nalazio na ulici Ive Andrića u Vlasenici, i to tako što mu je naredio da uđe u kombi koji je bio pun civila bošnjaka što je ovaj i uradio a potom je istim vozilom odvučen u logor Sušica;

7) (op.I.8.) Dana 11. maja 1992. godine oko 20,30 sati, u ulici Titova br. 74 u Vlasenici zajedno sa još jednim srpskim vojnikom dovezao se do kuće Zahida Klempić sin Osmana, kog je izveo iz kuće u pidžami i kućnim papučama i odveo u nepoznatom pravcu od kada mu se gubi svaki trag, a njegovo tijelo nikada nije pronađeno, **kao ni tijelo Subašić Abdulkadira** sin Muje, rođen 1962. godine, kog je odveo od njegove kuće koja se nalazila u nasejtu Jezero općina Vlasenica neutvrđenog datuma u prvoj polovini mjeseca maja 1992. godine;

8) (op.I.10.) Neutvrđenog datuma u junu 1992. godine, suajelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Žepčanin Hasije kći Sofeta, tako što joj je naredio da uđe u vozilo marke „Lada“, kćer ju je, zajedno sa **Hatunić Mevludinom** sin Velije, odvezao i zatvorio u PS Vlasenica;

9) (op.I.14.) Neutvrđenog datuma u maju mjesecu 1992. godine, došao na vrata kuće vlasništvo Čehodar Ahme, u kojoj se iz straha za svoju sigurnost, sa svojom ajecom krila osoba pod pseudonomom „2“, te joj naredio, ukoliko ne napusti kuću i ne ode na teritoriju pod kontrolom bosanskih muslimana, da će je ubiti, što je ova morala i uraditi;

Čime bi počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkama e), i) i d) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

2. Optuženi Višković Goran- sam

Da je:

1) (op.II.2.) Neutvrđenog datuma u maju mjesecu 1992. godine, u prostorije PS Vlasenica zajedno sa više neidentificiranih uniformisanih vojnika, u više navrata u namjeri nanošenja fizičkih i psihičkih povreda, tukao Dautović Muhidina sin Mehmeda rođen 1948. godine, koji je 7 dana bio zatvoren u ćelji, od kojih povreda su mu leđa bila crna, a kada je prebačen u logor "Sušica" gubi mu se svaki trag;

2) (op.II.3.) U istom periodu na istom mjestu, sa istom namjerom, tukao nogama, rukama Agić Hasiba koji je sa još više od 10 civila bošnjaka bio zatvoren u ćeliji 2x3, a kada je u njegovoj kući pronašao pušku tzv. ruski dobošar, htio ga ubiti a u taj namjeri ga je sprječio jedan srpski vojnik;

3) (op.II.4.) Neutvrđenog datuma u mjesecu maju 1992. godine, zajedno sa još jednim neidentificiranim uniformisanim vojnikom, vozilom marke "Lada", dovezao se do kuće Klempić Hasrete u kojoj je došla Topčić Ajša sa svojim mldb ajetetom Topčić Amirom, koju je iz bijesa što nije rekla goje jcj je muž i stariji sin snažno zamahnutim dlanovima ruke dva puta udario po licu;

4) (op.II.7.) U isto vrijeme, u istoj ulici, kad je primjetio da je Šestović Muška viajela kako tuče Handžić Ramizu, zamahom noge je udario u prsa od kojeg udarca je pala na asfalt, a potom jcj nogu stavio na leđa i sa uperenom cjevi od puške u leđa, naredio da puže po asfaltu kao i ostali muslimani koji su puzali oko njegovih nogu, a potom jcj naredio da uđe u kombi koji je kružio i kupio preostale muslimane iz ulice Titova bb i okoline te je odvezena i zatvorena u logor "Sušica";

5) (op.II.12.) U vremenskom periodu od 18. do 30.07.1992. godine u logoru "Sušica" tukao kundakom puške, nogama i rukama, Osmanović Hajrudina, kojeg je u nekoliko navrata zajedno sa grupom civila Bošnjaka odvodio na prinudni rad, na pojne zasijano krompirom, kojom prilikom su morali kupiti, u staklenu bocu napunjenu vodom, nametnike tzv. zlatice, a potom je natjerao Osmanović Hajrudina da pojne sadržaj iz boce;

6) (op.II.15.) U periodu od 02. juna do 02. jula 1992. godine, zajedno sa čuvarima pripadnicima srpske vojske i policije, u više navrata silovao osobu pod pseudonimom 6, koju je izvodio iz logora i dovodio u kuću u neposrednoj blizini logora, gaje ju je u jednoj od soba silovao i seksualno zlostavljao, tražeći od nje da mu uzvraća i jubav i da vrišti, dok su iz druge sobe neidentificirana lica govorila „to Vjetre“, „to Vjetre“;

Čime bi počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkama k) i g) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

**3. optuženi Bastah Predrag i Višković Goran- zajedno
da su:**

1) (op.III.1.) Neutvrđenog datuma, krajem mjeseca aprila 1992. godine naoružani automatskim puškama, u večernjim satima, vozilom marke "Lada" dovezli se u ulicu Vojvođanske brigade broj 40 u Vlasenici do kuće Avde Ambešković, sin Kadre, rođen 1940. godine, kojem su teško oduzeli fizičku slobodu, zato što su ga izveli iz kuće, prethodno ga tukući po cijelom tijelu, a potom ga ubacili u vozilo zajedno sa njegovim zetom Hodžić

Sadidinom, sin Ahme, rođen 1965. godine, kojeg su takođe tukli nogama, kundakom puške, a potom ih odvezli u PS Vlasenica, gaje su ih i zatvorili;

2) (op.III.4.) u periodu od 13. – 19. jula 1992. godine u mjestu Luke opština Vlasenica gaje su bili zaustavljani autobusi i kaminoni prepuni civila žena i djece, koji su prebacivani iz logora Sušica na teritoriju pod kontrolom bosanskih muslimana zajedno sa pripadnikima srpske vojske i policije suajelovali u prisilnom presejenju i odvajanju žena i djevcjaka kojima se gubi svaki trag i to tako što je Goran Višković bio u pratnji pomenutih vozila posmatrao odvajanje govoreći "vidi bula koliko ćemo ih imati" dok je Predrag Bastah koji je vozio jedan od kamiona sa ceradom zviždakom i povikom "odvojite što više mladih žena i djevcjaka i posijte što više našeg sjemena" davao znak neidentificiranim srpskim vojnicima koji su bili u blizini mjesta gdje je zaustavio kamion da su stigli a potom bi ti vojnici tako i postupali, odvajajući žene, djevcjake, dječecu među kojima odvojenim ženama su bile hadžić Mirsada kći Edhema, rođena 1952. godine, Nuhanović Đula kći Alje, rođena 1947. godine, i njen mlađi sin Nuhanović Muamer sin Muniba rođen 1983. godine, Ibišević Vahda kći Ibre, rođena 1972. godine, Huremović Jasmina kći Osmana rođena 1958. godine, žepčanin Hasija Ići safeta rođena 1952. godine, Lelo Nihada kći Huseina rođena 1978. godine, Kičić Muneveru kći Lutve rođena 1975. godine, čija tijela kao i još 13 neidentificiranih odvedenih osoba nikada nisu pronađeni;

Čime bi počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkama e) i d) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

III

Na osnovu člana 283. tačka b) ZKP BiH

ODBIJA SE OPTUŽBA

1. prema optuženom Višković Goranu

Da je:

1) (op.III.6.) Neutvrđenog datuma sredinom mjeseca juna 1992. godine u zatvoru PS Vlasenica u kojem je bio zatvoren Durić Mirsad, svakodnevno ga tukao zajedno sa više neidentificiranih i uniforisanih osoba, a kada bi se prostorija u kojoj je bio tučen zajedno sa drugim zatvorenim civilima bošnjacima isprijala krviju po podu i zidovima, oštećeni je, morao prati posle svake tuče.

2) (op.II.9.) U prvoj polovini juna mjeseca, najvjerovalnije 06. juna 1992. godine iz logora "Sušica" izveo više civila bošnjaka koji se više nikada nisu vratili, među kojima je bio i Hajdarević Suijo sin Muje, rođen 1952. godine kojeg je odveo pod izgovorom da ide na prinudni rad, a čije je tijelo pronađeno tek u masovnoj grobnici Ogradice na području općine Vlasenica dana 18.06.2003. godine;

Čime bi počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkom k) i i) ZKP BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

2. prema optuženima Bastah Predragu i Višković Goranu

Da su:

1) (op.IV.5.) U noći 12./13. septembra 1992. godine, zajedno u grupi od 5 – 6 neidentificiranih uniformiranih osoba, naoružani automatskim puškama, došli u ulici Maršala Tita bb, do kuće Salaharević Hasana i njegove supruge Salaharević Zumrete kći Ibre, rođena 1942. godine, pa kada su neidentificirane osobe ušli u njihovu kuću iz koje su se čuli pucnji, čekali ispred kuće, a potom, nakon što su izašli iz kuće, zajedno otišli sa lica mesta;

2) (op.IV.6.) Početkom septembra mjeseca 1992. godine oko 03,30 sati došli naoružani sa još jednim srpskim vojnikom u ulicu Maršala Tita brčj 57. u Vlasenici gde su živjeli brat i sestra Hadžić Hamdija i Hadžić Mujesira, zalupali na vrata od njihovog stana, pa iz bijesa što su vrata zakijučana, optuženi Višković snažno zamahnuo nogom i udario u prsa Hadžić Hamdiju koji je počeo pijuвати krv, te zaprijetio da, ukoliko opet vrata budu zakijučana da će ih ubiti, što su i uradili nekoliko dana poslije, tako što su ih izveli ispred stana i lišili života, pa je tijelo Hadžić Hamdije sina Edhema, rođen 1922. godine, eksumirano 18.06.2003. godine, a identificirano 24.11.2005. godine, dok tijelo Hadžić Mujesire, nikada nije pronađeno;

Čime bi počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačke h) u vezi sa tačkama a) i i) KZ BiH, u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

Na osnovu člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. ZKP-a BiH optuženi se oslobođaju dužnosti da naknade troškove krivičnog postupka.

Na osnovu člana 198. stav 2. i 3. ZKP-a BiH oštećeni, te srodnici stradalih se sa imovinskopravnim zahtjevom, upućuju na parnicu.

Obrázloženje

I OPTUŽENJE

Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-137/05 od 18.04.2008. godine, potvrđenom dana 23.04.2008. godine, optuženima Bašić Veljki, Bastah Predragu i Višković Goranu stavljen je na teret, da su radnjama činjenično pobliže opisanim u optužnici, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, u vezi sa tačkama a), d), e), f), g), i) i k), a sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članovima 29.i 30. KZ BiH. Optuženi Višković Goran se dana 30.04.2008. godine, na ročištu pred sudijom za prethodno saslušanje, izjasnio da nije kriv za navedeno krivično djelo, kao i optuženi Bastah Predrag na ročištu održanom 13.05.2008. godine.

Prije otvaranja glavnog pretresa, branilac optuženog Bašić Veljka, advokat Slavko Aščerić je dana 20.06.2008. godine, pismenim putem predložio da Sud naredi vještačenje zdravstvenog stanja optuženog, kako bi se utvrdila njegova sposobnost prisustvovanja i praćenja daljeg toka predmetnog postupka. Postupajući po navedenom prijedlogu Sud je dana 23.06.2008. godine izdao naredbu za vještačenje koje je obavio tim vještaka u sastavu: dr. Senad Pešto, specijalista interne medicine, dr. Marije Kaučić- Komšić, specijalista neuropsihijatar i dr. Radojke Goljan, specijaliste interne medicine. Nalaz i mišljenje su dostavljeni Sudu dana 26.06.2008. godine, a vještaci Senad Pešto i Marija kaučić Komšić su dana 03.07.2008. godine pozvani da se usmeno

izjasne o zdravstvenom stanju optuženog i njegovom opštem zdravstvenom stanju kao i o mogućnosti daljeg učestvovanja u postupku.

Na ročištu održanom 03.07.2008. godine, vještaci su se decidno izjasnili o rezultatima obavljenog vještačenja, sa zaključkom da se radi o osobi koja se nalazi u poodmakloj životnoj dobi, i koja pored ... tegoba pati i od ... , koja po njihovom mišljenju predstavlja teško oboljenje bez mogućnosti oporavka ili poboljšanja. Na osnovu iznesenog nalaza, mišljenje je vještaka da optuženi Bašić Veljko nije psihofizički sposoban pratiti dalji tok pretresa, nakon čega je tužiteljica stavila prijedlog o razdvajaju postupka u odnosu na ovog optuženog.

Petresno vijeće je istog dana objavilo da se u smislu člana 26. ZKP BiH razdvaja postupak u odnosu na optuženog Bašić Veljka dok se nastavlja dalje postupanje po predmetnoj optužnici protiv optuženih Bastah Predraga i Višković Gorana. Dana 15.07.2008. godine, Sud je temeljem odredbi člana 388. ZKP BiH donio rješenje kojim se prekida postupak u odnosu na optuženog Bašić Veljka, te je isti upućen Centru nadležnom za socijalni rad na području opštine Vlasenica, dok se steknu uslovi za nastavak krivičnog postupka u odnosu na ovog optuženog.

Nakon razdavajanja postupka, glavni pretres započeo je 03.07.2008. godine čitanjem optužnice, a okončan 25.01.2010. godine iznošenjem završnih riječi odbrane.

II IZVEDENI DOKAZI

II.1. Dokazi Tužilaštva

Tokom glavnog pretresa ispitani su slijedeći svjedoci: Zulfahari Latif, Džamđić Miralem, Hadžić Habiba, Agić Hasib, Tatomirović Olga, Golić Arifa, Pezić Zarifa, Đođaljević Đulsa, Kičić Huso, Muranović Fadila, Duraković Smail, Džebo Mirsad, Svjedok 1, Hodžić Aida, Mehičić Salih, Ferhatović Fikret, Svjedok 8, Svjedok 17, Efendić Hasma, Ferhatović Redžo, Lelo Tima, Lelo Bekir, Svjedok 7, Efendić Ismeta, Svjedok 14, Handžić Ramiza, Svjedok 16, Merić Hajrudin, Salaharević Nedim, Smajlović Mirsad, Kurjak Avdurahman, Saračević Ajša, Svjedok 2, Klanco Vukosava, Todorović Petar, Topčić Amir, Svjedok 15, Svjedok 13, Klempić Almasa, Alihodžić Ismet, Zubović Kadira, Huremović Tima, Hadžić Sadija, Berbić Jasmina, Berbić Damir, Svjedok 3, Svjedok 4, Hurić Izet, Prodanović Luka, Zekić Mirsada, Svjedok 5, Hadžić Ferida, Klempić Maida, Šabić Umija, Gradinac Slobodan, Osmanović Ibro I Mašović Amor kao svjedok ekspert, te vještaci dr. Žujo Hamza, spec. sudske medicine, dr. Alma Bravo- Mehmedbašić spec. neuropsihijatar, dr. Tuco Vedo, spec. sudske medicine, Bilić Esad kao vještak grafolog i Martinović Maja dipl biolog.

Na glavnom pretresu Tužilaštvo je izvelo I u sudski spis uložilo slijedeće materijalne dokaze: Zapisnik o saslušanju svjedoka Mirsada Džebo, dat SIPA-i, broj 17-04/2-04-2-216/08 od 29.2.2008. godine, Propusnica za Mirsada Džebu izdata od Kriznog štaba Vlasenice, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "1", dat SIPA-i, broj 17-04/2-04-2-7/08 od 11.01.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Hodžić Aide, broj KT-RZ-137/05 od 6.2.2008. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Hodžić Sadidin broj 202-3-148/2008 izdat u Vlasenici dana 7.4.2008. godine, Rješenje broj R2-22/2002 od 7.10.2002. godine o proglašenju Avde Ambeškovića umrlim, Potvrda o smrti za lice Ambešković Avdo, Zapisnik o saslušanju svjedoka Saliha Mehičić, broj Kt-5/06-RZ od 20.02.2008. godine, Kantonalno tužilaštvo Tuzla, Zapisnik o saslušanju svjedoka Ferhatović Fikreta broj KT-RZ-137/05 od 21.01.2008. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za opštinu Tuzla, broj 10/13-2 na ime Ferhatović Fadil, Izvod iz matične knjige umrlih za opštinu Tuzla na ime Ferhatović Fehim br 10/13-2, Izvod iz matične knjige

umrlih za Ferhatović Hašima, Zapisnik o saslušanju svjedoka Ferhatović Hašima broj Ki-1/98 od 18.2.1998. godine, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "8", broj 17-04/2-04-2-50/07, id 15.01.2008. godine, dat SIPA-I, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "17", broj 17-04/2-04-2-134/08, od 8.2.2008. godine, dat SIPA-I, Zapisnik o saslušanju svjedoka Hasme Efendić, broj KT-RZ-137/05, od 16.01.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Redže Ferhatovića, broj 17-15/3-1-04-2-269/06 od 11.10.2007. godine, dat SIPA-I, Zapisnik o saslušanju svjedoka Tima Lelo, broj KT-RZ-137/05, od 07.07.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Bekir Lelo, broj KT-RZ-137/05, od 18.03.2008. godine, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "7", broj KT-RZ-137/05, od 15.08.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Ismete Efendić, broj KT-RZ-137/05, od 16.01.2007. godine, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "14", broj 17-04/2-04-2-242/08 od 12.03.2008. godine, Izvod iz matične knjige umrlih broj 45/03 od 22.10.2007. godine, Vlasenica, Zapisnik o saslušanju svjedoka Handžić Ramize, broj 17-15/3-1-04-2-269/06 od 22.10.2007. godine, Potvrda izdata na zahtjev Handžić Ramize, a kojom se potvrđuje da je Handžić Bego odveden u logor Sušicu te da se ne zna za njegovu sudbinu, broj 03-842-300/94 od 4.10.1994. godine, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "16", broj 17-04/2-04-2-220/08. od 04.03.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Hajrudina Merić, broj KT-RZ-137/05 od 24.1.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Salaharević Nedim, broj KT-247/95 i KT.RZ-5/06 od 7.6.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Mirsad Smajlović, broj 17-15/3-1-04-2 /07 od 6.4.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Kurjak Avdurahmana, broj 17-04/2-04-2-193/08 od 22.2.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Ajše Saračević broj KT-RZ-152/07 i KT-RZ-137/05 od 22.01.2008. godine, Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka "2" broj KT-RZ-5/06, KT-RZ-247/95 i KT-RZ-802/94 od 5.9.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Klanco Vukosave, broj Kt-Rz-5/06 of 31.8.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Petra Todorovića, broj Kt-Rz-207/07 od 11.09.2007. godine, Foto dokumentacija broj Kt-RZ-137/05 od 13.3.2008. godine, Crtež lica mesta broj KT-Rz-137/05 od 13.3.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Amira Topčić, broj KT-247/95, KT-RZ-5/06 i KT-RZ-802/94 od 22.8.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka "15" broj 17-04/2-04-2-245/08 od 14.3.2008. godine, Izvod iz matične knjige umrlih broj 202-4-149/2008, Vlasenica od 7.4.2008. godine,

Zapisnik o saslušanju svjedoka "13" broj 17-04/2-04-2-246/08 od 14.3.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Almase Klempić broj KT-RZ-137/05 od 11.3.2008. godine, fotografiju Klempić Almase ispred porodične kuće, Potvrdu Državne komisije za traženje nestalih osoba broj 06/5-793-E/96 od 18.10.1996. godine, Podatke o nestaloj osobi za lice Klempić Zahid, Zapisnik o saslušanju svjedoka Ismeta Alihodžića, broj 17-04/2-04-2-191/08 od 18.2.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Kadire Zubović, broj 17-04/2-04-2-189/08 od 18.2.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Huremović Time, brih KT-RZ-5/06 od 5. marta 2007. godine dat pred Kantonalnim tužilaštvom tuzlanskog kantona, Zapisnik o saslušanju svjedoka Sadije Hadžić, broj KT-RZ-137/05 od 16.1.2008. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Hadžić Hamdiju broj 202-4-24/2008 u Vlasenici od 21.01.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Jasminke Berbić, broj KT-RZ-137/05 od 11.3.2008. godine, Rješenje Osnovnog suda u Vlasenici broj P2.30/2001 od 10.09.2001. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Damira Berbić broj KT-RZ-137/05 od 11.03.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Izeta Hurić broj KT-RZ—137/05 od 25.1.2007. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Luke Prodanovića broj KT-RZ—137/05 od 24.03.2008. godine, Zapisnik o saslušanju svjedoka Mirsade Zekić broj KT-RZ—137/05 od 21.01.2008. godine, Nalaz I mišljenje dr.Alma Mehmedika Bravo- sudsko psihijatrijsko vještačenje zaštićene svjedokinje "6", Rješenje Općinskog suda u Zenici , broj R-249/2000 od 26.10.2000. godine, o proglašenju nestalih lica Hadžić Muhameda I Hadžić Mehmeda za umrle, Zapisnik o saslušanju svjedoka Feride Hadžić

broj KT-RZ-137/05 od 14.01.2008. godine, Rješenje Općinskog suda u SARajevu, broj R-643/99 od 2.12.1999. godine, o proglašenju nestalog lica Zahida Klempić za umrlog, Zapisnik o saslušanju svjedoka Maide Klempić broj KT-RZ-137/05 od 7.2.2008. godine, Nalaz i mišljenje vještaka Maje Martinović, dipl. Biologa- kriminalističko tehničko vještačenje hangara u Sušici, Fotodokumentacija broj 09-14/1-04-5-2337 od 3.4.2008. godine, Izvještaj vještaka Esada Bilića o postupanju po naredbi za vještačenje rukopisa, broj KT-RZ.137/05 od 2.4.2008. godine, Listu osoba nesrpske nacionalnosti nestalih na području općine Vlasenica u periodu od 4.4.1992. godine do 31.12.1992. godine, Lista osoba nesrpske nacionalnosti nestalih na području općine Vlasenica u periodu od 4.4.1992. godine do 31.12.1992. godine koji su ekshumirani i identifikovani, Grafički prikaz nestalih osoba nesrpske nacionalnosti nestalih na području općine Vlasenica u periodu od 4.4.1992. godine do 31.12.1992. godine (grafikon 1- po nacionalnoj pripadnosti, grafikon 2-po polu, grafikon 3- po godinama starosti, grafikon 4-po broju nestalih i identificiranih), Sl.list RBiH od 09.04.1992-Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Sl.list RBiH od 20.06.1992-Odluka o proglašenju ratnog stanja, Sl.glasnik srpskog naroda u BiH od 12.05.1992-Odluka o formiranju vojske srpske republike BiH, Geografska karta pod haškim brojem O1117774, Haški dokument br. B 0024731 od 11.06.1992, Naredba Komande brigade srpske vojske Birač od 31.05.1992 o osnivanju logora u Vlasenici, Elaborat stražarske službe kod objekta iz juna 1992-naredba komande o izvršenju procjene ugroženosti logora Sušica-objekta Sušica sa imenima osoba koje će to izvršiti, Procjena ugroženosti objekta u Sušici, Naredba komandanta Pajić Slobodana (veza-dokaz T93), Uputstvo za rad stražarskog obezbeđenja, Stražarski dnevnik (veza T95), Pregled ljudstva za stražarsko obezbeđenje objekta za smještaj u objektu Sušica –Komanda Šekovići, Pregled stražarskog obezbeđenja objekta za smještaj ratnih zarobljenika u Sušici, Akt Načelnika SJB Milić Bjelanovića br. 01-14/24-13 od 05.01.1993 +propratni akt od 14.01.1993. godine, Dopis-Spisak aktivnih radnika, nezaposlenih radnika, pripadnika rezervnog sastava i pripadnika specijalnog voda SJB Vlasenica br. 09-120-177/92 od 18.07.1992. godine, Spisak rezervnih radnika SJB Vlasenica koji su primili plaću u oktobru 1992. godine, Zapisnik o uviđaju sačinjen u logoru Sušica po naredbi i ovlaštenju Tužilaštva BiH od 12.02.2008. godine, Crtež lica mjesta logora Sušica od 12.02.2008. godine, 13 fotografija logora Sušica, Zapisnik o pretresu stana Bastah Predraga od 18.01.2008. godine, Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od Bastah Zdravke od 18.01.2008. godine, Pasoš na ime Bastah Predrag izdat od strane SR Jugoslavije i 6 fotografija, Rješenje Odjeljenja za opću upravu opštine Vlasenica od 08.03.2007-vojno angažiranje B.Predraga, Rješenje općine Vlasenica od 28.09.2005- priznanje B.Predragu statusa RVI VII kategorije, Kopija radne knjižice na ime B.Predrag, Zahtjev za raspored u službu u rezervnom sastavu od 25.03.1996 potpisana od strane B.Predraga, Potvrda SJB Vlasenica od 09.11.1998. godine, Fotodokumentacija pretresa kuće B.Predraga od 18.01.2008. godine, Zapisnik o otvaranju i pregledu privremenom oduzetih predmeta od 05.02.2008. godine, Kopiju matičnog i jediničnog kartona za B.Predraga i kopiju M4 obrasca, Izvod iz KE od 15.02.1998 na ime B.Predrag, Zapisnik o pretresu stana Gorana Viškovića od 28.01.2008. godine, Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od Višković Živojke od 28.01.2008. godine, Vojna knjižica na ime V.Goran, Rješenje odjeljenja za opštu upravu Vlasenica od 06.02.2001-učeće u vojsci RS, Uvjerenje Min. odbrane opštine Vlasenica od 18.03.2002, Rješenje VP Šekovići od 18.08.2006. godine, Fotodokumentacija pretresa kuće G.Viškovića od 28.01.2008. godine, Izvještaj o pronađenim tragovima od 29.01.2008. godine, Zapisnik o otvaranju i pregledu privremenom oduzetih predmeta od 05.02.2008. godine, Dopis Odjeljenja za opću upravu Šekovići od 22.01.2008-vojno angažiranje V.Gorana, kopija matičnog i jediničnog kartona za V.Gorana, Izvod iz KE na ime V.Gorana od 28.02.2008. godine, Nalaz i mišljenje dr. Vede Tuco, Potvrdu o smrti na ime Salaharević Zumrete, Potvrda o smrti na ime Hajdarević Suljo, Potvrda

o smrti na ime Dautović Rašid, Potvrda o smrti na ime Ambešković Avdo, Potvrda o smrti na ime Hadžić Hamdija, Potvrda o smrti na ime Hurić Ramiz, Potvrda o smrti na ime Jusić Mensur, Potvrda o smrti na ime Salaharević Hasan, Potvrda o smrti na ime Ferhatović Fehim, Potvrda o smrti na ime Ferhatović Rašid, Potvrda o smrti na ime Ferhatović Fadil, Potvrda o smrti na ime Muminović Salko, Potvrda o smrti na ime Kolarević Muharem, Potvrda o smrti na ime Šarić Dževad, Izvod iz MKU na ime Šarić Dževada, Potvrda o smrti na ime Zekić Ismet, Izvod iz MKU na ime Zekić Ismeta, Potvrda o smrti na ime Zekić Nusreta, Potvrda o smrti na ime Ferhatbegović Rašid, Potvrda o smrti na ime Muminović Galib, Potvrda o smrti na ime Jusić Mevludina, Potvrda o smrti na ime Ambešković Džemala, Potvrda o smrti na ime Klempić Zahida sa Zapisnikom o utvrđenju identiteta, izvještaj o sudsko-med. expertizi i DNA izvještaj, Potvrda o smrti na ime Zildžić Asima, Potvrda o smrti na ime Handžić Durmo, Potvrda o smrti na ime Klanco Mujo, Izvod iz MKU za Hadžiomerović Tifa, Izvod iz MKU za Tutić Nura, Rješenje Osnovnog suda u Vlasenici o proglašenju nestale Tutić Nure umrlom, Izvod iz MKU za Hasanbegović Džemilu, Izvod iz MKU za Hadžiomerović Ahmu, Izvod iz MKU za Bajramović Nedžiba, Izvod iz MKU za Bajramović Elzudin, Izvod iz MKU za Dedić Ismeta, Izvod iz MKU za Muminović Fahira, Izvod iz MKU za Jusić Muje, Izvod iz MKU za Musić Galiba, Tabelarni pregled masovnih grobnica koje su ekshumirane od 1995-2004 za općinu Vlasenica, Zapisnik o saslušanju svjedoka Umije Šabić od 24.04.2008. godine, dat pred službenicima Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), Zapisnik o saslušanju svjedoka Gradinac Slobodana od 17.03.2009. godine, dat pred službenicima Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), Nalaz i mišljenje od 19.01.2009. godine za svjedoka Mušku Šestović, Nalaz i mišljenje od 19.03.2009. godine za zaštićenu svjedokinju 6 , Nalaz i mišljenje od 08.09.2009. godine za zaštićenu svjedokinju 6, Zapisnik o saslušanju svjedoka Muške Šestović broj: 17-04/2-04-2-54/07 od 17.01.2008. godine, Zapisnik o saslušanju zastićenog svjedoka "6" broj: KT-RZ-152/07 i 137/05 od 07.01.2008. godine, Ukaz o proglašenju općine Milići, sl.gl. SRBiH broj 4. od 28.02.1992. godine, dostava podataka opštine Vlasenica broj 2/1-014-348/08 od 22.12.2008.godine, dostava traženih podataka opštine Srebrenica broj 01-014-680/08 od 10.12.2008. godine, spisak zatvorenika u staroj zgradji suda prema iskazima svjedoka – dokaz sa MKSJ brojem: 01256469, dopis SJB Vlasenica broj 01-24-14 od 06.08.1992. godine, dopis upućen odjeljenju za OB poslove drinskog korpusa - razmjena zarobljenika strogog pov. Br: 18/20-4-78 od 16.06.1994. godine, Zapisnik o saslušanju svjedok Ibre Osmanovića broj: KT-RZ-137/05 od 16.04.2008. godine, Imovinsko-pravni zahtjevi (25 zahtjeva).

II.2. Dokazi odbrane

Tokom glavnog pretresa u svojstvu svjedoka odbrane prvooptuženog Bastah Predraga saslušani su svjedoci: Nikolić Vojislav, Bogosavljević Denka, Bastah Nevenka, Ostojić Ognjen, Pepić Ljubomir, Kovačević Milivoje, Stupar Luka, Milić Rado, Gluhić Sabrija, Šargić Milanko, Đurić Mane, Stanić Radenko, Šarac Milan, Bjelanović Radomir, Vržina Čedo, Begić Mustafa, Hadžić Tufo, Sprečo Mujo, Milić Božo, Stanišić Ljuban, Mijić Miroslav, Danilović Sreto, Danilović Vujadin, Mijić Boro, Stanić Milenko, Miljanić Siniša i vještak Ljubović Senadin.

Na glavnom pretresu odbrana prvooptuženog Bastah Predraga je iznijela i u spis uložila slijedeće materijalne dokaze: Zapisnik o saslušanju Zibe Pinjić od 04.05.2009. godine, saslušanje obavio Potparič Milorad- zapisnik je prekucan, sudsko medicinski nalaz dr. Senadina Ljubovića sa pratećom dokumentacijom, / vještačenje optuženog Bastah Predraga od 24.07.2009. godine, Izjava svjedoka Ibre Osmanovića od 10.10.1994. godine data MKSJ, Fotokopija rješenja o rasporedu od 11.11.2009. godine za Stanića, Šargića i Danilovića, Spisak

pripadnika SJB Vlasenica i Uvjerjenje o rođenju kćeri Bastah Predraga,Bastah Slađane broj: 1091/2008, broj dosjea: 344/2003.

Odbrana drugooptuženog Višković Gorana je provela dokaz saslušanja svjedoka: Ostojić Ognjen, Svjedok B1, Svjedok B2, Ninić Mira, Tomić Desanka, Jovanović Zoran, Džamđić Salko, Radić Radojka, Durmić Zoran, Matić Radosav, Gavrić nada, Novaković Slavko, Vasković Radivoje, Vlačić Cvjetin, Musić Edin i zaštićeni svjedok O-1 te vještak vone struke Radinović Radovan.

Odbrana drugooptuženog Višković Gorana je tokom glavnog pretresa prezentirala i u spis uložila sljedeće materijalne dokaze: Zapisnik o saslušanju svjedoka Ognjena Ostojića od 14.02.2009. godine, Informacija MUP-a RS-Bijeljina-PS Vlasenica od 03.02.2009. godine, Uputstvo za slanje kandidata u obrazovni centar MUP-a RH od 11.07.1991. godine, Dopis stranke SDA upućen Izvršnim odborima SDA od 19.12.1991. godine, Depeša MUP-a SRBiH od 12.03.1992. godine, Topografska karta opštine Vlasenica uz propratni akt boračke organizacije Vlasenica od 10.12.2008. godine, Izjava efendije Ahmetović Muniba od 23.04.1992. godine, Izjava Zilić Mustafe od 24.04.1992. godine, Potvrde PS Vlasenica o privremenom oduzimanju predmeta (10 potvrda), Krivična prijava SJB od 11.05.1992, Izjava Ramić Fadila od 23.04.1992. godine, Izjava Hasanović Fahrudina data SJB Vlasenica, broj: 02-230 od 05.05.1992. godine, Izjava Muratović Rifeta od 06.04.1993. godine, Izjava Bećirović Halila data SJB Vlasenica, od 1993. godine, Izjava Sulejmanović Mirsada data SJB Milići od 31.05.1993. godine, CD sa specifikacijom, evidencija raseljenih lica koja su pristigla na teritoriju Vlasenice uz propratni akt ministarstva za izbjeglice i raseljenih lica, pregled raseljnih lica za opština Milići uz -B-proprakti akt, broj: 18.03/3-7-B-23-1/09 od 27.01.2009. godine, akt štaba TO Tuzla broj 01/419 od 30.06.1992. godine, naaredba staba To Tuzla broj 01/417 01.07.1992. godine, akt opštinskog staba Vlasenica – Naredba o postavljenju na RR, broj: 01-..../92 od 09.08.1992. godine, potpis od strane Ferida Hodžića, izvještaj okružnog staba odbrane tuzla broj 03/92 od 29.08.1992. godine, akt komande drinske divizije, zapovjed 30.09.1992. godine, rukovođenje i komandovanje – u potpisu Ferid Hodžić, karta zone odgovornosti (mapa II korpusa Armije BiH Tuzla), pristupnica u hrvatskoj stranci prava na ime Veiz Bijelić, podatke Min. Odbrane BiH broj 08-04-1-139-5/07 od 30.07.2007. godine, uvjerenje o plaćama oružanih snaga BiH, na ime Veiz Bijelić, krivična prijava broj 15-17/02-ku-6/93 od 21.06.1993. godine, krivična prijava broj 15-17/02-ku-7/93 od 23.06.1993. godine, krivična prijava broj 15-17/02-ku-4/93 od 08.07.1993. godine, Zapisnik o izlasku na teren MUP-a, SJB Milići, broj 15-17/02-222-57/93 od 25.05.1993. godine, krivična prijava broj 15-17/02-ku-1/93 od 17.06.1993. godine, Izvještaj o počinjenom krivičnom djelu broj 12-1-7/02-230- i-17/06 od 23.03.2006. godine, krivična prijava broj 15-17/02-ku-2/93 od 17.06.1993. godine, Islamska deklaracija, jedan program islamizacije Muslimana i muslimanskih naroda (bhs i eng verzija), Izvod iz matične knjige umrlih za lica: Šarac Vojislav, Mićo Lazarević, Obradović Milja, Zečić Slobodan, Kandić Nedeljko, Petković Mlađen, Ilić Obrenija, Klještan Grozda, Klještan Vojin, Klještan Radovan, Klještan Bogdana, Vuković Gojko, Mišić Neđo, Mišić Peja, Mišić Tomislav, Mišić Milivoje, Lazarević Milan, Tomić Sreten, Kević Milosav, Jovanović Vojin, Jovanović Svetozar, Šarac Milan, Šarac Dušan, Šarac Mitar, Šarac Mirjana, Perendić Tomislav, Perendić Miladin, Perendić Spasenija, Perendić Stanka, Marinković Miloš, Marinković Radovan, Marinković Milovan, Marinković Rade, Marinković Dikosava, Mitrović Ruža, Mitrović Mihajlo, Mitrović Drago, Lazarević Rado, Tomić Mihajlo, Tomić Gojko, Pantić Rajko, Pavlović Nebojša, Petrović Mileva, Sušić Milivoje, Vasić Milijan, Gordić Slavko, Lalović Zoran i Gligorević Miodrag, Podaci Administrativne službe odjeljenja za opštu upravu, opštine Vlasenica, akt broj: 03-10-562-9/09

od 16.02.2009. godine, podaci boračke organizacije RS, opštinska boračka organizacija Vlasenica, broj: 01/122 od 07.10.2008. godine, Podaci opštine Vlasenica, odjeljenje opšte uprave o licima koja su ostvarili status civilih žrtava rata, broj: 03/10-534-37/08 od 25.11.2008. godine, Spisak pognulih lica u opštini Milići broj: 03-058-2-5-92/09 od 18.02.2009. godine, Izvod iz matične knjige umrlih za lice Šalipurović Vidoje i Šalipurović Slavko, spisak pognulih boraca po datumu, mjesecu i godini pogibije opštine boračke organizacije Šekovići , podaci Opšte zemljoradničke zadruge br.9/09 od 12.03.2009.godine, Hronologija događaja u Vlasenici- Nikolić Dragan (nema nikakvog datuma niti broja), Izvještaj vojnog zatvora Sušica - Vlasenica od 22.06.1992. godine, Analiza opštih bezbjednosnih okolnosti u Vlasenici u periodu od aprila do septembra 1992. godine, sačinjen od strane generala Radinovića, Beograd 2009. godine, Obavještenje MUP-a RS, uprava kriminalne policije, broj: 02/2-12472/08 od 25.11.2008. godine kao potvrđivanje O-2-14, Propratni akt Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, odsjek Zvornik, broj: 18.03/3-7-B-207-1/08 od 08.12.2008. godine, Odgovor na zahtjev Republičke uprave za geodetske i imovinsko – pravne poslove, područna jedinica Vlasenica, broj: 21.16/052-135/09 od 11.09.2009. godine, Odgovor na zahtjev Republičke Uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove od 11.09.2009.godine, Transkript i prevod o svjedočenju Tomislava Savića u predmetu Krajišnik, Dostava podataka iz evidencije Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida iz odbrambeno - oslobođilačkog rata broj: 07-03-1907-1/08 od 15.10.2008. godine, Nalaz i mišljanje psihologa bolnice Sokolac i otpusno pismo broj: 210/7 od 26.04.2002. godine, Transkript svjedočenja Ibre Osmanovića u predmetu Milošević, Presuda Okružnog vojnog suda u Tuzli broj:K.560/93 od 17.09.1993. godine, Dosije logoraša od 1992. – 1995. godine,sa propratnim aktom.

Zapisnici o saslušanju svjedoka uloženi u sudski spis u smislu člana 273. stav 1. ZKP BiH, vijeće je razmatralo jedino ukoliko su postojala neslaganja u odnosu na iskaz koji je svjedok dao na glavnom pretresu.

III ZAVRŠNE RIJEČI

U završnoj riječi tužiteljica Tužilaštva BiH se još jednom osvrnula na iskaze saslušanih svjedoka i uložene materijalne dokaze kojima potkrepljuje svaku tačku izmjenjene optužnice, te nalazi dokazanim da su optuženi počinili krivično djelo za koje se terete, zbog čega je predloženo izricanje osuđujuće presude i kazne dugotrajnog zatvora.

Odbrana optuženog Bastah Predraga je u završnoj riječi također iznijela pojedinačnu argumentaciju u odnosu na svaku tačku izmjenjene optužnice, a vijeće je istu cijenilo prilikom odlučivanja o krivičnoj odgovornosti optuženog. Odbrana je naglasila i činjenicu da je optuženi kao rezervni policajac, tokom cijelog inkriminisanog perioda isključivo postupao po nalozima nadređenih rukovodećih službenika SJB Vlasenica, te ne nalazeći da je Tužilaštvo van razumne sumnje dokazalo učešće optuženog i njegovu odgovornost za počinjena krivična djela, predloženo je donošenje oslobođajuće presude.

Optuženi Bastah se u završnom obraćanju pridružio navodima svojih branilaca, ponovno ukazujući na svoj status rezervnog policajca pri SJB Vlasenica, te obavezu postupanja po naređenjima prepostavljenih.

Odbrana optuženog Viškovića je u završnim riječima također ukazala obaveznu primjenu blažeg zakona, iznoseći argumente kojima je tokom postupka osporavno postojanje širokog i sistematičnog napada, te osporavan status zaštićene civilne kategorije stanovništa, koji su

prema navodima optužbe uživali svi oštećeni. Odbrana je u završnim riječima osporavala namjenu objekta Sušica, te kredibilitet svjedoka optužbe. Sve njihove argumente i pojedinačne prigovore u tom pravcu vijeće je cijenio prilikom donošenja odluke, i na iste je odgovoren u dijelu u kojem se obrazlaže krivična odgovornost optuženih po pojedinim tačkama izreke presude.

Optuženi Višković se pridružio navodima branilaca, te je svoju završnu riječ u pismenoj formi uložio u sudski spis.

IV PROCESNE ODLUKE SUDA

IV.1. Odluka kojom je odbijen prijedlog Tužilaštva BiH za prihvatanje činjenica utvrđenih u postupcima pred MKSJ

Dana 10.10.2008. godine vijeće je donijelo rješenje kojim se odbija prijedlog Tužilaštva od 08.10.2008. godine, a koji je sadržavao ukupno 26 činjenica, preuzetih iz prvostepenih presuda MKSJ-a u predmetima *Tužilac protiv Krajišnika* (predmet br. IT-00-39-T od 27. septembra 2006. godine) i *Tužilac protiv Nikolića* (predmet br. IT-94-2 od 18. decembra 2003. godine).

U konkretnom slučaju vijeće je postupalo u skladu sa odredbama člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, u vezi sa Pravilom 94 (B) Pravilnika o postupku i dokazima koji propisuju: da na zahtjev jedne od strana ili na vlastitu inicijativu, sud može odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice, utvrđene pravosnažnim odlukama ili pismeni dokazni materijal iz bilo kojih drugih postupaka pred MKSJ, koje se odnose na pitanja od važnosti za tekući postupak.

Naime, primarni cilj formalnog primanja na znanje presuđenih činjenica je obezbjeđivanje ekspeditivnosti postupka. Međutim, ovo diskreciono pravo vijeća, mora se ostvarivati na osnovu pažljivog razmatranja prava optuženog na pravično i suđenje u razumnom roku, odnosno, u skladu sa načelom pravičnog suđenja, utvrđenog članom 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, članom 6. stav 2. i članom 13. ZKP BiH.

Također, u skladu sa ustanovljenom sudske praksom MKSJ i Suda BiH, ocjena o tome da li navodno presuđena činjenica može biti primljena na znanje od strane suda, predstavlja proces koji se sastoji iz dvije faze, odnosno Sud mora prije svega utvrditi da li takve činjenice ispunjavaju izvjestan broj uslova prihvatljivosti, koji su ustanovljeni sudske praksom MKSJ a za svaku činjenicu koja ispunjava ove uslove, vijeće dodatno mora utvrditi, da li bi i pored toga trebalo uskratiti primanje na znanje takve činjenice, jer prihvatanje nije u interesu pravde.¹ U tom pravcu vijeće se prilikom odlučivanja rukovodilo slijedećim kriterijima prihvatljivosti: 1) činjenica mora biti jasna, konkretna i odrediva; 2) mora biti ograničena na činjenične nalaze i ne treba sadržavati pravnu karakterizaciju; 3) mora biti od značaja za postupak koji je u toku; 4) ne smije podlijegati žalbenom postupku ili reviziji; 5) nikako se ne smije odnositi na krivičnu odgovornost optuženog; 6) ne smije biti predmetom razumnog spora između strana u datom predmetu; i 7) ne smije biti zasnovana na sporazumima o priznanju krivice iz prethodnih predmeta.

---

¹ *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet broj IT-98-29/1-T, Rješenje po prijedlogu Tužilaštva za formalno primanje na znanje činjenica o kojima je već presudeno i Popis Tužilaštva usaglašenih činjenica sa izdvojenim mišljenjem sudske komisije Harhoffa od 10. aprila 2007. godine, paragraf 23.

Sud se vodio prije svega okvirima postavljenim u optužnom aktu, kada je cijenio činjenice iz prijedloga Tužilaštva, koje su pretendirale na utvrđivanje postojanja širokog i sistematičnog napada VRS i MUP-a na civilno bošnjačko stanovništvo opštine Vlasenica,. Pozivajući se na pravni test za prihvatanje činjenica koji je za njega obavezujući, vijeće je odbilo primiti na znanje sve činjenice jer ne ispunjavaju ranije navedene kriterije.

U konkretnom slučaju, činjenice koje se predlažu moraju poticati iz presude na koju nije uložena žalba ili u predmetima u kojima je žalbeni postupak već završen, i samo tada se mogu istinski smatrati presuđenim činjenicama. Međutim, presuda pretresnog vijeća u predmetu *Krajišnik* je trenutno u fazi žalbenog postupka, a podnositelj žalbe *Krajišnik*, u svojoj žalbi osporava pravičnost suđenja tvrdeći da je pretresno vijeće napravilo materijalno pravnu i procesnu grešku, kada je ograničilo "optuženog dok je ispitivao svjedoke, ponekad čak i brutalno, sprječavajući ga da ih uopšte ispituje".²

Podnositelj žalbe – optuženi, također tvrdi, da je zbog neefikasne pomoći branioca, bio spriječen da podnese materijalne dokaze. Iako se pravni argumenti podnositelja žalbe ne odnose konkretno na događaje u opštini Vlasenica, ostaje otvorena mogućnost da žalbeno vijeće uvaži navode o procesnoj greški, što bi moglo narušiti integritet cijele presude u predmetu *Krajišnik*, stoga je vijeće smatralo ovaj osnov za žalbu direktnim osporavanjem činjeničnih nalaza te presude. Prema tome, predložene činjenice nisu se mogle smatrati pravomoćno presuđenim, odnosno vijeće ih nije moglo u predmetnom postupku formalno primiti na znanje.

U pogledu činjenica koje su predložene iz predmeta *Nikolić*, vijeće se rukovodilo jednim od kriterija koji predložene činjenice trebaju ispunjavati, odnosno, da bi se radilo o istinski presuđenim činjenicama, neophodno je da iste nisu rezultat sporazuma stranaka. Vijeće je u konkretnom slučaju odbilo prihvatanje predloženih činjenica, obzirom da se zasnivaju na sporazumu o priznanju krivice, koji je Pretresno vijeće MKSJ prihvatio na ročištu za izjašnjenje o krivici održanom 4. septembra 2003. godine, pa shodno tome, nije bio ispunjen uslov za primanje predloženih činjenica na znanje.

IV.2. Odluka o zaštiti svjedoka i isključenju javnosti za dio pretresa

Tokom vođenja predmetnog postupka u skladu sa odedbama člana 235. ZKP BiH isključena je javnost u više navrata u interesu zaštićenih svjedoka. Naime, radilo se o kratkotrajnom isključenju javnosti sa glavnog pretresa, za vrijeme dok je predsjedavajući vijeća provjeravao lične podatke ranije zaštićenih svjedoka, ako su nepismeni, jer u tom slučaju ne postoji drugi način potvrđivanja njihovog identiteta, a što predstavlja jednu od procesnih prepostavki za njihovo saslušanje na glavnom pretresu. Na ročištu održanom dana 20.10.2008. godine, odbrana optuženog Viškovića usprotivila se određivanju zaštitnih mjera svjedocima u ovom postupku, tvrdeći da su iste često dodjeljivanje bez opravdanih razloga. Obrana naime nije sporila činjenicu, da su još u fazi istrage donesena rešenja kojima su svjedocima dodjeljni pseudonimi, ali su nepotrebним i preobimnim smatrane mjere koje se dodjeljuju svjedocima na glavnom pretresu, na način da je čak njihov lik bio izmjenjen za javnost.

² *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, žalba Momčila Krajišnika na presudu MKSJ od 27. septembra 2006. godine, predmet br. IT-00-39-Δ, od 28. februara 2008. godine.

Vijeće će ovdje istaći činjenicu, da je svaki zaštićeni svjedok prije ispitivanja imao priliku na sjednici zatovrenoj za javnost ukratko upoznati predsjednika vijeća o razlozima zbog kojih traži dodatne mjere zaštite identiteta, odnosno izmjenu slike ili tona koji će biti emitirani van sudnice. Nakon izjašnjenja svjedoka, vijeće je u skladu sa odredbama člana 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka (Zakon o zaštiti svjedoka) određivalo dodatne mjere kojima se osigurava neotkrivanje identiteta svjedoka. Dakle, vijeće je u situacijama kada je to bilo opravdano, donosilo odluku o dodatnim mjerama zaštite za svjedoka, obzirom da „Sud može nakon saslušanja stranaka i branitelja odlučiti da identitet svjedoka ne bude otkriven tako što će dozvoliti svjedoku da svjedoči iza paravana ili koristi elektronski uređaj za promjenu glasa ili slike svjedoka, ili i slike i glasa koristeći se tehničkim uređajima za prijenos slike i zvuka“ U ovom pravcu postupalo se uvijek restriktivno, imajući u vidu zaštitu svjedoka ali i procesna prava optuženih, što je vidljivo i kroz primjer svjedokinje Đođaljević Đulse, koja je prije ispitivanja odustala od mjera zaštite, te je ista svjedočila pod objavljenim identitetom, iako je rješenjem ovog Suda imala dodjeljen pseudonim 10.

Međutim, tokom postupka javljale su se i obrnute situacije, gdje bi pojedini svjedoci tek prilikom prvog pojavljivanja na sudu zatražili određivanje mjera zaštite. Takav slučaj je bio i sa svjedokinjama čije saslušanje je bilo planirano za dan 29.08.2008. godine, kada su na sjednici zatovrenoj za javnost izneseni razlozi zbog kojih su tražile zaštitu. Nakon saslušanja stranaka i branilaca, vijeće je odlučilo da će svjedokinje dati svoj iskaz na glavnem pretresu otvorenom za javnost, ali se njihovi lični podaci neće objavljivati u sredstvima javnog informisanja. Dakle, u skladu sa odredbama člana 4. Zakona o zaštiti svjedoka zaključeno je, da su i ove najblaže mjere dostačne za obezbjeđivanje zaštite identiteta svjedoka, a da istovremeno nisu umanjena procesna prava optuženih.

Javnost je tokom ispitivanja zaštićenih svjedoka bila isključena i u trenucima kada bi isti davali podatke o bližim srodnicima, jer je takvo postupanje bilo u cilju zaštite njihovog identiteta, sa čime se odbrana uvijek saglašavala.

Vijeće je dakle u svakom pojedinačnom slučaju, svestrano cijenilo neophodnost određivanja zaštitnih mjera svjedocima, kao i opravdanost isključenja javnosti na glavnom pretresu. U svakom slučaju, branioci i optuženi su imali mogućnost unakrsnog ispitivanja ovakvih svjedoka, te im je prije ispitivanja uotkriveno dovoljno podataka, kako bi se pripremili za unakrsno ispitivanje. U tom pravcu treba istaći da su izrečene mjere isključivo imale za cilj zaštitu interesa svjedoka, pri čemu ni na koji način nije umanjeno niti povrijedjeno pravo na odbranu optuženih.

Tako je dana 22.08.2008. godine, optuženi Bastah Predrag podnio prijedlog, kojim je tražio isključenje javnosti za dio pretresa, kako bi iznio svoja saznanja o prijetnjama koje su upućene njegovoj porodici, a koje su navodno nastale kao rezultat njegovog učešća u predmetnom postupku. Nakon saslušanja stranaka i branilaca, vijeće je odbilo pomenuti prijedlog, obrazlažući da optuženi može svoju argumetaciju u tom pravcu iznijeti postupajućem tužiocu, koji će u skladu sa dobijenim informacijama odlučiti o eventualnom podizanju krivične prijave. Na istom ročištu tužiteljica se izjasnila da su po tom pitanju već poduzete odgovarajuće mjere pred tužilaštvom u Vlasenici. Imajući u vidu činjenicu, da se optuženi u toku predmetnog postupka nije pojavljivao u svojstvu svjedoka, vijeće je zaključilo da nije mogao iznijeti bilo kakve činjenice zbog kojih bi njegova, ili sigurnost bližih članova njegove porodice bila ugrožena.

Vijeće je odbilo i prijedlog za isključenje javnosti tokom saslušanja zaštićenog svjedoka 8 koji je tužiteljica podnijela dana 02.10.2008. godine. Naime, predsjednik vijeća je na ročištu zatvorenom za javnost upoznao svjedoka sa prirodom mjera koje mu se dodjeljuju, a koje predviđa član 13. Zakona o zaštiti svjedoka, te je odlučeno da će se svjedok saslušavati na ročištu otvorenom za javnost, obzirom da je identitet ovog svjedoka u dovoljnoj mjeri zaštićen dodjeljenim mjerama, sa čime se svjedok saglasio.

Tokom postupka zaštitu identiteta zatražio je i svjedok odbrane O-1 koji je na glavnem pretresu od 09.11.2009. godine, tražio svjedočenje pod pesudonimom kako njegovi lični podaci ne bi dospjeli u javnost, sa čim se Tužilaštvo saglasilo. Svjedok je u zatvorenoj sjednici vijeću pojasnio razloge zbog kojih je tražio mjere, pa našavši iste osnovanim, vijeće je odlučilo da se u skladu sa odredbom člana 13. Zakona o zaštiti svjedoka, istom dodjeljuje pseudonim O-1, nakon čega su prisutni u skladu sa odredbom člana 24. Zakona o zaštiti svjedoka poučeni da je odavanje bilo kakvih informacija koje mogu dovesti do otkrivanja identiteta zaštićenog svjedoka strogo zabranjeno i predstavlja krivično djelo.

IV.3. Odluka o izmjeni redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu

Dana 26.01.2009. godine, na ročištu za održavanje glavnog pretresa završeno je ulaganje materijalnih dokaza Tužilaštva, koji su navedeni u optužnom aktu. Međutim, Tužilaštvo je istom prilikom izjavilo da i dalje ostaje kod prijedloga da se u svojstvu svjedoka pozovu i saslušaju: Osmanović Ibro, Durić Mirsad, Šestović Muška i zaštićena svjedokinja 6, a ukoliko iz objektivnih razloga to bude onemogućeno, da se u smislu člana 273. stav 2. ZKP BiH na glavnem pretresu pročitaju iskazi ovih svjedoka dati u istražnoj fazi postupka.

Ovo iz razloga što je tužiteljica uslijed objektivnih razloga bila spriječena u prvom dijelu dokaznog postupka izvesti dokaze saslušanjem navedenih predloženih svjedoka, jer sa svjedocima Ibrom Osmanović i Durić Mirsadom, i pored mnogobrojnih nastojanja nije bilo moguće stupiti u kontakt, niti na bilo koji način izvršiti urednu dostavu poziva za dolazak na glavni pretres, a odbrana se protivila prijedlogu za čitanje iskaza ovih svjedoka, smatrajući da još uvijek nisu iscrpljene sve mogućnosti.

U pogledu svjedokinje Šestović Muške, tužiteljica se izjasnila da u fazi izvođenja dokaza tužilaštva nije u mogućnosti predložiti čitanje iskaza ovog svjedoka, obzirom da je prethodno potrebno prikupiti medicinsku dokumentaciju iz klinike u Švedskoj, u kojoj se prema informacijama liječi ova svjedokinja, a koja dokumentacija bi kasnije bila predmetom vještačenja specijaliste neuropsihijatra, kako bi se utvrdila opšta sposobnost ove svjedokinje za prisustvovanje i davanje iskaza na glavnom pretresu.

Kada je u pitanju saslušanje zaštićene svjedokinje 6, treba istaći da je ista bila podvrgнутa neuropsihijatrijskom vještačenju od strane spec. Alme dr. Bravo- Mehmedbašić, također na okolnosti opšte zdravstvene sposobnosti učestvovanja u postupku, nakon čega je nalazom i mišljenjem od 24.12.2008. godine utvrđeno, da ova osoba pati od ... , koji je trenutačno čini nesposobnom. Obzirom da je odbrana smatrala preuranjem prijedlog za čitanje iskaza svjedoka 6, jer ipak postoji mogućnost ozdravljenja, tužiteljica je zadržala pravo naknadnog izvođenja dokaza saslušanjem ovog svjedoka.

Obzirom na naprijed navedeno, te na činjenicu da je Tužilaštvo dana 26.01.2009. godine okončalo izvođenje materijalnih dokaza, sudeće vijeće je odlučilo napraviti izmjenu u redoslijedu izvođenja dokaza. Kako je bilo potrebno duže vrijeme za stupanje u kontakt sa predloženim svjedocima Osmanović Ibrom i Durić Mirsadom, kao i za pribavljanje medicinske dokumentacije za svjedoka Šestović Mušku, i ponovno vještačenje zdravstvene sposobnosti svjedoka 6, vijeće je zaključilo da su ispunjeni uslovi iz člana 261. stav 2. ZKP BiH jer je ovakvo odstupanje u interesu pravde, a izbjegći će se i nepotrebno odlaganje izvođenja dokaza odbrane, o čemu su se optuženi i branioci saglasili. Odbrani je također odobreno dodatno vrijeme, koje su smatrali dostatnim za obavljanje konsultacija u pogledu načina izvođenja materijalnih dokaza i saslušavanja svjedoka na glavnem pretresu.

IV.4. Odluka da se na glavnom pretresu pročitaju iskazi koje su svjedoci dali u istražnoj fazi postupka

Nakon obavljenih vještačenja na okolnost sposobnosti prisustvovanja svjedokinja Šestović Muške i zaštićene svjedokinje 6. Tužilaštvo je predložilo da se sukladno odredbi člana 273. stav 2. ZKP BiH na glavnem pretresu pročitaju njihovi iskazi, kao i iskaz svjedoka Durić Mirsada sa kojim Tužilaštvo nije imalo mogućnost stupiti u kontakt, što je nakon protivljenja odbrane, vijeće odbilo, nalazeći da Tužilaštvo još uvjek nije iscrpilo sve mogućnosti pronalaženja ovog svjedoka, pa se njegovo eventualno pozivanje i ispitivanje odložilo za završetak glavnog pretresa. Međutim, tužiteljica je prije okončanja glavnog pretresa odustala od prijedloga za čitanje njegovog iskaza.

Sa druge strane, prijedlog za čitanje iskaza svjedokinje Šestović Muške podnesen je zbog činjenice da je ista nakon davanja iskaza Tužilaštvu duševno oboljela. Na tu okolnost nalaz i mišljenje sačinila je dr. Alma Bravo- Mehmedbašić spec. neuropsihijatrije, koja je na temelju medicinske dokumentacije dostavljene iz klinike u Švedskoj gdje se svjedokinja nalazi na liječenju, konstatirala ... , što svjedokinju potpuno onemogućava u pristupanju Sudu i davanju iskaza, tako da je njen iskaz iz istrage pročitan na glavnem od 14.09.2009. godine.

Odbrana optuženog Viškovića je osporavala uvrštavanje iskaza svjedokinje Šestović Muške, obzirom da se time krši pravo optuženog na odbranu, zagarantirano članom 6. stav 3. tačka d) EKLJP jer mu nije data mogućnost unakrsnog ispitivanja, odnosno pobijanja navoda iz iskaza. Međutim, postoje situacije u kojima se dozvoljavaju odstupanja od pravila usmenosti i neposrednosti, kao što su slučajevi propisani članom 273. stav 2. KZ BiH, zbog čegaje vijeće mišljenja da uvrštavanje iskaza ove svjedokinje nije učinjeno na štetu procesnih prava optuženog Viškovića, jer je oslobođen za tačku optužnice koja se zasnivala isključivo na njenom iskazu. Sa druge strane, isti nije osporen u sadržinskom smislu pa ga je vijeće koristilo kao potkrepljujući dokaz.

U pogledu zaštićene svjedokinje 6, vještakinja je na ročištu od 12.01.2009. godine izjavila da se radi o ... , koji je čini potpuno nesposobnom za učešće u postupku. Međutim, odbrana je nakon vještačenja dovela u sumnju kvalitet i autentično reproduciranje događaja još u vrijeme davanja iskaza u istrazi, pa je dr. Bravo predložila ponavljanje pregleda i obavljanje novog vještačenja nakon šest mjeseci. Po isteku tog roka, vještakinja je izvršila novi pregled svjedokinje, da bi na ročištu od 14.09.2009. godine konstatovala da je kod iste stanje pogoršano regresijom ... , ostajući pri zaključku da je nesposobna pristupiti na glavni pretres na kojem bi bila saslušana u svojstvu svjedoka te je istog dana pročitan iskaz ove svjedokinje.

Vijeće je u konkretnom slučaju imalo u vidu zaključak vještakinje da se radi o osobama koje su duševno oboljele i koje nisu sposobne pristupiti ročišćima za glavni pretres kako bi dale iskaz u svojstvu svjedoka, pa je sukladno odredbi člana 273. stav 2. ZKP BiH odlučeno da će njihovi iskazi biti pročitani. Tom prilikom vijeće je imalo u vidu prigovore odbrane kojima se dovodi u pitanje sposobnost svjedokinja još u vrijeme davanja iskaza, ali nalazi da takva okolnost nije smetnja čitanju i uvrštanju u dokazni materijal, dok će ocjenu sadržaja, konzistentnosti i saglasnosti sa drugim okolnostima slučaja, vijeće cijeniti u kontekstu svih provedenih dokaza.

Na glavnom pretresu od 26.09.2008. godine vijeće je dopustilo čitanje iskaza umrlog Ferhatović Hašima, koji je dat u postupku protiv Nikolić Dragana zv „Jenki“ zbog čega je odbrana osporavala njegovo uvrštanje u sudski spis. Međutim, vijeće nalazi da takva okolnost ne umanjuje značaj niti kredibilitet iskaza, jer je ista sačinjenja u skladu sa Zakonom, a kvalitet i relevantnost sadržaja, vijeće je cijenilo zajedno sa drugim dokazima.

Tokom dokaznog postupka odbrana optuženog Bastaha je predložila i čitanje iskaza svjedokinje Pinjić Zibe, obzirom da se radi o jako bolesnoj, nepokretnoj starijoj osobi, pa bi prema medicinskoj dokumentaciji koja je uložena u spis, dolazak iste pred Sud bio veoma otežan. Obzirom da se Tužilaštvo nije protivilo navedenom prijedlogu, Sud je sukladno odredbi člana 273. stav 2. ZKP BiH dozvolio čitanje ovog iskaza.

V PRIMJENA MATERIJALNOG ZAKONA

Vijeće je na samom početku razmotrilo pitanje primjenjivog materijalnog prava na konkretni slučaj. Naime, iz optužnice Tužilaštva proizilazi da su inkriminisana dijela počinjena od aprila do kraja septembra 1992. godine, u kojem periodu je na snazi bio Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ). Iako KZ SFRJ koji sadrži poglavje pod nazivom „Zločini protiv čovječnosti i međunarodno pravo“, ali ne sadrži odredbe koje bi se odnosile direktno na zločine protiv čovječnosti.

Pravna kvalifikacija krivičnih dijela u optužnici, a analogno tome, i u presudi, data je u skladu sa KZ BiH iz 2003. godine, dakle, krivičnim zakonom koji je stupio na snagu nakon inkriminisanog perioda, koji u članu 4. propisuje vremensko važenje krivičnog zakona na način da se na učinitelja krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, osim ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, kada se na učinitelja primjenjuje blaži zakon.

Član 3. KZ BiH propisuje načelo legaliteta, odnosno da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*).

Međutim, članovi 3. i 4. ovog Zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s opštim načelima međunarodnog prava (član 4a. KZ BiH).

Princip legaliteta propisan je na sličan način i odredbama Evropske konvencije o ljudskim pravima (Konvencija). Član 7. Konvenicije glasi:

„1 Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo čirjenjem ili nečirjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djebla.

2 Ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za čirjenje ili nečirjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda.“

Pomenuta je primjenjiva u BiH jer čini sastavni dio njenog Ustava, pa tako prema izričitoj odredbi člana II (2) Ustava BiH, a prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Zločini protiv čovječnosti su nesumnjivo u inkriminisanom periodu predstavljali krivično djelo prema „*opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda*”, odnosno „*opštim načelima međunarodnog prava*“. Prema tome, iako u krivičnom zakonu koji je važio u vrijeme počinjenja krivčnih dijela koja su predmet optužnice, Zločini protiv čovječnosti nisu bili izričito propisani kao krivično djelo, postoje obaveza njihovog procesuiranja.

U tom smislu vijeće je imalo u vidu presudu Ustavnog suda BiH broj AP-1785-06 (A. Maktouf), kojom je jasno utvrđeno da su ratni zločini „zločini po međunarodnom pravu“ te osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio određena djela kao krivična i propisao posebnu krivičnu sankciju, ne bi bila suprotna članu 7. stav 1. Evropske konvencije, a analogno tome i Ustavu BiH.

Dalje, u pogledu kazne, KZ SFRJ nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Ukidanjem smrтne kazne, cjelokupan sistem kažnjavanja kako je bio predviđen KZ SFRJ je postao neprimjenjiv, jer kako ranije pomenuta odluka Ustavnog suda BiH naglašava „*ne može se odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cijele kćji se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog zakona*“.

Iz svega naprijed navedenog, Vijeće zaključuje da je u konkretnom slučaju potrebno i opravdano primjeniti Krivični zakon BiH.

VI NALAZI SUDA

VI.1. Opšta ocjena dokaza

Nakon što je vijeće u smislu člana 281. ZKPBiH savjesno i sadržajno ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, koji su izvedeni na glavnom pretresu, te prethodno

analizirajući navode optužbe i odbrane, utvrđeno je činjenično stanje kao u izreci iz slijedećih razloga.

Član 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se ne dokaže njegova krivnja.³ Tužilac stoga nosi teret utvrđivanja krivice optuženog, i u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan razumne sumnje.⁴

Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je vijeće prihvatiло te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostaje na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatiло, kada je odlučilo da su ispunjena obilježja krivičnog djela za koje se optuženi terete, kao i svaki oblik odgovornosti za koji su oglašeni krivim. Svaka nejasnoća ili sumnja je riješena u korist optuženih u skladu sa načelom *in dubio pro reo*.⁵

U skladu sa članom 15. ZKP BiH, vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.⁶ Prema tome, optužbe protiv optuženih su pažljivo razmotrene, uključujući i sve uložene dokaze. Prilikom ocjene dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa, vijeće je poklonilo dužnu pažnju, između ostalog, pojedinačnim okolnostima svjedoka, kao i njihovog mogućeg učešća u događajima i rizika da sebe inkriminiraju, te njihovom odnosu sa optuženim. Vijeće je također razmotrilo internu konzistentnost svjedočenja svakog svjedoka tokom direktnog ili unakrsnog ispitivanja i uporedilo ga sa izjavama koje su dali tokom istrage.

Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo osamnaest godina od događaja navedenih u optužnici te je opravданo očekivati da je protok vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim razgovorima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravданo očekivati da se sjeti dodatnih detalja,. Naravno, ovakve situacije je vijeće pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

Nesumnjivo je veliki broj svjedoka koji se pojavio pred vijećem očeviдац događaja koji su se desili u samom gradu Vlasenica i njegovoj bližoj okolini, pa sjećanje i iznošenje tako trumatičnih događaja može izazvati jake emocionalne reakcije i narušiti sposobnost svjedoka da se izraze jasno, te iznesu potpun iskaz njihovih iskustava u pravnom kontekstu, posebno iz razloga što je određeni broj svjedoka, duže vrijeme boravio u neuslovnom hangaru logora Sušica u kojem su bili izloženi fizičkom i psihičkom zlostavljanju.

³ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomocnom presudom ne utvrdi njegova krivnja“. Ova odredba je u skladu sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *Vičjeti*, Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2; medunarodna konvencija o civilnim i političkim pravima, član 14. stav 2.

⁴ Član 3. stav 2. ZKP BiH navodi da „sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na nacin koji je povoljniji za optuženog.“

⁵ Član 3. stav 2. ZKP BiH.

⁶ Član 15. ZKP BiH navodi da „... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima“.

Razmatranje usmenih svjedočenja pred vijećem, izvjesne nedosljednosti i netačnosti između prethodnih izjava i usmenog svjedočenja svjedoka, ili između različitih svjedoka predstavljaju relevantan faktor u procjeni težine i one nužno ne diskredituju cijelo svjedočenje svjedoka. Ako je svjedok podrobno ispričao suštinu dogadaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu nužno dovele u pitanje istinitost takvog dokaza.

Razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta i osnovanosti, detaljno su obrazloženi u odnosu na svaku tačku izreke presude.

Vijeće također primjećuje da su u konkretnom predmetu, materijani dokazi bili obimni i od naročite važnosti. Tokom suđenja, nekoliko dokumenata je uvedeno u dokaze koji su pobijani od strane odbrane. Vijeće je ispitalo svaki dokument kojeg je osporavala odbrana u cilju odlučivanja o njegovoj vjerodostojnosti i dokaznoj vrijednosti.

Tako je Tužilaštvo tokom postupka generalno osporavalo prirodu i način obavljanja vještačenja po vještak vojne struke dr. Radinović Radovanu, smatrajući da isto nije obavljeno po pravilima ZKP-a BiH, te ne odgovara drugim vještačenjima koja su provedena pred ovim Sudom. Međutim, Vijeće je dopustilo da se izvještaj ovog svjedoka uvrsti u dokazni materijal, jer se isti može smatrati činjeničnom analizom stanja u Vlasenici tokom prije i tokom inkriminisanog perioda, na način kako to obrazlaže odbrana optuženog Viškovića. Pretežni dio izvještaja rađen je na temelju sadržaja knjiga koje su pisale vojne starješine, a koje je sam vještak označio kao sekundarne izvore informacija, podložne oštroj kritici, jer su jednostrano subjektivno viđenje autora. Dakle, vijeće je prilikom ocjene svih dokaza analiziralo objektivnost i nepristrasnost samog sadržaja ekspertize, te je prihvatio neke navode iz istog, s tim da zaključci vještaka o normativnom djelovanju vojske i policije u to vrijeme, te o prirodi i namjeni objekta Sušica, nisu strogo obavezivali ovo vijeće, naročito ako su bili potpuno suprotni činjenicama utvrđenim tokom dokaznog postupka.

Najzad, u ovom krivičnom postupku oba optužena su koristila svoje pravo na šutnju, koje uživaju saglasno odredbi člana 6 stav 3. ZKP BiH⁷ i član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima⁸ koje predviđaju da niti jedan optuženi nije dužan svjedočiti protiv sebe, pa vijeće nalazi neophodnim naglasiti da iz ove okolnosti nisu izvedeni nikakvi štetni zaključci.

VI.2. Opšta obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH.

Na osnovu optužnice, optuženi se terete za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. tačka h) u vezi sa tačkama a), d), e), f), g), i) i k) Krivičnog zakona BiH koji dijelom glasi:

⁷ Član 6. stav 3. ZKP BiH navodi da optuženi "optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja".

⁸ Iako nije posebno navedeno u članu 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, Evropski sud za ljudska prava smatra da je pravo na šutnju i pravo da se ne inkriminira su opće priznati međunarodni standardi koji su ključ principa pravičnog postupka po članu 6. stav 1. Konvencije. Ova prava su usko povezana sa načelom utemeljenim u članu 6. stav 2, da osoba optužena za zločin jeste nevin dok se ne dokaže da je kriva po zakonu. Vidjeti, *Saunders protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (Žalba 19187/91), presuda od 17. decembra 1996. godine (1997. godine); *R. protiv Direktora ureda za teške prevare, ex parte Smith*, 3 WLR 66 (1992. godine).

(1) Ko, kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znajući za takav napad, učini koje od ovih djela:

- a) lišenje druge osobe života (ubistvo);
- d) deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva;
- e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava;
- f) mučenje;
- g) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njegove bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog seksualnog nasilja;
- h) progon bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva po međunarodnom pravu, u vezi s bilo kojim krivičnim djelom iz ovog stava ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim u ovom zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine;
- i) prisilni nestanak osoba;
- k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Optuženi se terete za individualnu krivičnu odgovornost po članu 180. stav 1. KZ BiH, koja odredba predviđa da "osoba koja planira, pokrene, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela ...iz člana 172. ... individualno je odgovorna za to djelo". Ovaj vid odgovornosti optuženih ustanovljen je u odnosu na svaku tačku osuđujućeg dijela presude.

Za pojedine tačke izreke presude utvrđena je odgovornosti optuženih u svojstvu saizvršilaca, saglasno odredbi člana 29. KZ BiH, koja propisuje "ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo, čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učini krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo" pa je vijeće u obrazloženju dalo pojedinačnu argumentaciju za svaku tačku izreke osuđujućeg dijela presude, u odnosu na koje je ustanovljena krivična odgovornost optuženih kao saizvršilaca.

Prije nego obrazloži pojedinačnu odgovornost optuženih, pretresno vijeće će elaborirati postojanje općih elemenata koji su uslov egzistiranja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

Naime, iz zakonske definicije krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, za koje se terete optuženi, proizilaze sljedeći opšti elementi ovog krivičnog djela:

- postojanje širokog ili sistematičnog napada, usmjerenog protiv civilnog stanovništva
- da je djelo učinjeno kao dio takvog napada,

- da je optuženi znao za takav napad i da su njegova djela dio istog

VI.2. a) Postojanje širokog ili sistematičnog napada

Na temelju izvedenih dokaza, ovo vijeće je van svake razumne sumnje zaključilo, da je u periodu relevantnom za optužnicu, odnosno u periodu od aprila do kraja septembra 1992. godine na području opštine Vlasenica postojao širok i sistematičan napad, koji je bio isključivo usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva opštine Vlasenica, što je potkrepljeno iskazima svih saslušanih svjedoka Tužilaštva.

Naime, Tužilaštvo je u predmetnom postupku zastupalo tezu, da je u vrijeme kada su optuženi počinili radnje koje im se stavljuju na teret trajao širok i sistematičan napad vojnih, paravojnih i policijskih snaga tzv. Srpske Republike BiH, koji je bio isključivo usmjeren protiv civilnog muslimanskog i ostalog nesrpskog stanovništva opštine Vlasenica.

Gotovo svi svjedoci optužbe, ali i odbrane su saglasni da je stanje nemira i nesigurnosti u Vlasenici započelo dana 21.04.1992. godine, ulaskom Novosadskog korpusa u Vlasenicu, što svjedok odbrane Ostojić Ognjen opisuje kao veću tenkovsku formaciju, koja se na svom povlačenju iz Tuzle u većem dijelu stacionirala u mjestu Tišća, između Vlasenice i Šekovića, dok je njen manji dio od dva ili tri transportera boravio u samom gradu Vlasenica. Ulazak navedene jedinice u sam grad pojasnio je zaštićeni svjedok 1, koji je izjavio da su pripadnici ove formacije dana 21.04.1992. godine, oko 2h uvečer blokirali čitav grad, tačnije sve izlaze prema Šekovićima, Milićima i Kladnju, što je potvrđio i svjedok Džebo Mirsad, koji je istog dana u 5.30h ujutru saznao da je ovaj korpus „zauzeo grad“ na način da se locirao na strateškim mjestima od benzinske pumpe na ulazu u grad, te od zgrade „Finala“, do centra grada i stanice javne bezbjednosti Vlasenica (SJB Vlasenica).

Svjedok Kičić Huso je na glavnom pretresu izjavio da je i prije navedenog perioda, prateći sredstva informisanja mogao čuti kako pripadnici JNA zauzimaju gradove kao što su Bijeljina i Zvornik, a i sam je bio prisutan kada je Novosadski korpus ušao u grad Vlasenica, te je lično vidio vojnike sa oznakama JNA u samom gradu, dok svjedok Duraković Smail navodi da su se pored pripadnika ovog korpusa, u gradu mogle primjetiti i druge nepoznate uniformisane osobe, uključujući i lokalno stanovništvo srpske nacionalnosti. Svjedok Salaharević Nedim situaciju koja će uslijediti nakon toga opisuje riječima „*Taj datum predstavlja početak patnje bošnjačkog naroda i početak raspada moje porodice. Taj dan vidim dolazak zla u Vlasenicu*“ „...od tada više nema mjesta za jedan narod, ne gleda se da li su to ajeca ili starci, nije bitna dob ili spol, bitno je ubiti što više muslimana.“

Vještak odbrane Radinović je osporavao navode svjedoka da se radilo o Novosadskom korpusu, jer je njegova operativna grupa „Sjever“ i dalje nadgledala stanje u Istočnoj Slavoniji i Baranji, a Vlasenica se nalazila u zoni odgovornosti Tuzlanskog i Sarajevsko- romanjskog korpusa. Međutim, nesporno je da se radilo dijelovima JNA, pri čemu tačan naziv jedinice i njena pripadnost nekoj od formacija ne mijenja na odlučujući način zaključke vijeća po ovim pitanjima.

Prema tvrdnjama svjedoka odbrane Jovanović Zorana, građanima je objavljeno da od tog trenutka srbi preuzimaju vlast u Vlasenici, a svjedok Džamđić Miralem izjavljuje da je u isto vrijeme, nesrpsko stanovništvo proglašom pozivano na predaju naoružanja koje nelegalno

posjeduje, te su istovremeno naznačena mjesta- punktovi na kojima se obavljala predaja. Tom prilikom, narodu se obraćao i vlasenički hodža Munib, koji je navodno posjedovao spiskove naoružanih građana muslimanske nacionalnosti, međutim, svjedoci Džamdić Miralem i Džebo Mirsad smatraju da se radilo o navodnim i iskonstruisanim tvrdnjama, a svjedokinja Saračević Ajša tvrdi da je hodžu Muniba lično poznavala i da joj je sam jedne prilike pričao kako je bio primoran na takav gest. Svjedok Ferhatović Redžo je također čuo, da je hodža zapravo uhapšen odmah po ulasku korpusa JNA u grad, i lično je imao priliku vidjeti kako je preko razglaša pozivao muslimanski narod na predaju naoružanja, a to je činio iz policijskog vozila, u kojem je bio sa izvjesnim poručnikom Valjevcem. Prilikom obraćanja, garantirana je sigurnost svima koji predaju naoružanje.

Ovaj svjedok dalje pojašnjava, da mu je lično poznat punkt koji je bio formiran na trgu kod robne kuće „Panorama“, gdje se nalazilo dosta vojske, ali i veliki broj građana srpske nacionalnosti, koji su također bili uniformisani, te su zajedno sa pripadnicima korpusa kontrolisali prikupljanje predatog naoružanja. Među tim licima prepoznao je dojučerašnje susjede Rajka i Nešu Drakulića, te optužene Bastah Predraga i Višković Gorana. Ovaj svjedok decidno tvrdi i da je je među predatim naoružanjem najviše bilo lovačkog, za koje su ljudi posjedovali uredne dozvole, mada je prema njegovim tvrdnjama bilo i pojedinaca koji su posjedovali automatsko naoružanje. U svakom slučaju, vijeće primjećuje da se obaveza predaje naoružanja odnosila isključivo na nesrpsko stanovništvo.

Odbrana je tokom postupka upravo naglašavala činjenicu, da je među predatim naoružanjem bilo i automatskih pušaka kao i oružja bez dozvole, međutim, nesporno je da se stanovništvo uredno odazvalo pozivu i predalo svo naoružanje koje je imalo u posjedu, jer su u tom periodu prema riječima zaštićenog svjedoka 1, predsjednik srpske stranke i predsjednik kriznog štaba garantirali sigurnost svima koji predaju.

Odbrana je lišenje slobode muškaraca muslimanske nacionalnosti nastojala opravdati brojnim izjavama koje su od njih uzete i podnesenim krivičnim prijavama zbog posjedovanja oružja, međutim, veliki broj tih dokumenata koji je ulžen u sudski spis ne odnosi se na relevantni vremenski period ili nema označen datum izdavanja. Osim toga, činjenica da je neko posjedovao naoružanje i način pribavljanja relevantni su samo za podnošenje krivične prijave, a ne i za postojanje napada u konkretnom slučaju, jer je oružje u masovnom broju predano na punktima srpske vojske.

Nakon toga, muslimansko stanovništvo očigledno postaje potpuno onesposobljeno za pružanje bilo kakvog otpora, kojeg nije bilo ni ranije, jer prema navodima svjedoka Kičić Huse „Vlasenica je zauzeta od strane Novosadskog korpusa bez ispajenog metka.“, što je potvrđio i svjedok Duraković Smail izjavom da „u Vlasenici od muslimanske strane metak nije ispajen, to znam jer niko nije imao, ni htio pucati“.

Navedenu konstataciju su zapravo potvrdili svi saslušani svjedoci, jer su saglasni da u samom gradu Vlasenici nije bilo oružanog sukoba.

U tom pravcu, neophodno je istaknuti da svjedok Ferhatović Redžo u svom iskazu spomije pucnjavu na pumpi na ulazu u grad, samo dan prije ulaska Novosadskog korpusa, te je također na dan 21.04.1992. godine, mogao čuti pucnje kod robne kuće, eksploziju bombe kod bolnice i tromblona na Lukama. Međutim, pored navedenih incidentnih situacija, ovaj svjedok je

decidan u tvrdnji da od tog trenutka, u Vlasenici nije bilo pucanja, a navedene incidente nije potvrdio niti jedan drugi svjedok Tužilaštva. U skladu sa tim, vijeće je mišljenja da takve situacije, ukoliko su se i desile, po svom kvalitetu i kvantitetu mogu jedino biti smatrane sporadičnim i individualnim istupima pojedinaca, kojima se ne može konstituisati postojanje nekog vida organizovanog oružanog otpora muslimanskog stanovništva.

U svakom slučaju, iz iskaza saslušanih svjedoka, nesporno proizilazi da je isključivo stanovništvo muslimanske nacionalnosti bilo pozvano da preda naoružanje, što samo dodatno govori u prilog tome da napad nije bio usmjeren na konkretnе pojedince, već na određenu etničku grupu ljudi, sa krajnjim ciljem da se objektivno onemogući pružanje bilo kakvog otpora napadu koji će uslijediti, a koji će biti isključivo usmjeren protiv civilnog nesrpskog stanovništva.

Novosadski korpus se povlači iz grada nekada 12./13. maja 1992. godine, nakon čega, prema riječima svjedoka Duraković Smaila, u večernjim satima nastaje neopisiva pucnjava, tako da su se mogli vidjeti svijetleći meci, te kako gore muslimanske kuće u selima Durići i Pijuci u okolini Vlasenice, što je svjedok mogao vidjeti sa brežuljka na kojem se nalazila njegova kuća. Ostali svjedoci navode i druga okolna sela nastanjena pretežno ili u cijelosti muslimanskim stanovništvom, koja su u narednom periodu također bila obuhvaćena napadom, pa je tako svjedokinja Muranović Fadila lično posmatrala kako gore muslimanske kuće u selu Piskavice, Drum, Kozja ravan, Cvjetanj i Zaklopača, što je potvrdila i svjedokinja Efendić Hasma koja je otišla iz sela Piskavice, kojom prilikom je vidjela kako je „*pobjijeno*“ selo Đamđići u kojem su pretežno bili nastanjeni muslimani, što je potvrdio i svjedok Džamđić Miralem.

Nakon masakra u susjednom selu Zaklopača, gdje je prema riječima svjedoka Duraković Smaila „*pobjijeno*“ cijelo selo bez razloga, koji broj se prema tvrdnjama svjedokinje Klempić Almase kretao između 70-80 ljudi, dolazi do paničnog straha i osjećaja nesigurnosti među stanovništvom muslimanske nacionalnosti, koje nije uspjelo napustiti područje opštine Vlasenica. Stradanja muslimanskog stanovništva u ovom selu potvrdio je i zaštićeni svjedok 1, koji je jedne prilike bio prisutan na poslu, kada je pred kapiju preduzeća u kojem je radio došao kamion pun vojske, tačnije „*uniformisanih domaćih srba*“ pa je mogao čuti kada su međusobno pričali da je „*u Zaklopači sve pobijeno i da nema muslimanskog uha živog tamo*“.

Imajući u vidu izneseno, evidentno je da je napad, koji je bio usmjeren protiv civilnog muslimanskog stanovništva imao karakteristike **široko rasprostranjenog**, obzirom da je osim uže jezgre grada Vlasenice, obuhvatao i šire područje ove opštine, tačnije sela Zaklopača, Džamđići, Piskavice, Durići, Pijuci, Šadići, Drum i druga susjedna sela nastanjena pretežno muslimanskim stanovništvom, kako to opisuju svjedoci u svojim iskazima.

Obzirom na tu činjenicu, odbrana optuženog Viškovića je tokom postupka osporavala postojanje široko rasprostranjenog sistematskog napada na nesrpsko stanovništvo opštine Vlasenica, tvrdeći da su u isto vrijeme napadnuta i okolna sela nastanjena pretežno srpskim stanovništvom, čime se zastupala teza postojanja oružanog sukoba na širem području ove opštine.

Na ovu okolnost saslušan je veliki broj svjedoka odbrane, te je prezentiran određeni broj video zapisa, od kojih je neke sačinio svjedok Jovanović Zoran, u svojstvu referenta za informisanje u teritorijalnom odredu, tako što je u inkriminisanom periodu obilazio srpska sela u okolini Vlasenice. Navedeni video zapisi, prema riječima ovog svjedoka, govore o postojanju

organizacije muslimanskih oružanih snaga, te njihovog napada na srpska sela opštine Vlasenica.

Međutim, vijeće nije prihvatio zaključke ovog svjedoka kojima se govori o takvoj vrsti organiziranja, jer su isti bazirani na video zapisu koji je prezentiran na glavnom pretresu, a koji je čak i prema riječima branioca optuženog Bastaha nerazumljiv i nepodoban za izvođenje takvih zaključaka. Naime, na predočenom video zapisu je nemoguće razaznati temu o kojoj učesnici govore, a identifikacija osoba koje se nalaze na snimku, od strane ovog svjedoka, nije potkrepljena bilo kojim drugim dokazima.

Također, vijeću su prezentirani i snimci popaljenih srpskih sela Rogosija i Neđeljišta, te snimak sela Klještani u kojem je 15.08.1992. godine ubjieno četvero starijih ljudi, dok su istog dana napadnuti i Gornji Šadići. Prema tvrdnjama ovog svjedoka, napadi na ova srpska sela koja graniče sa Vlašeničkom opštinom, intenzivirani su u septembru 1992. godine, tako je dana 24.09.1992. godine izvršen napad na rudnik Boksita u selu Podravanje, dok je selo Rogosija ponovno napadnuto 26.09.1992. godine.

Kao potvrdu svojih navoda, odbrana je u sudski spis uložila i određeni broj krivičnih prijava koje je sačinila ekipa operativaca CSB Sarajevo, formirana 1993. godine, sa ciljem prikupljanja informacija o počinjenim ratnim zločinima nad srpskim stanovništvom opštine Vlašenica tokom 1992. godine. U ovoj grupi je bio i svjedok odbrane Durmić Zoran, koji je na glavnom pretresu pojasnio, da su pripadnici ove ekipe, naknadno prikupljali informacije o počinjenim zločinima, jer tokom 1992. godine nisu mogli izlaziti na uviđaj na lice mjesta. Naime, predmet ispitivanja bili su zločini počinjeni u periodu april- septembar 1992. godine, odnosno napadi muslimanskih snaga na sela Metaljka, Lukovo brdo, Donja Bukovica, koja operativna saznanja su kasnije rezultirala podizanjem krivičnih prijava, uloženih kao dokaz u ovom predmetu.

Kako bi ispitalo navedene tvrdnje odbrane optuženog Viškovića i utvrdilo eventualno postojanje oružanog sukoba sukoba na području opštine Vlašenica, vijeće je na temelju prezentiranih video snimaka, sačinjenih nakon upada muslimanskih oružanih snaga, u srpska sela, te na temelju krivičnih prijava uloženih kao dokaz odbrane, prvenstveno razmotilo karakter, intenzitet, učestalost i rasprostranjenost takvih dešavanja.

U tom smislu nisu razmatrana dešavanja u selu Podravanje i Konjević Polje, obzirom da ista ne pripadaju opštini Vlašenica.

Vijeće je u konkretnom slučaju cijenilo sve okolnosti kojima je odbrana potkrepljivala tvrdnju o postojanju oružanog sukoba, nakon čega je zaključeno da dešavanja u srpskim selima u okolini grada Vlašenice, jesu bila rezultat akcija muslimanskih oružanih snaga, kojom prilikom je nastradao izvestan broj civila, te je oštećen znatan broj stambenih objekata. U tom smislu, nesporna je činjenica je da takva dešavanja u sebi nose veliki stepen opasnosti, te se manifestuju kroz ozbiljne posljedice, međutim, vijeće je mišljenja da kontinuitet i učestalost takvih napada, u obimu u kojem to prezentira odbrana optuženog Viškovića, ne doseže nivo oružanog sukoba, koji se prema njihovim tvrdnjama odvijao na području opštine Vlašenica.

Ovo iz razloga što „oružani sukob postoji tamo gdje se pribjeglo oružanoj sili između država, ili produženom oružanom nasilju između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili

između takvih grupa unutar jedne države"⁹, dok u konkretnom slučaju, izvedeni dokazi odbrane ne ukazuju na postojanje takvog oružanog nasilja između organizovanih oružanih grupa na području opštine Vlasenica, već upućuju na zaključak, da su nesretni događaji rezultat izolovanih napada muslimanskih smaga, kojima nije pružan kontinuirani oružani otpor od strane srpskih oružanih snaga.

Mještani koji su u tim situacijama, prema navodima svjedoka bili uključeni u odbranu sela, nisu pružali bilo kakva organizovani otpor, niti su imali svojstvo vojnih jedinica koje operativno učestvuju u sukobu.

Obzirom da nije utvrđeno postojanje oružanog sukoba na području opštine Vlasenica u inkriminisanom periodu, vijeće nije našlo shodnim ispitivati eventualno postojanje širokog i sistematičnog napada muslimanskih oružanih snaga, usmjerenog protiv srpskog civilnog stanovništva, nastanjenog u selima koja pripadaju opštini Vlasenica, jer bi na taj način došlo do prekoračenja predmeta optužbe. Drugim riječima, vijeće je razmatralo postojanje oružanog sukoba, isključivo u okviru argumentacije, koju je odbrana optuženog Viškovića iznijela na glavnom pretresu.

U svakom slučaju, vijeće se po tom pitanju rukovodilo i stavom iznesenim u presudi MKŠJ u kojoj se navodi da ...*prilikom utvrđivanja da li je došlo do napada na neko konkretno civilno stanovništvo, relevantno je da je druga strana također počinila zvjerstva protiv civilnog stanovništva neprijatejija. To što je jedna strana izvršila napad na civilno stanovništvo druge strane, ne opravdava napad te druge strane na civilno stanovništvo one prve, a niti ne iskazujuče zaključak da su snage te druge strane zapravo svoj napad usmjerile upravo na civilno stanovništvo kao takvo. Svaki napad na civilno stanovništvo neprijatejija je protivpravan i zločini počinjeni u okviru jednog takvog napada mogu se, ako su ispunjeni i svi drugi uslovi, okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti.*"¹⁰

Ovdje je još neophodno naglasiti, da za razliku od pojma oružanog sukoba, izraz „napad“ u okviru krivičnog akta Zločini protiv čovječnosti prema prihvaćenoj praksi MKSJ nije ograničen na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva“¹¹

Takvo zlostavljanje odvijalo se upravo u samom gradu Vlasenica, jer su tokom inkriminisanog perioda, pripadnici muslimanske nacionalnosti bili svakodnevno izloženi raznim oblicima verbalnog, psihičkog i fizičkog terora.

Navedeno je prvenstveno bilo rezultat nezakonitog postupanja pripadnika vojske i policije tadašnje republike Srpske BiH, na način da su vršeni neovlašteni pretresi muslimanskih kuća, protivpravno odvođenje i zatvaranje civila u prostorije zatvora u zgradama MUP-a, zatvora iza zgrade Suda u Vlasenici, te logora Sušica, te nezakonita otpuštanja sa radnih mesta. Pored toga, nesrpskom stanovništvu se već od sredine maja, nakon odlaska korpusa JNA ograničava kretanje. Tako svjedoci pojašnjavaju da su se mogli kretati isključivo uz dozvolu koju je na usmeni zahtjev izdavala opština, ali tek nakon obavljenih „provjera“, nakon čega bi na istoj pisalo kako se osoba kojoj je potvrda izdata, ima smatrati „slobodnim građaninom“ primjeri

⁹ Tužilac protiv Kunarca, Kovača i Vukovića, predmeti No. IT-96-23 i IT-96-23/1 (Žalbeno vijeće) 12.06.2002. godine, para. 56.

¹⁰ Kunarac, Kovač i Vuković, Žalbeno vijeće, presuda od 12. juna.2002. godine, para. 87-88

¹¹ Vasiljević, Pretresno vijeće, presuda od 29.nov 2002. godine para. 29,30.

takvih potvrda uloženi su kao dokaz Tužilaštva, a odnose se na svjedoke Zulfari Latifa i Džebo Mirsada.

U tom pravcu, niti jedan svjedok optužbe se nije mogao decidno izjasniti, koji su to bili uslovi koje je neko morao ispuniti, da bi mu se dozvolilo nesmetano kretanje, ali su svi svjedoci saglasni da je takav režim bio obavezujući jedino za nesrpsko stanovništvo.

Navedenu proceduru nije mogao pojasniti niti svjedok odbrane, Matić Radosav, koji je u svojstvu referenta sekretarijata za poslove opšte uprave, od početka maja 1992. godine, pa narednih 20 dana, radio na izdavanju navedenih potvrda o kretanju. Ovaj svjedok je bio decidan u tvrdnji da su potvrde imale propisani format sa praznim rubrikama, u koje bi on upisivao podatke o osobi. Procedura se odvijala tako što bi on prethodno sačinio spisak osoba, koje su usmeno podnijele zahtjev za napuštanje grada Vlasenice, koji bi potom predavao svom nadređenom Bajić Čedi, sa ciljem obavljanja izvjesnih „provjera“ što je preduslov odobravanja odlaska. Na isti način proceduru je pojasnio i zaštićeni svjedok 4, koji je dodao da su potvrde bile neophodne jedino muslimanskom stanovništvu, jer se bez njih nisu mogli slobodno kretati gradom.

Ovaj svjedok je međutim kasnije tvrdio da su i srbi dobijali iste potvrde, te su čak podlijegali restriktivnijim provjerama u SJB Vlasenica. Međutim, vijeće je na osnovu prezentiranih dokaza utvrdilo da su ipak postojale značajne razlike u izdavnim potvrdama, jer prema iskazu svjedokinje Tatomitrović Olge, na potvrdi koju je ona tražila za svoju porodicu zbog odlaska u Tuzlu, pisalo je da se odriču cijelokupne pokretne i nepokretne imovine u korist novoformirane Srpske republike BiH, dok na potvrdi koju je dobila za odlazak u Bijeljinu takva klauzula nije bila navedena. Dakle, očigledno je da su u ovom pravcu bili obespravljeni samo pripadnici muslimanske nacionalnosti, koju su namjeravali napustiti područje Vlasenice, ali odlaskom na teritorij koji nije bio pod kontrolom bosanskih srba.

Obzirom da je u to vrijeme bila evidentna namjera muslimanskog stanovništva za odlaskom iz Vlasenice, odbrana optuženih je tokom postupka pokušavala uspostaviti tezu, kako su pripadnici muslimanskog stanovništva zapravo dobrovoljno odlazili prema Kladnju ili Tuzli, kao mjestima naseljenim većinskim muslimanskim stanovništvom. Međutim, ovakav stav nije podržao niti jedan svjedok optužbe. Naprotiv, svi su saglasni da su bili primorani napustiti Vlasenicu i okolna sela, jer je stvorena opšta atmosfera straha i neizvjesnosti, u kojoj su muslimani zapravo strahovali za vlastitu sigurnost. Tako svjedok Alihodžić Ismet, koji je zamijenio svoju kuću u Vlasenici za kuću u Kladnju pojašnjava „*to sam uradio da sačuvam živu glavu, svoju i svog sina*“ Ovdje treba navesti i primjer svjedokinje Saračević Ajše i njenog supruga, kojog je optuženi Bastah, na insisiranje da ostanu u Vlasenici zaprijetio, da će njihovu kuću srušiti transporterom, ako ih ne vidi na autobuskoj stanici za pola sata.

U to vrijeme, čak su i ponude za zamjenu nekretnina, samo naizgled bile rezultat sporazuma među zainteresiranim licima, obzirom da su pojedine osobe, po dolasku na područje Vlasenice, zapravo iznuđivale sklapanje ugovora, kao što je slučaj zaštićenog svjedoka 4, čijoj supruzi je izvjesna osoba srpske nacionalnosti ponudila u zamjenu svoju nekretninu na području Zavidovića, dodajući pri tome „*ako nećete, svakako će biti moja*“ čime im praktično i nije ostavljena mogućnost odustajanja od ponude. Nakon toga, ugovor o zamjeni nekretnina je ipak sačinjen, ali prema riječima ovog svjedoka „*to je bilo učinjeno pod prisilom, da bi mene izvukli iz logora.*“

Dakle, jasno je da takvo iseljavanje muslimanskog stanovništva, ni u kom slučaju nije bilo doborovljno. To je zapravo bilo „nužno zlo“, odnosno jedini mogući izbor, u situaciji kada svaki ostanak u Vlasenici, završava odvođenjem u zatvore ili logor, nakon čega bi sudbina tih ljudi, kao i mnogih prije njih, bila veoma neizvjesna ili u krajnjem kobna.

Imajući u vidu opšte stanje, koje je vladalo u Vlasenici tokom inkriminisanog perioda, te uzevši u obzir činjenicu da „*element sistematičnosti napada podrazumijeva organiziranost ajela i malu vjerovatnoću da je do tih ajela došlo nasumice*“¹² vijeće je van razumne sumnje zaključilo, da je napad bio i sistematičan, jer je nesrpsko civilno stanovništvo opštine Vlasenica, bilo podvrgnuto utvrđenom obrascu nasilničkog ponašanja, koji se manifestirao kroz oduzimanje lične imovine, ograničenje njihovog kretanja, protivpravno odvođenje u logor, te zatvaranje i držanje u nečovječnim uslovima.

Provođenje ovakve javne kampanje terora i straha, usmjereni isključivo protiv nesrpskog civilnog stanovništva opštine Vlasenica, samo dodatno ukazuje na postojanje višeg stepena organiziranosti, odnosno sistematičnosti u realizaciji samog napada, čime se očigledno nastojalo stvoriti neprijateljsko i nepodnošljivo okruženje, potpuno neuslovno za ostanak muslimanskog stanovništva u opštini Vlasenica.

Stoga, na temelju iznesenog, vijeće je van razumne sumnje utvrdilo postojanje širokog i sistematičnog napada na području opštine Vlasenica, čime je ispunjen prvi opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

VI.2. b) Napad je bio usmjeren protiv civilnog stanovništva

Kako je evidentno iz prethodnog izlaganja, napad je islučivo bio usmjeren protiv stanovništva muslimanske nacionalnosti opštine Vlasenica, od kojeg je prethodno oduzeto svo naoružanje koje su posjedovali, pa samim tim nisu ni mogli uzeti aktivno učešće u pružanju bilo kakvog otpora.

Da bi se jasnije sagledao status žrtava protiv kojih je bio usmjeren napad, vijeće se rukovodilo odredbom zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije, koji je temeljem anexa 6. Deytonskog mirovnog sporazuma, primjenjiv u domaćem zakonodavstvu, a koji se prema praksi MKSJ smatra i dijelom običajnog prava. Naime, navedeni član definira uslove pod kojima lica uživaju zaštitu Konvencija, precizirajući da se civilima imaju smatrati „*osobe koje ne uzimaju učešće u neprijateljstvima, ukijučujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje, ili su onesposobjeni za borbu*“

Tokom pretresa vijeće je na temelju iskaza saslušanih svjedoka, nesumnjivo ustanovilo da su sva lica, u momentu hapšenja i pritvaranja, uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Konvencija. Ovakav zaključak bazira se prije svega na činjenici, da su ova lica lišena slobode dok su se kretala gradom ili su prisilno odvedena iz svojih domova, a za koje vrijeme niti jedno od uhapšenih lica nije bilo uniformisano niti naoružano, niti je poduzimalo aktivno učešće u bilo kakvim neprijateljstvima.

---

¹² Naletilić i Martinović, Pretresno vijeće, 31. mart 2003. godine, para. 236.

Odbrana je tokom postupka negirala civilni status žrtava, iako velikom broju svjedoka Tužilaštva uopšte nije poznato da li je u Vlasenici u bilo kojem trenutku došlo do formiranja kriznog štaba, čiji su članovi prema tvrdnjama odbrane, bili pripadnici muslimanske nacionalnosti, te im naročito nisu poznati detalji o organiziranju patriotske lige, kao pokreta otpora.

Činjenica je da neki od svjedoka Tužilaštva imaju izvjesna posredna saznanja o tome, ali su istovremeno kategorični u tvrdnji, da oni sami nisu bili članovi ove organizacije niti su za vrijeme trajanja napada srpskih snaga primjetili njeno javno djelovanje, niti bilo kakav drugi vid oružanog suprotstavljanja muslimanskog stanovništva. Prema mišljenju vijeća, ako je u Vlasenici i postojao ovakav vid organiziranja, isti je očigledno ostao pasivan tokom napada, vjerovatno jer su čelni ljudi stranke SDA u Vlasenici, još na početku pozivali na mirno rješavanje nastale situacije, tako da vojno sposobni muškarci muslimanske nacionalnosti u inkriminisanom periodu, nisu bili mobilisani u bilo kakvu oružanu formaciju. To je potvrdio i svjedok Zulfari Latif, koji je u trenutku napada srpskih snaga formalno bio pripadnik rezervnog sastava tadašnje JNA, gdje je imao čin desetara, ali je jasno nije bio vojno angažovan ni u jednom trenutku napada na opštinu Vlasenica.

Odbrana je svoju tezu pokušavala dalje utemeljiti tvrdnjama, da su zbog pogoršanja opšte bezbjednosne situacije, još prije 21.04.1992. godine, postojale straže u samom gradu Vlasenica, koje su držali vojno sposobni naoružani muškarci muslimanske nacionalnosti.

Ove navode nisu osporavali svjedoci optužbe, koji su izjavili da se zapravo radilo o zajedničkim stražama, koje su jedan kratak period držali zajedno sa komšijama srpske nacionalnosti, ali tom prilikom nisu bili uniformisani niti naoružani. Zaštićeni svjedok 1 je pojasnio, da se zapravo radilo o spontanom okupljanju dojučerašnjih susjeda, "to je više bilo sijelo, pili smo kafu" dodajući da nije postojao raspored dežura, niti bilo koji vid ustrojstva i organizacije obavljanja mješovitih straža, te u tim prilikama niko od građana muslimanske nacionalnosti nije posjedovao naoružanje. Tako svjedokinja čiji identitet je zaštićen tvrdi da su u to vrijeme njen suprug i sin učestvovali u takvim stražama, ali je sigurna da tom periodu nisu posjedovali naoružanje, što je potvrdio i svjedok Mehicić Salih, koji je izjavio, da su se u to prvo bitno vrijeme zapravo "*sastajali na ulici i pili kafe kod Maksimović Anđelka*" dok je svjedokinja Muranović Fadila lično imala priliku vidjeti takvu barikadu blizu svoje kuće, na kojoj je stajalo nekoliko muškaraca muslimanske nacionalnosti, ali je sigurna da su te prilike svi bili u civilnoj odjeći.

Dakle, prema iskazima ovih svjedoka, opravdano je zaključiti da većina muslimanskog stanovništvo, neposredno pred početak napada, nije nalazilo neophodnim da se naoružava, jer su svi stanovnici mislili da nikada i neće doći do stvarnih nereda. Osim toga, muslimanima je proglasom garantirana sigurnost ako predaju oružje, što su i učinili, pa objektivno nisu ni bili u mogućnosti pružiti bilo kakav oružani otpor.

U svakom slučaju, činjenica da je neko lice bilo pripadnik Patriotske lige ili član Kriznog štaba, automatski ne lišava tu osobu prava na zaštitu koju uživa u skladu sa zajedničkim članom 3. Ženevske konvencije. Drugim riječima, formalna pripadnost jedne osobe nekoj od oružanih formacija, neće automatski isključiti pravo na zaštitu koje ta osoba uživa sve vrijeme dok ne poduzima aktivno učešće u neprijateljstvima.

Navedeni zaključak je opravdan i sa stanovišta sudske prakse MKSJ, gdje se smatra da "za utvrđivanje položaja žrtve kao civila, važa uzeti u obzir prije njenu konkretnu situaciju u trenutku počinjenja zločina, nego njen status".¹³ kako je cijenjeno i u konkretnom slučaju.

U dijelu presude u kojem će biti obrazložena krivična odgovornost optuženih, a na temelju konteksta u kojem su počinjeni zločini, kao i svih ostalih okolnosti, dodatno će biti potkrepljen zaključak Suda, da je napad isključivo bio usmjeren protiv civilnog stanovništva nesrpske nacionalnosti, čime je ispunjen drugi opšti element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH.

VI.2. c) Optuženi su znali za napad i njihova djela su dio napada

Tokom postupka nesporno je utvrđeno da su u inkriminisanom periodu optuženi bili dio jedne dominirajuće vojne i policijske formacije, koja je izvršila napad o kojem je prethodno bilo riječi. Također, na temelju činjenica i okolnosti koje su prezentirane tokom predmetnog postupka, utvrđeno je postojanje veze između djela optuženih i napada, na način da su njihovi postupci i činjenja bili u direktnoj vezi sa napadom.

Naime, iz iskaza saslušanih svjedoka optužbe proizilazi da su optuženi već od 21.04.1992. godine, odnosno, od prvog dana ulaska korpusa u grad, viđeni uniformisani i naoružani. Pored njih, tu su bili uniformisani pripadnici korpusa koji su nosili obilježja JNA, ali i pripadnici tzv. specijalne policije koji su nosili crne uniforme i „fantomke“ preko glave, a formacijski su pripadali SJB Vlasenica. Njihov komandant je prema navodima svjedoka odbrane Todorović Petra bio izvjesni Mićo Kraljević.

Odbrana je tokom postupka nastojala iskoristiti ovu činjenicu, tvrdeći da svjedoci nisu mogli uočiti optužene, ako su i oni u to vrijeme nosili neki vid kamuflaže, međutim, određeni broj svjedoka kao što su Džamđić Miralem i svjedokinja Handžić Ramiza, sigurni su u svoje konstatacije. Naime, ona je izjavila da se u to vrijeme optuženi Bastah „gelipterski“ ponašao, odnosno smatrao se nekom vrstom heroja, vjerujući da nema razloga za skrivanje, dok je optuženog Viškovića jasno prepoznala jedne prilike, kada joj je veoma drsko naredio da ga ne oslovjava imenom. Na isti način postupio je i prema suprugu svjedokinje Huremović Time, koji ga je poznavao od ranije i kojem je optuženi Višković samo naredio da ne spominje njegovo ime, verbalno ga vrijeđajući zbog toga.

Dakle, već u tom periodu svjedoci su viđali optužene u uniformama i sa naoružanjem dok su se kretali po samom gradu Vlasenica, tačnije, svjedok Ferhatović Redžo je potvrdio da su ova dvojica optuženih bili prisutni i prilikom prvog prikupljanja naoružanja od muslimanskog stanovništva, na punktu formiranom kod hotela Panorama, koji je prema riječima svjedoka Đamđić Miralema bio „stjecište“ srpskih vojnika.

Odbrana optuženih tokom postupka nije osporavala niti status rezervnog policajca koji je optuženi Bastah imao pri SJB Vlasenica ali je devalvirala njegovu ulogu naglašavajući da je isti bio angažiran samo kao vozač, te je postupao isključivo po nalogu nadređenih. Ova okolnost je djelimično tačna, jer prema iskazima većeg broja svjedoka, optuženi jeste koristio vozila koja je dužila milicija bivše SFRJ, i to službena plavo- bijela vozila *Golf 2* i *Lada Niva*, te par civilnih *Lada*

¹³ MKSJ, predmet Blaškić, presuda pretresnog vijeća od 03.03.2000. godine, para. 214.

vozila kako je to izjavio zaštićeni svjedok 5, dok su dvije svjedokinje čiji identitet je zaštićen, izjavile i da je optuženi Bastah koristio „*neko crveno vozilo, kojim je vozio i jude na rad*“ Navedeno je potkrepljeno i iskazima velikog broja svjedoka odbrane, koji su u vrijeme obuhvaćeno optužnicom, bili angažovani pri SJB Vlasnica, te su poznavali vozni park ove stanice.

Prema riječima svjedoka odbrane Stupar Luke, u to vrijeme, načelnik stanice je bio Bjelanović Rade, kojeg je prije formalnog postavljenja u avgustu, još od 04.05.1992. godine *de facto* naslijedio Đurić Mane. Komandir stanice je bio Stanić Radenko, koji je ranije bio komandir staničnog odjeljenja Milići, zamjenik je bio Govedarica Milorad, a pomoćnici Šargić Dragomir i Nikolić Vojo, dok je načelnik krim. službe bio Šargić Milanko, što je potvrđeno i njihovim kazivanjem na glavnom pretresu kada su salušani u svojstvu svjedoka odbrane.

U tom pravcu svjedoci Šarac Milan, Bjelanović Rade i Milić Miroslav su izjavili da su u inkriminirano vrijeme naredbodavne strukture SJB bile slične onima prije sukoba, što znači da su rukovodioci određivali raspored službe i patrola, u kojima su prema pravilu trebali biti pripadnici aktivnog i rezervnog sastava, s tim da je vođa patrole uvijek bio aktivni policajac.

Međutim, vijeće je navedeno posmatralo u kontekstu stanja nemira i nesigurnosti koje je vladalo u to vrijeme, te stepen neorganizovanosti SJB Vlasenica, naročito za vrijeme boravka korpusa JNA u gradu. Pored toga, svjedok odbrane Milić Miroslav tvrdi da u praksi nije striktno provođeno pravilo sastavljanja patrole od aktivnih i rezervnih policajaca, niti su po njegovom mišljenju, aktivni policajci u to vrijeme imali neke veće ingerencije u odnosu na rezervni sastav. On je čak pobjio i tvrdnje odbrane, da je vođa patrole mješovitog sastava uvijek aktivni policajac, tvrdeći da takvo pravilo nije striktno primjenjivano, jer su u to vrijeme „*svi na neki neki način bili u istoj linji*“. Također, i svjedok odbrane Šargić Milanko, navodi da je u to vrijeme vođa patrole bio onaj ko je imao patrolni nalog i ko je naveden na prvom mjestu, uključujući rezervnog policajca.

Vijeće u konkretnom slučaju primjećuje da svjedoci odbrane, koji su bili u sastavu SJB Vlasenica 1992. godine, očigledno dobro poznaju pravila rasporeda službe i sastava patrola, u mirnodopskim uslovima, ali to ne znači nužno primjenu istog pristupa organizaciji i tokom inkriminisanog perioda, naročito ako se ima u vidu da SJB Vlasenica u to vrijeme, nije raspolagala sa dovoljnim brojem aktivnih policajaca. Navedena tvrdnja se može potkrijepiti činjenicom koju je istakao svjedok odbrane Bjelanović Rade, pojašnjavajući da je u to vrijeme SJB brojala ukupno 72 policajca, od čega je prema riječima svjedoka odbrane Milić Bore, svega njih 15 bilo aktivnih. Dakle, objektivno je bilo nemoguće obezbijediti po jednog aktivnog policajca za svaku formiranu patrolu.

Dakle, jasno je da postoje određena razmimoilaženja u iskazima svjedoka, i to prvenstveno u pogledu različitosti pravne regulative ponašanja i djelovanja policije u mirnim uslovima i u vanrednim okolnostima, kao što je evidentno da su u tom periodu nesređenih odnosa unutar same SJB Vlasenica, postojala određena odstupanja od pravila službe, kako to objašnjava svjedok odbrane Bjelanović Rade, koji je decidan da bi u mirnodopskim uslovima, svaki policajac koji privede građanina bez naloga, bio odmah udaljen sa posla, međutim „*u ratno vrijeme dešava se svašta*“.

Odbrana optuženog Bastaha je tokom postupka također ukazivala na nejasnoće u iskazima svjedoka u pogledu uniforme koju je nosio u kritično vrijeme, dovodeći na taj način u sumnju prisustvo optuženog na mjestu i u vrijeme pojedinih inkriminacija.

Međutim, vijeće smatra da je sve nepodudarnosti tom pravcu razjasnila zaštićena svjedokinja 13 koja je izjavila da je optuženi Bastah Predrag u to vrijeme mijenjao uniforme, tako da je imala priliku viđati ga u uniformi rezervnog sastava policije, a kasnije u zelenoj vojnoj ili maskirnoj uniformi, što je potvrdio i svjedok Merić Hajrudin, a što je opet vidljivo i iz fotodokumentacije sačinjene prilikom pretresa porodične kuće optuženog Bastah Predraga.

Iz potvrde broj: 17-04/2-04-2-3/08 od 28.01.2008. godine o oduzimanju predmeta je vidljivo kako su prilikom pretresa kuće kod optuženog pronađena dva vojna maskirna kombinezona, jedan maskirni policijski kombinezon, i jedna policijska bluza. Iako se takav opis u prvi mah čini preopširnim, potkrepljen je iskazom svjedoka odbrane Šargić Milanka, tadašnjeg načelnika krim službe pri SJB Vlasenica, koji je pojasnio da su pripadnici rezervnog sastava policije u Vlasenici nosili jednobojne i maskirne uniforme, zavisno od situacije, te je čak imao priliku viđati i pripadnike vojske u plavim policijskim uniformama.

Najzad, odbrane optuženih osporavale su zajedničko djelovanje vojske i policije, tvrdeći da optuženi nisu mogli zajedno djelovati, niti učestvovati u počinjenju krivičnih djela koja im se stavljuju na teret, jer su pripadali organizacionim strukturama koje su u inkriminisanom periodu, bile strogo odvojene cjeline.

U tu svrhu, funkcionalisanje vojne policije i djelokrug njihovog rada pojasnili su svjedoci odbrane Vasković Radivoje i Vlačić Cvijetin, koji su 21.04.1992. godine, zajedno sa optuženim Višković Goranom mobilisani u vod vojne policije Vlaseničke brigade, koji je brojao između 10-12 ljudi, a čije prostorije su se nalazile u privatnoj kući pored zgrade Boksita, u kojoj je bilo sjedište komande ove brigade. Navedeni svjedoci su decidni u pogledu ovlaštenja koja su vojni policajci imali u inkriminisanom periodu, koja su se sastojala u obezbjeđivanju komande brigade, privođenju dezterera ili vojnih obveznika koji se nisu odazvali na mobilizaciju, te obezbjeđenje vojnih oficira u njihovoј pratnji i povremeno učešće u borbenim dejstvima. S tim u vezi, svjedoci su naročito naglasili da su navedena ovlaštenja u okviru kojih su djelovali bila isključiva, te nisu predviđala bilo kakv vid suradnje sa civilnom policijom.

Suprotno tome, svjedok odbrane Đurić Mane navodi, kako su nakon pregovora vojske i policije o podjeli poslova, ipak bile dogovorene zajedničke patrole, što je potvrdio svjedok odbrane Ninković Slavko, koji je i sam bio mobilisan na punkt na ulazu u grad, koji su držali vojska i policija zajedno. U tom smislu, vijeće je imalo u vidu da je svjedok naglasio kako je to bila praksa na njegovom punktu, te kako nije siguran na koji način su bili organizovani drugi punktevi formirani na ulazima u grad, ali činjenica da takve situacije ipak nisu bile izolovana pojava, potvrđena je iskazima svjedoka odbrane Vasković Radivoja i Vlačić Cvijetina, koji su izjavili kako su i sami bili na punktu koji se nalazio na izlazu iz grada prema Han Pijesku, gdje je također vojna policija patrolirala zajedno sa civilnom.

Vijeće je prilikom ocjene ne/postojanja suradnje civilne i vojne policije, imalo u vidu činjenicu, da su pored nabrojanih, gotovo svi svjedoci odbrane isključivi u pogledu ovlaštenja vojne policije, te kategorički odbijaju mogućnost suradnje sa civilnom policijom, iako je očigledno da u svojim iskazima govore o postojanju zajedničkih patrola, smatrajući ih izvjesnim izuzetkom od pravila. Suprotno tome, vijeće takve situacije posmatra kontekstu specifične bezbjednosne

situacije, u kojoj se tek nastojala uspostaviti pravilna hijerarhija i funkcionisanje organa, zbog čega je opravdano zaključiti da čak i povremeni slučajevi saradnje, mogu u pojedinačnim situacijama u praksi, otvoriti mogućnost poduzimanja zajedničkih akcija.

Dakle, imajući u vidu opšte stanje nesigurnosti, tokom kojeg se odvijaju inkriminisani događaji, neprihvatljivi su navodi odbrane, o potpuno izolovanom i striktno ograničenom djelovanju vojne policije. Sa druge strane, svjedoci Vasković i Vlačić, nisu uvijek bili u patroli sa optuženim Viškovićem, pa objektivno i ne mogu znati, da li je u određenim situacijama, i na koji način, ovaj optuženi izlazio iz okvira svojih ovlaštenja i djelovao zajedno sa pripadnicima rezervne ili redovne policije.

U odnosu na ovaj argument odbrane, vijeće je imalo u vidu i činjenicu da se optuženi lično poznaju, te poznaju gotovo cijelo stanovništvo grada u kojem su živjeli, pa je jasno da bi prepreku njihovom zajedničkom djelovanju, predstavljala jedino stroga formalna pravila odvojenosti vojske i policije, koja u inkriminirano vrijeme, očigledno nisu bila strogo hijerarhijski poštivana.

Osim toga, opšti element krivičnog djela za koje se optuženi terete, predviđa samo znanje optuženih o napadu, odnosno „*optuženi mora znati da se vodi napad usmјeren protiv civilnog stanovništva i mora znati da su njegovi postupci dio tog napada, ili u najmanju ruku prihvatići rizik da su njegovi postupci dio toga.*“¹⁴

U tom smislu, vijeće je nesporno utvrdilo da su optuženi od početka napada bili raspoređeni na odgovarajuće poslove i zadatke u vojnim i policijskim formacijama, te su dužili uniformu i naoružje, koje su redovno nosili sa sobom. Ako se navedeno sagleda u kontekstu masovnosti samog napada, te sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga na teritoriji pod njihovom kontrolom, opravdano je zaključiti da su optuženi, kao sastavni dio formacija koje su vršile napad, u potpunosti bili upućeni u svakodnevna dešavanja.

Dakle, na području opštine Vlasenica nije se radilo o sporadičnom i izoliranom incidentu, niti o pojedinačnim zločinima koji bi se mogli smatrati izuzetkom, već o sistematičnom načinu ponašanja prema civilima muslimanske nacionalnosti, njihovom životu, slobodi i imovini.

Način na koji su optuženi učestvovali u počinjenju djela za koje su oglašeni krivima, nedvojbeno ukazuje da su znali za postojanje širokog i sistematičnog napada i da radnje koje preduzimaju predstavljaju dio tog napada, a na što dodatno ukazuje činjenica da su optuženi u inkriminisanom periodu jasno davali do znanja kako je Vlasenica „srpska zemlja“ i kako je njihov zadatak „*istrijebiti*“ preostalo nesrpsko stanovništvo, kojem su se čak obraćali pogrdnjim nazivima „*ustaše i balije*.“

Drugim riječima, optuženi su u potpunosti bili svjesni svojih djela i njihovih posljedica, i htjeli su da ista budu i bila su dio napada, koji se sistematski odvijao na području opštine Vlasenica, čime je ispunjen i ovaj posljednji opšti element krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZBiH.

---

¹⁴ Krnojelac, Pretresno vijeće, presuda od 15.03.2002. godine, para. 59.

Pravni standardi koji se primjenjuju na pojedinačne inkriminacije u okviru ovog krivičnog djela, a prihvaćeni su u praksi Suda BiH i MKSJ, bit će obrazloženi u osuđujućem dijelu presude.

VII STATUS ZATOČENIČKOG OBJEKTA/LOGORA „SUŠICA“

Tokom postupka sporna je bila i namjena objekta "Sušica" koji se nalazi na oko 1,5- 2km udaljenosti od grada Vlasenice. Prema kazivanjima svjedoka radi se o objektu koji je prije 1992. godine korišten kao magacin naoružanja JNA, ali niti jedan od tih svjedoka nije decidan u pogledu tačnog datuma transformiranja navedenog magacina u logor, odnosno zatočenički objekat u kojem su protivpravno zatvarana i držana lica muslimanske nacionalnosti sa područja opštine Vlasenica.

Iz zapisnika o uviđaju broj: 17-04/2-04-2-1148-38/06 od 12.02.2008. godine, koji su izvršili istražitelji I krim tehničari SIPA –e I krim FMUP-a te vještak za ispitivanje tragova biološkog materijala Maja Martinović, prozilazi da se radi o objektu koji se nalazi na periferiji grada Vlasenice od kojeg se nastavlja makadamski put prema naselju Luke. Navedeni izvještaj detaljno opisuje hangar dimenzija 13,30x35,5m sa dvokrilnim metalnim vratima, I još jednim manjim na desnom krilu objekta. Pored ovog hangara, na udaljenosti od 11,50m nalazi se prizemni zidani objekat dimenzija 4,00x4,00m pokriven lesenom stropom u čijoj unutrašnjosti se osim hodnika nalaze još dvije prostorije. Navedeni opis odgovara iskazima svjedoka koji su u istima bili zatočeni, a najrelevantniji dio ovog uviđaja, pored fotodokumentacije I video zapisa, jeste analiza hemijskog materijala koji je na tom mjestu pronađen. Naime, prema izvještaju vještaka Maje Martinović, u nekim od tragova pronađenih na licu mjesta konstatovano je prisustvo mikrotragova krvi humanog porijekla.

Obzirom da se u periodu nakon zatvaranja logora Sušica, navedeni objekat nije koristio, biološki materijal je sačuvan a rezultati obavljene analize samo dodatno potvrđuju zaključak ovog vijeća da isti nije imao funkciju sabirnog centra, formiranog za smještaj muslimanskog stanovništva, već logor u kojem su protivpravno bili zatočeni civili muslimanske nacionalnosti, držani u krajnjem nehumanim uslovima, i podvrgavani gotovo svakodnevnim zlostavljanjima, te psihičkim I fizičkim maltretiranjima.

Vještak Radinović je u svom nalazu I mišljenju između ostalog konstatovao da je nadzor nad formiranjem sabirnog centra Sušica te njegovim funkcionisanjem imala JNA, a nakon njenog povlačenja TO Srpske opštine Vlasenica do njenog ulaska u Vojsku Republike Srpske. Prema materijalima koje je vještak imao raspolaganju, u Sušici su bila zatvorena lica koja su imala status ratnih zarobljenika ali je postojao I određeni broj civilnog stanovništva. Obzirom na tu činjenicu obezbjeđenje u Sušici su činili vojni I civilni policajci na način da je privođenje civila, njihovo sprovođenje do kompleksa Sušica, privremeno puštanje ili izvođenje te odvoženje prema Kladnju bilo u isključivoj nadležnosti civilne policije, dok je fizičko obezbjeđenje objekta te transport I obezbjeđenje ratnih vojnih zarobljenika od Vlasenice do zatvora u Batkoviću, vršila vojna policija.

Status navedenog objekta značajno je razmotriti jer su gotovo svi svjedoci odbrane tokom postupka "Sušicu" tretirali kao sabirni centar u koji su dobrovoljno deportovani muslimani koji su tražili zaštitu srpskih vlasti opštine Vlasenica. Naime, prema njihovim tvrdnjama razlog za takvo traženje je bilo pogoršanje opće bezbjednosne situacije u gradu i okolini još od ulaska

Novosadskog korpusa, pa se muslimansko stanovništvo osjećalo nesigurno u svojim domovima, prvenstveno se plašeći upada raznih paravojnih formacija.

Ta nesigurnost samo je dodatno porasla povećanim prilivom izbjeglica srpske nacionalnosti sa područja Kladnja i Tuzle, jer su isti od nosilaca vlasti u opštini zahtijevali obezbjeđenje smještaja, podrazumijevajući pod tim useljavanje u kuće i stanove muslimanskog stanovništva Vlasenice. Kako bi prikazali svu složenost izbjegličke problematike, odbrana je u dokaze uvrstila Informaciju Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske broj: 18.3/3-7-B-23-1/09 od 27.01.2009. godine, u kojem se navodi cifra od skoro 3000 izbjeglih lica srpske nacionalnosti na području opštine Vlasenica.

Na isti način namjenu objekta obrazlagao je i vještak Raidnović u okviru svog Izvještaja, u kojem isti smatra „privremenim azilom za muslimane“, čija jedina namjena je bila smještaj nesrpskog stanovništva do njihovog prevoženja na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, odnosno prema Kladnju, Cerskoj i Olovu. Vještak navodi I da su neka iseljavanja čak predstavljala lični i kolektivni izbor pojedinca, za koji zaključak vijeće nije našlo uporište u iskazima saslušanih svjedoka.

Ovo iz razloga što su i svjedoci odbrane izjavili kako su nakon sukoba u BiH imali priliku slušati o nehumanim uslovima i zlostavljanjima u logoru Sušica, koristeći upravo takvu terminologiju za navedeni objekat, pa se bilo kakvi navodi o „sabirnom centru“ u koje je stanovništvo odlazilo na dobrovoljnoj osnovi čine veoma labilnim i neutemeljenim

Sa druge strane, vijeće je na temelju gotovo svih saslušanih svjedoka optužbe, od kojih su neki duže vrijeme boravili u Sušici, zaključilo da se uistinu radilo o zatočeničkom objektu u kojem su vladali krajnje nehumanji uslovi.

U hangaru koji je zapravo duža zgrada sa željeznim vratima, koja su otključavana samo povremeno, kada bi zatvorenici zamolili za malo vode, prema riječima zaštićene svjedokinje 8 boravilo je i do 500 ljudi, razdvojeno muškarci od žena, tako da su svi sjedili na betonu sa rukama na koljenima. Svjedok Hadžić Habiba, koja je u logoru bila zatočena oko 30 mjeseci, jasno opisuje nehumane i nehigijenske uslove u kojima su ljudi držani, jer su u prostoriji u kojoj su svi boravili imali dvije kante u koje su vršili nuždu, a u wc se išlo ujutru kada stražari otvore vrata. Prema riječima svjedokinje Lelo Time, na betonu se spavalо, a hrane je uvijek bilo nedovoljno, nekada i one kojoj je rok upotrebe odavno prošao.

Na osnovu naprijed iznesenog, jasno je da svjedoci optužbe upotrebjavaju termin logor kako bi pojasnili funkciju objekta u kojem su bili protivpravno zatočeni, izvrgnuti nehumanom postupanju i raznim oblicima fizičkog i psihičkog zlostavljanja, pa se ne može prihvati značenje koje daje vještak Radinović, da se termin logor, koji u svojoj naredbi koristi komandant brigade SV "Birač" od 31.05.1992. godine, navodi u vojnem smislu, kao prostor koji vojska priprema i oprema za svoj boravak.

Vještak također smatra da period formiranja logora nije moguće precizno utvrditi, smatrajući da je to kraj juna, zaključujući to na osnovu naredbe za izradu Elaborata stražarske službe kod objekta 4PB Vlasenica, videći navedeni elaborat kao pripremu terena za osnivanje logora Sušica, što je neprihvatljivo iz razloga što isti predviđa da sve radnje po tom pitanju treba obaviti najkasnije do 17.06.1992. godine, pa je očigledno naredba izdata nekada početkom

juna. Osim toga, komandant u naredbi navodi kako se MTS I ratni zarobljenici već nalaze u objektu, pa je ovo vijeće van razumne sumnje zaključilo da su ljudi u objekat Sušica odvođeni već početkom juna 1992. godine, kojem zaključku ide u prilog I pomenuta naredba komandanta brigade SV "birač" od 31.05.1992. godine o formiranju logora Sušica. Navedeno također pobija tvrdnje vještaka Radinovića kako je Sušica zapravo bila sabirni centar formiran sa ciljem zaštite muslimanskog stanovništva od potencijalne odmazde izbjeglica srpske nacionalnosti, koji su tokom inkriminisanog perioda u velikom broju došli na teritorij opštine Vlasenica. Sagledano u kontekstu konkretnih događanja i saglasnog kazivanja brojnih svjedoka koji su se kao akteri tih događaja našli u Sušici, ova argumentacija je neprihvatljiva i čini se malo vjerovatnim da je tadašnja srpska vlast opštine Vlasenica motivirana egzistencijalnim krizom i humanim razlozima pristigle izbjeglice srpske nacionalnosti useljava u privatne kuće i stanove iseljenih i u Sušici smještenih muslimana, budući da se upravo takav problem i rješava otvaranjem sabirnog centra za zbrinjavanje pristiglih izbjeglica, a ne domicilnog stanovništva koje u tom statusu I nije.

Na temelju svega iznesenog, jasno je da zatvaranje muslimana u logor Sušica nije imalo svrhu obezbjeđenja njihove sigurnosti, već su upravo na taj način postali dostupni pripadnicima vojske i paravojske koji su ih zlostavljali, a postupanja prema mnogim zatočenicima pokazuju da krajnji cilj nije bio njihovo prebacivanje na teritorij pod kontrolom Armije BiH, obzirom da veliki broj tamo nikada nije stigao.

VIII OSUĐUJUĆI DIO PRESUDE

VIII.1. Optuženi Bastah Predrag zv „Dragan“ – sam

VIII.1. Tačka I.1. izreke presude

Uvjerenje suda da je na način, mjesto i vrijeme navedene pod tačkom 1 osuđujućeg dijela izreke presude, optuženi Bastah Predrag početkom juna najvjerovaljnije 02. juna 1992. godine sudjelovao teškom oduzimanju fizičke slobode malodobnog Huse Kičić utvrđeno je na osnovu izjave Huse Kičića koji je o ovom događaju svjedočio na glavnom pretresu održanom dana 11.09.2008 godine. Naime, ovj svjedok navodi da poznae optuženog Bastaha Predraga I njegovu suprugu Zdravku, njegovu kćerku Slađanu, brata Nenada I njegovu suprugu Milku, pojašnjavajući to činjenicom da je njegov tetak Hasanović stanovao preko puta njihove kuće. Prilikom svjedočenja, pokazujući u sudnici na optuženog Bastaha koji se u odnosu na taj period malo promjenio i osjedio, jasno ga identificuje kao osobu koja ga je 02. juna 1992. godine privela u prostorije SJB Vlasenica. Objašnjavajući kako se to desilo, navodi da se optuženi Bastah Predrag koji je na sebi imao maskirnu maslinasto zelenu uniformu I kokardu, navedenog dana pojavio na vratima njegove kuće u pratnji jedne uniformisane osobe koja je upravljala vozilom "Golf" plavo- bijele boje, koje vozilo je prije rata koristila milicija, i od njega optuženi tražio da kaže gdje mu se nalazi otac, a nakon što je rekao da ne zna, optuženi mu je opsovao balijsku majku, uhvatio ga za kosu i "strpao" u vozilo, te stalno psujući I vrijeđajući, dovezli ga pred SJB Vlasenica. Svjedok također navodi da se u istom vozilu nalazilo još jedno privideno lice koje je optuženi Bastah zajedno sa njim poveo na sprat policijske stanice, da bi optuženi nakon toga to nepoznato lice udario nogom u leđa tako da se "skotrljao" niz stepenice, a onda se okrenuo prema svjedoku te ga udario kundakom u prsa, naredio da drži ruke iznad glave, nakon čega je optuženi najmanje desetak minuta nastavio da ga udara u slabinski dio, a od udaraca u predjelu prsa I rebara trpio jake bolove. Svjedok kazuje da ovo

premlaćivanje nije prestalo sve dok nije našao Vojislav Nikolić, inače njegov bivši prof. fizičkog vaspitanja, koji je opovao ljutito pitajući optuženog zašto to radi, a potom svjedoka odveo u kancelariju na sprat gdje ga je ponovo ispitivao za oca i posjedovanje naoružanja, pa je u tim okolnostima morao napisati i izjavu čiriličnim pismom, nakon čega ga je Nikolić lično izveo iz stanice obajšnjavajući da time želi spriječiti njegovo ponovno premlaćivanje, te ga savjetovao da prilikom odlaska kući ide sigurnijim putem koji prolazi pored hotela *Panorama*.

Odbrana je u nastojanju da ospori kredibilitet ovog svjedoka provela dokaz saslušanjem svjedoka Vojislava Nikolića, inače rezervnog policajca koji je kritičnog dana pomogao malodobnom Husi Kičiću, te saslušanjem svjedoka Bogosavljević Denke koja je izjavila da je porodica Kičić napustila Vlasenicu prije ulaska korpusa, tačnije nekada u marta 1992. godine čime je odbrana željela dokazati da svjedok Kičić Huso nije ni mogao biti akter događaja koji se desio negdje u junu 1992 godine.

Međutim, vijeće je poklonilo punu vjeru svjedoku Kičić Husi koji nije imao razloga da lažno tereti optuženog, a o navedenom događaju je svjedočio jasno, detaljno, dosljedno i vrlo uvjerljivo, pri čemu činjenica da se u istrazi nije mogao sjetiti imena policajca koji mu je pomogao, gdje je jednako svjedočio kao na glavnom pretresu, ne umanjuje vrijednost njegovog svjedočenja u pogledu odlučnih činjenica čija pravilnost i istinitost nije dovedena u pitanje iskazima svjedoka odbrane Vojislava Nikolića, Bogosavljević Danke, kao ni drugim provedenim dokazima. Istina, svjedok odbrane Vojislava Nikolić, ne sjeća se događaja kada je u PS pomogao svjedoku Kičić Husi, ali je naglasio kako bi u opisanoj situaciji zasigurno spriječio premlaćivanje. Obzirom na takvu tvrdnju, okolnosti slučaja, činjenicu da je ovaj svjedok i sam bio rezervni policajac i u tom svostvu od svjedoka Kičića uzimao izjavu, vijeće je zaključilo da svjedok Nikolić svjesno izbjegava davanje istinitog odgovora, očito ne želeći da se dovede u vezu sa mjestom i vremenom učinjenja krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim, a što je razlog da vijeće u ovom dijelu ne prihvati iskaz svjedoka Nikolića, kao ni svjedokinje Bogosavljević Danke koja je bila udata za muslimana i bila u prijateljskim odnosima sa optuženim Bastahom koji joj je pomogao da bez potvrde koju nije mogla dobiti zbog prezimena, 18.07.1992 godine sa djecom napusti Vlasenicu. Vijeće je stoga zaključilo da je ista imala svojim svjedočenjem olakšati položaj optuženog u krivičnom postupku kao i da mu u tu svrhu obezbjedi alibi tvrdnjom da je optuženi na dan 02.06.1992 godine, kada je bio rođendan njegove kćerke, bio sa svjedokinjom u dvorištu. Osim toga svjedokinja Bogosavljević nije sigurna da je porodica Kičić koju je poznavala, napustila Vlasenicu negdje početkom mjeseca maja od kada ih nije viđala, nego samo misli da je to bilo tada, ali nije vidjela kada su odlazili, dok je svjedok Kičić Huso čijem kazivanju Sud poklanja punu vjeru, bio vrlo decidan da se opisani događaj desio upravo 02.06.1992 godine.

Nakon ovako utvrđenog činjeničnog stanja, vijeće je ispitalo da li su se u radnjama optuženog Bastah Predraga učinjenih na naprijed opisani način stekla sva bitna obilježja djela zatvaranje ili teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. člana 172. KZ BiH te u tom cilju analiziralo njegove pojedine elemente :

- zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode;
- suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava;
- sa direktnim ili eventualnim umišljajem.

Predmetna analiza elemenata će se uvijek uzeta u svrhu ove presude kada se optuženim stavlja na teret djelo zatvaranje ili teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. člana 172. KZ BiH

Naime, u smislu člana 172. stav 1. tačka e) KZBiH zatvaranje ili teško oduzimanje fizičke slobode nekog pojedinca bez odgovarajućeg pravnog postupka, u sklopu rasprostranjenog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, suprotan je osnovnim pravilima međunarodnog prava a takvo postupanje kvalificuje kao zločin protiv čovječnosti.

U predmetu *Krnčelac*, pretresno vijeće MKSJ je zaključilo da se „lišavanje slobode nekog pojedinca smatra proizvoljnim, a prema tome i protivpravnim, ako ne postoji pravna osnova kojom bi se opravdalo pravobitno lišavanje slobode.”¹⁵

Nadalje, u istom predmetu pretresno vijeće MKSJ je kod zločina protiv zatvaranja označilo obavezu postojanja kod učinioca “namjere da se pojedinac proizvoljno liši fizičke slobode, ili razumno znanje da će činjenje ili nečinjenje dovesti do proizvoljnog lišavanja fizičke slobode”.

Da je u konkretnom slučaju radnja optuženog Bastah Predraga bila suprotna osnovnim pravilima međunarodnog prava, prije svega jasno ukazuje činjenica da je njegovo činjenje bilo usmjereno protiv malodobnog Kičić Huso koji je bio u statusu civila koji spadaju u zaštićenu kategoriju stanovništva prema odredbama međunarodnog humanitarnog prava - zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije iz 1949. godine koji je bio primjenjiv u inkriminisanom periodu.

Nadalje, činjenica da malodobni Kičić Huso od optuženog nije dobio bilo kakvo obrazloženje (usmeno ili pismeno) o razlozima lišavanja slobode nego ga je optuženi „samo uhvatio za kosu i strpao u golf“ zatim, činjenica da opravdanost takvog lišenja slobode nije bila predmetom razmatranja u sudskom ili administrativnom postupku, da optuženi nije uzeo u obzir da se radi o civilu koji se zbog svog uzrasta, stepena duševne razvijenosti i lične sigurnosti privodi u pratnji roditelja, da je od maloljetnika iznuđivao informacije (o ocu i oružju) upotrijebom fizičke sile i nanošenjem bola, sve ovo ukazuje da u konkretnom slučaju nisu postojali zakonski osnovi za lišenje slobode iako je optuženi kao rezervni policajac, prema riječima svjedoka odbrane Mane Đurića prošao obuku za obavljanje policijskih poslova pa stoga morao znati i znao da lišenje slobode mora biti propisno i na zakonu zasnovano, te da to ni u kom slučaju ne uključuje proizvoljnost u postupanju, a naročito ne podrazumijeva bezobzirnost i bilo koju vrstu maltretiranje.

Dakle u situaciji kada je optuženi Bastah Predrag u svojstvu rezervnog policajca u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, znajući za takav napad, kao dio tog napada, policijskim vozilom plavo bijele boje marke „Golf“ došao u ulicu Jove Ostojić br. 20 u Vlasenici, do kuće Ismeta Kičić, iz koje je, čupajući za kosu, izvukao mldb. Husu Kičić kojeg je, zajedno sa još jednim civilom Bošnjakom odvezao do policijske stanice u Vlasenici, gdje ga je nakon što je nogom u leđa udario tog nepoznatog civila koji se skotrljao niz stepenice PS, otpočeo udarati mldb. Husu Kičić, u hodniku do portirnice policijske stanice kundakom puške snažno u predjelu prsa, zahtijevajući da dok ga udara, ruke drži iznad glave, što je ovaj to i uradio, kako bi udarci bili što bolniji, udarajući ga sve dok mldb. Husu Kičić nije počeo teturati od bolova, a u daljem fizičkom zlostavljanju ga je sprječio jedan srpski policajac; u njegovim radnjama su se stekla sva bitna obilježja bića krivičnog djela teško oduzimanje fizičke slobode iz

¹⁵ Vidjeti predmet *Krnčelac*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 114.

tačke e) stav 1. člana 172. KZ BiH učinjeno sa direktnim umišljajem budući da je kao edukovan rezervni policajac bio svjestan proizvoljnosti lišenja fizičke slobode malodobnog Kičić Huse, to htio i uz upotrebu sile izvršio na nezakonit način.

VIII.1. Tačka I.2. izreke presude

Zaključak vijeća da je optuženi Bastah Predrag, na način, mjesto I vrijeme opisano u tački 2. osuđujućeg dijela izreke presude sudjelovao u teškom oduzimanju fizičke slobode Ambešković Muhameda i Hurić Ramiza, temelji se na izjavama zaštićenog svjedoka 15, svjedoka 13 I Huse Kičića, koji odvođenje oštećenih opisuju na identičan način, tvrdeći da se nekada u junu mjesecu pred kuću Avde Ambeškovića, u kojoj su se nalazili oštećeni, dovezao optuženi Bastah u pratinji drugih pripadnika policije među kojima su bili Goran Pajić, Elvis Đurić, Mišo Gojgolović I drugi, koji su po dolasku pred vrata povikali "policija izlazite!", a nakon što su oštećeni izašli iz kuće istima naredili da se okrenu licem prema zidu, da bi nakon repetiranja puške od strane jednog policajca i pitanja "*hoćemo li završiti?*" drugi odgovorio "*nemoj trebaju nam živi*". Predmetnom događaju prisustvovale su majka I sestra svjedoka 15, te su jasno vidjele kada su njegovog oca oborili na zemlju I udarali, nakon čega su ih zajedno sa Avdom I Muhamedom Ambeškovićem te Fahrudinom Aličevićem policijskim vozilom odvezli u pravcu PS Vlasenica. Prema riječima oštećenog svjedoka 15, po dolasku u stanicu naređeno im je da na prijavnici predaju sve stvari koje imaju kod sebe, nakon čega svjedoka odvode u prostoriju na spratu u kojoj zatiče Slavku Popovića, Đurić Acu, Elvisa, Pajić Gorana, Dragana Bastaha I još dvojicu vojnika, gdje ga optuženi Bastah počinje ispitivati dok ga drugi počinju tući. Nedugo potom u prostoriju dovode I njegovog oca, i tada optuženi naređuje svjedoku da udara oca a ovaj njega, pa kada je svjedok to odbio uraditi, optuženi ga udara šakom u glavu od kojeg udarca je pao, nakon čega je nastavio udarati njegovog oca rukama, nogama, gumenom palicom što je sve trajalo od 15- 30 min. Svjedoka potom izvode u hodnik gdje je morao stajati okrenut licem prema zidu, ali je ipak mogao vidjeti kako su naknadno u prostoriju iz koje je izveden, uveli ostale koji su došli sa njim, te još neke ljude iz ulice, nakon čega je čuo udarce I jaukanje, pa kada su poslije izvjesnog vremena iz prostorije izveli oštećenog Hurić Ramiza, po svjedoka dolazi Slavko Popović koji ga prvo udara nogom u leđa, a potom ponovno uvodi u prostoriju u kojoj sada vidi oštećene Fahrudina, Avdu I Muhamedu kako leže u čošku "izobličenog lica" a optuženi Bastah, sav crven u licu, zavrnutih rukava od košulje, psuje I povremeno udara oštećene, dok dvojica prisutnih vojnika nisu iste počeli posipati vodom kako bi im pomogli.

Povrede koje je tom prilikom zadobio oštećeni svjedok 15, potvrdila je svjedokinja 13 koja ga je imala priliku vidjeti odmah po izlasku iz policijske stanice, opisavši da isti od zadobijenih udaraca nije mogao hodati, a na leđima je imao trag od čizme kojom ga je prema njegovim riječima udario Slavko Popović.

Odbrana je prilikom osporavanja kredibiliteta ovog svjedoka tvrdila da oštećeni neposredno nakon događaja nije spominjao optuženog, što je netačno, obzirom da je svjedokinja 13 izjavila kako je isti po izlasku iz stanice jasno identificirao osobe koje su ga tamo pretukle, dodajući da je optuženi Bastah bio prisutan sve vrijeme, pa je jasno da svjedoka prilikom ispitivanja optuženi nije tukao, već drugi policijaci prisutni u prostoriji, ali se optuženi uključio u premlaćivanje nakon što u prostoriju uvode Hurić Ramiza I druge oštećene.

Dakle, vijeće je iskazu zaštićenog svjedoka poklonilo vjeru, obzirom da je isti jasno I cjelovito opisao sve detalje kritičnog događaja, koji su potkrepljeni I iskazima drugih svjedoka, pri čemu

pravilnost i istinitost njegovog iskaza odbrana nije na odlučan način dovela u pitanje. Nakon što je ovako utvrđeno činjenično stanje sagledano u kontekstu ranije prezentiranih elemenata krivičnog djela, vijeće je došlo do zaključka da je optuženi Bastah Predrag, postupajući u svojstvu rezervnog policajca, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, znajući za takav napad i kao dio tog napada, zajedno sa drugim pripadnicima policije, kritičnog dana došao pred kuću Avde Ambeškovića, u kojoj su se osim njega nalazili i ostali oštećeni civili, te ne saopštavajući im zakonske razloge privođenja, iste uz neosnovanu primjenu fizičke sile lišio slobode, da bi nakon dovođenja u prostorije SJB Vlasenica učestvovao u njihovom premlaćivanju. Optuženi Bastah je djelo počinio sa direktnim umišljajem, jer je kao rezervni policajac, bio svjestan proizvoljnosti i prekoračenja ovlaštenja u postupanju prema privremenim osobama, to htio i neosnovanom upotreboru fizičke sile istima teško oduzeo fizičku slobodu. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog i drugih lica, ali je poduzimanjem opisanih radnji zajedno sa drugim licima uzeo aktivno učešće i doprinjeo u realizaciji krivičnog djela i tako na nesumnjiv način pokazao svijest o zajedničkom djelovanju, čime je kao saizvršilac preduzetim radnjama ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela teško oduzimanje slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII.1. Tačka I.3. izreke presude

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Bastaha Predraga za učeštvovanje u ubistvu oštećenog Klanco Muje, zasniva se prvenstveno na iskazima svjedoka Vukosave Klanco, supruge oštećenog, zatim svjedoka Todorović Petra, zaštićenog svjedoka 1 i 7, svjedoka odbrane Ostojić Ognjena, te svjedoka replike Šabić Umije. Naime, temeljem navedenih iskaza ustanovljeno je da je 02.06.1992. godine, optuženi Bastah Predrag zv. Čar, zajedno sa pripadnikom policije najvjerovalnije Radetom Milićem, na putu prema kući zaustavio suprugu oštećenog, Vukosavu Klanco pitajući je kako se zovu ona i njen muž, da bi joj nakon što je odgovorila naredio da uđe u policijsko vozilo, kojim su je dovezli pred porodičnu kuću, gdje na stepenicama zatiču njenog supruga, kojem ista objašnjava da su po njega došli neki ljudi koji mu žele postaviti određena pitanja, nakon čega optuženi i drugi policajac odvoze oštećenog Klanca u pravcu SJB Vlasenica, što je potvrdila i svjedokinja Šabić Umija, koja je živjela u blizini i posmatrala pomenuti događaj, koji se po njenom sjećanju desio 02.06.1992. godine. Obzirom da su obje svjedokinje nesumnjivo prepoznale optuženog Bastaha u sudnici, nema sumnje u pogledu osobe koja je kritičnog dana odvela oštećenog u pravcu SJB Vlasenica.

Kako je policijska stanica u neposrednoj blizini kuće oštećenog, svjedokinja Klanco odmah po odvođenju supruga odlazi tamo kako bi provjerila razloge njegovog pritvaranja i po ulasku zatiče masu naoružanih lica, među kojima prepoznaje optuženog Bastaha, koji je nakon što je pitala za supruga počeo snažno udarati rukama, nogama i kundakom puške, tjerajući je da drži ruke iznad glave, i tada posljednji put vidi oštećenog na stepenicama stanice, dok je optuženi nije „ugurao u ćeliju“ u kojoj je bila zatvorena tri naredna dana. Obzirom da optužnica u činjeničnom opisu optuženog Bastaha ne tereti za premlaćivanje svjedokinje Klanco, vijeće nije detaljnije analiziralo ovo pitanje.

Za vrijeme koje je svjedokinja Klanco bila u ćeliji, svjedok Petar Todorović se nalazio 3m udaljen od ulice kojom su se u policijskom vozilu marke Golf provezli optuženi Bastah i jedan policajac koji se nalazio na mjestu suozača, kojeg nije mogao prepoznati, ali je jasno vidio da se na zadnjem sjedištu vozila nalazi oštećeni Mujo Klanco, koji je prema riječima svjedoka bio instruktor vožnje u Vlasenici. Prateći vozilo pogledom primjetio je da se udaljava u pravcu Toplika gdje je nekada bila fabrika „Alpro“, nakon čega se vozilo izbgubilo iz vida, ali se nakon

pola sata vratilo iz pomenutog pravca, s tim da se na zadnjem sjedištu više nije nalazio oštećeni Mujo Klanco. Obzirom da mu se to učinilo sumnjivim, svjedok se odmah zaputio u pravcu u kojem je odvezen oštećeni i našao ga je mrtvog 20m ispod puta kojim se kretao, a prepoznao je da se radi o Klanci jer ga je jasno vidio nedugo prije toga. Svjedok je pojasnio da je prepoznao odjeću u kojoj se oštećeni nalazio tog dana, kao i tijelo oštećenog iako je bilo leđima okrenuto prema njemu, jer na putu nije bilo nikakvih prepreka.

Kako bi pojasnio tačan lokalitet na kojem je video tijelo oštećenog, svjedoku je na glavnom pretresu prezentirana fotodokumentacija sačinjenja od strane Državne agencije za istrage i zaštitu od 13.03.2008. godine, na mjestu gdje se prema riječima svjedoka nalazio leš oštećenog Klance. Prema njegovim navodima iz istrage, tijelo oštećenog je uklonjeno tokom noći, a ekshumirano je na lokalitetu Ogradice opština Vlasenica 18.06.2003. godine.

Ovaj svjedok je o navedenom događaju dao iskaz AID-u u Sarajevu 1996. godine, čiju autentičnost i relevantnost je odbrana osporavala tokom postupka, tvrdeći da je svjedok sklon alkoholu, te je svoju izjavu davao pod pritiskom. Neslaganja sa navedenom izjavom iznio je i sam svjedok Todorović prilikom ispitivanja od strane tužioca, tvrdeći da je u vrijeme davanja sporne izjave AID-u bio zlostavljan i prinuđen na njeno potpisivanje, pa je u cilju razjašnjenja na zapisnik kod Tužilaštva broj: KT-RZ-207/07 od 11.09.2007. godine, na koji nije imao primjedbi, dao određena pojašnjenja u tom pravcu. Ovaj svjedok je na glavnom pretresu pojasnio da o većem broju inkriminisanih događaja u Vlasenici zna iz priča drugih ljudi, ali je odvoženje oštećenog Klance Muje u pravcu „Alpra“ lično posmatrao, te je u neposrednoj blizini puta kojim je išao video njegov leš, pri čemu nije niti jednom okarakterisao optuženog kao osobu koja je direktno lišila života oštećenog Klancu.

Odbrana je tokom postupka nastojala iskaz ovog svjedoka učiniti konfuznim, pa je tako svjedok odbrane Mijić Miroslav, izjavio da svjedok Todorović sa pozicije ispred stana nije mogao vidjeti vozilo koje se kretalo iz pravca kuće oštećenog, što je prema mišljenju vijeća suvišno osporavati, jer svjedok Todorović nije ni rekao da se vozilo kretalo iz pravca kuće oštećenog u pravcu policijske stanice. Također, neke druge nepreciznosti iskaza iz istrage i svjedočenja ovog svjedoka na glavnom pretresu, na koje je odbrana ukazivala, a tiču se pitanja da li je optuženi Bastah kritične prilike bio u kolima sam ili u društvu još jednog policajca, po mišljenju vijeća ne ugrožavaju na odlučujući način kvalitet i pouzdanost iskaza u cjelini, niti umanjuju kvalitet svjedočenja u pogledu odlučnih činjenica. Pored toga, supruga oštećenog, svjedokinja Klanco, sama je na kraju svjedočenja dodala kako njen iskaz nije „govor mržnje“ niti je pristrasan, što bi bilo i nemoguće obzirom da ista događaj opisuje samo do trenutka zatvaranja u ćeliju policijske stanice, od kada više nije vidjela supruga.

Nakon ovako utvrđenog činjeničnog stanja, vijeće je ispitalo da li su se u opisanim radnjama optuženog Bastah Predraga stekla sva bitna obilježja djela ubistvo iz tačke a) stav 1. član 172. KZ BiH, te je u tom cilju analiziralo njegove pojedine elemente:

- da je osoba lišena života
- da je lišenje izvršeno iz direktnog umišljaja, jer je optuženi bio svjestan svoje radnje izvršenja i htio je učinjenje te radnje.

Predmetna analiza elemenata će biti uzeta u obzir uvijek kada se optuženima stavlja na teret djelo ubistvo iz tačke a) stav 1. član 172. KZ BiH.

U tom kontekstu, korisno je ukazati I na praksu pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Krncjelac* gdje je zaključeno da se „*Činjenica smrti žrtve može izvesti posrednim zakijučivanjem na osnovu ukupnih dokaza koji su predočeni (...) vijeću. Dovojno je utvrditi da je jedini razuman zakijučak kći se može izvesti iz raspoloživih dokaza taj da je smrt žrtve nastupila kao posijedica ajela ili propusta optuženog ili jedne ili više osoba za koje je optuženi krivično odgovoran.*“¹⁶

Nasilna smrt oštećenog Muje Klance konstatovana je potvrdom o smrti broj: 171/08 od 21.01.2009. godine, u kojoj je opisano da je uzrok smrti strijelno ozlijedivanje karlice lijevo, što je potvrđeno i nalazom vještaka dr. Vede Tuco, spec. sudske medicine od 13.01.2009. godine. Nadalje, činjenica je da saslušani svjedoci nesumnjivo stavljaju optuženog Bastaha u mjesto i vrijeme počinjenja krivičnog djela, pri čemu treba imati u vidu da su njihovi iskazi podudarni u odlučnim činjenicama, dovoljno jasni, precizni i povezani na način koji ne dovodi do drugačijeg zaključka, osim da je optuženi kao rezervni policajac, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, znajući za takav napad i kao dio tog napada poduzeo aktivno učešće u počinjenju krivičnog djela ubistva oštećenog, tako što ga je sa još jednim policajcem odvezao na mjesto pogubljenja, gdje je prisustvovao lišenju života oštećenog. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog I drugog lica sa kojim je bio kritičnog dana, ali poduzimanje aktivnog učešća u realizaciji predmetnog djela nesumnjivo ukazuje na postojanje svijesti o zajedničkom djelovanju. Optuženi je djelo počinio sa direktnim umišljajem, jer je bio svjestan mogućnosti nastupanja smrтne posljedice u odnosu na oštećenog, i istu je htio, tako da se i ostvarila budući obzirom da oštećenog nakon izvođenja iz stanice nije vratio kući, nego ga već odvezao u potpuno drugi dio grada, na manje pristupačan lokalitet gdje je isti oštećeni ubijen, čime je optuženi na odlučujući način doprinjeo izvršenju krivičnog djela i kao saizvršilac preduzetim radnjama ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela ubistvo iz tačke a) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII.1. Tačka I.4. izreke presude

Uvjerenje Suda da je na način, mjesto i vrijeme navedeno pod tačkom 4. osuđujućeg dijela izreke presude, optuženi Bastah Predrag učestvovao u ubistvu oštećenih Zejne Ambešković, Tutić Nure, Hasanbegović Džemile, Hadžiomerović Ahme i njegove supruge Tife, s tim da su činjenični navodi tačke 11. i 11. a) izmjenjene optužnice spojeni jer čine cjelinu, dok je iz činjeničnog opisa ispušteno odvođenje Bajramović Ezudina i Nedžiba u pravcu SJB Vlasenica, od kada im se gubi svaki trag, jer je činjenični supstrat optužnice propustio opisati učešće optuženog Bastaha u tom pravcu. O navedenom događaju detaljno je svjedočila zaštićena svjedokinja „7“ koja je opisala učešće optuženog u ovom događaju koji je posmatrala sa prozora svoje sobe. Prema njenim riječima, događaj se desio u noći 12.09.1992. godine, između 1.30 i 3.30 tako što se prvo začula detonacija kod džamije, a nedugo potom čula je i glasove uniformisanih lica među kojima je prepoznala glas optuženog Bastaha, da bi ga potom i vidjela kada se u ulicu dovezao autom, ispred kojeg se nalazio traktor sa prikolicom i nekolicinom zarobljenika iz logora Sušica. Uniformisana lica zatim ulaze u kuću Zejne Ambešković, u kojoj su se osim nje nalazile Đemila Hasanbegović i Tutić Nura, nakon čega se čuju pucnji, a optuženi odmah po njihovom izlasku naređuje zatvorenicima da iz kuće iznesu beživotna tijela oštećenih, pa je tako vidjela kada su iznijeli Đemilu koja je bila krvava, a potom

¹⁶ Vidjeti i predmet *Tadić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 240., predmet *Kvočka*, presuda Žalbenog vijeća MKSJ, paragraf 260. i predmet *Mrkšić i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 486.

Zejnu Ambešković i staricu Nuru. Sve vrijeme svjedokinja događaj posmatra sa prozora, tvrdeći da je vidljivost bila veoma dobra pa je u masi lica prepoznala i izvjesnog Aliju zv. Gico koji je doveden iz logora Sušica, a glas optuženog jasno se čuo jer je galamio požurujući zarobljenike. Nakon što su beživotna tijela ovih oštećenih utovarena na traktor, optuženi se sa grupom vojnika i zarobljenika kretao dalje prema kući Ahme Hadžiomerovića u kojoj se isti nalazio sa suprugom Tifom, da bi i tamo nakon prestanka pucanja i izlaska vojnika, zarobljenici po istom obrascu i naređenju optuženog ušli u kuću, iznijeli beživotna tijela oštećenih i utovarili na traktor, te odvezli u nepoznatom pravcu, zbog čega tijela oštećenih do danas nisu ekshumirana.

Dan nakon opisanog događaja po svjedokinju 7 i njenog bratića dolaze 3 naoružana vojnika koji ih odvode u pravcu logora Sušica, i tada je prolazeći pored kuće oštećene Zejne Ambešković, jasno vidjela tragove krvi na stepenicama, dok je iz susjedne ulice ponovo čula glas optuženog Bastaha koji je govorio „*izlazite svi iz kuća!*“ te psujući balijsku majku galamio „*zname li vi da je ovo srpska zemlja!*“ Po dolasku u logor ponovno ga je vidjela kada se njenom bratiću obratio riječima „*dolijaste mi svi, krili ste se, ali ne možete više.*“

Odbrana je osporavala iskaz svjedokinje, tvrdeći da optuženog nije mogla prepoznati kritične noći jer su svi vojnici nosili čarape na glavi, ali je na pretresu pojasnila kako ga odlično poznaće, identificirajući ga u sudnici, pojašnjavajući kako se u to vrijeme ponašao „*kao glavni*“ jer je „*ulazio u kuće i naređivao*“ zbog čega nije bio maskiran, a kritične noći je bio i naglasniji, kada je zarobljenicima naređivao da iz kuća iznose i na traktor tovare beživotna tijela oštećenih, pri čemu je zahvaljujući mjesecini i dobroj vidljivosti, među uniformisanim licima prepoznala i izvjesnog Miroslava Miću Koromana, koji je u jednom trenutku skinuo čarapu sa glave, te podigavši flašu alkohola u vis povikao „*živio večerašnji pokoj muslimana u Vlasenici!*“.

Obzirom da je iskaz svjedokinje precizan, jasan i nedvosmislenim, vijeće nije steklo dojam da je usmjeren na neosnovano inkriminiranje optuženog, za što odbrana nije ponudila niti jedan argument, osim što se njen kredibilitet pobijao tvrdnjom da uživa zaštitu identiteta. Međutim, vijeće nalazi takav prigovor neprihvatljivim, jer se takva zaštita odnosila isključivo na javnost, dok su branioci i optuženi imali mogućnost da unakrsnim ispitivanjem provjere autentičnost i istinitost njenih navoda, što je i učinjeno. Osim toga, svjedokinja 7 nije uživala najviši stepen zaštite identiteta, kako je to propisano odredbama članova 13-24 Zakona o zaštiti svjedoka, kada se na temelju njenog iskaza ne bi mogla u odlučujućem dijelu zasnovati osuđujuća presuda.

Nakon što je ovako utvrđeno činjenično stanje sagledano u kontekstu ranije prezentiranih elemenata krivičnog djela, vijeće je došlo do zaključka da je optuženi Bastah Predrag, postupajući u svojstvu rezervnog policajca, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, znajući za takav napad i kao dio tog napada, organizirano došao na mjesto egzekucije u pratnji zarobljenika iz logora Sušica, kojima je naređivao da nakon ubijanja civila ulaze u kuće, iznose njihova beživotna tijela, tovare na traktor i odvoze u nepoznatom pravcu. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog i drugih lica sa kojima je djelovao, ali je svojim radnjama na nesumnjiv način ukazao da je kod njega postojala svijest o zajedničkom djelovanju na ostvarivanju bića krivičnog djela. Optuženi je postupao sa direktnim umišljajem jer je od početka bio svjestan i htio nastupanje smrte posljedice u odnosu na oštećene, a svojim prisustvom na mjestu egzekucije oštećenih civila i naređivanjem trajnog uklanjanja njihovih tijela, odnosno prikrivanja tragova krivičnog djela, dao je odlučujući doprinos njegovom izvršenju, čime je kao saizvršilac preuzetim radnjama

ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela ubistvo iz tačke a) stav 1. čan 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII.1. Tačka I.5. izreke presude

Zaključak Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Bastah Predraga za prisilni nestanak oštećenog Ferhatbegović Ragiba, na način kako je to opisano u tački I.5. osuđujućeg dijela presude, zasniva se na iskazu svjedokinja Muranović Fadile, koja je bila prisutna u hangaru logora Sušice kada je optuženi Bastah prišao oštećenom Ferhatbegović Ragibu uhvatio ga za rame i rekao „*ti mi trebaš*“, nakon čega u prostoriju ulazi Dragan Nikolić zv. Jenki sa kojim je optuženi kratko razgovarao, da bi potom zajedno izašli sa oštećenim. Ova svjedokinja se predmetnog događaja jasno sjeća jer je svakodnevno brojala ljudi koji su odovđeni na rad, pa je tako zapamtila da je oštećeni tog jutra izašao 18. ili 19. po redu. Događaj se nesumnjivo desio u periodu od 04.06.1992.- 29.07.1992. godine, dok je bila zarobljena u logoru Sušica, a što je evidentirano i potvrdom Općinske organizacije crvenog križa općine Vlasenica od 06.03.2000. godine. Ova svjedokinja u tom trenutku nije znala da je optuženi Bastah Predrag poznat i pod nadimkom „Car“ ali joj je to bilo jasno kada je prijateljica Huna prije njegovog dolaska rekla „*Car Bastan dolazi u logor*“ da bi je kasnije po njegovom ulasku u hangar gurnula rukom, te pokazujući u pravcu optuženog rekla „*ovo je Car Bastan u kožnjaku*“. Kako bi potvdila da je kritične prilike upravo optuženi učestvovao u izvođenju oštećenog, svjedokinja je u istrazi pojasnila da ga je od ranije poznavala kao Dragana, a njegovog lika se „odlično sjeća“ te ga bez poteškoća identificira u sudnici.

Iako su vijeću prezentirani medicinski nalazi o zdravstvenom stanju svjedokinja sa Neurospihijatrijske klinike Tuzla, ustanovljeno je da osim isticanja navedene činjenice, odbrana optuženih nije tokom postupka izvela niti jedan dokaz, koji bi doveo u sumnju hronologiju i saglasnost izjava svjedokinja. Nasuprot tome, vijeće cijeni njen iskaz doslijednim i pouzdanim, te nema sumnje da je ista nepristrasna i svjedoči objektivno o stvarima kojih je bila očeviđac, pri čemu se ne stiče dojam da je svjedočenje upravljeno na neosnovano inkriminiranje optuženog Bastaha, jer je sama izjavila kako osim opisanog događaja optuženog nije više viđala u logoru.

Obzirom da se optuženi ovom tačkom tereti za prisilni nestanak oštećenog, vijeće se osvrnulo na međunarodnu i domaću pravnu regulativu ovog pitanja. Tako aktuelni izvori međunarodnog prava daju definiciju prisilnog nestanka kao zločina protiv čovječnosti, a Generalna skupština UN-a je 1992. godine usvojila deklaraciju o zaštiti svih lica od prisilnog nestanka, u kojoj se u trećem stavu preamble navodi da „prsilni nestanak ugrožava osnovne vrijednoti svakog društva koje je posvećeno vladavini prava, ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te sistematska praksa takvih djela ima prirodu zločina protiv čovječnosti“¹⁷

Navedeni stav prihvaćen je i u domaćem krivičnom zakonodavstvu, pa tako član 172. u stavu 1. pod tačkom i) propisuje djelo „prsilni nestanak osoba“ u okviru zločina protiv čovječnosti, čiji elementi se ogledaju u slijedećem:

- da postoji radnja hapšenja/otimanja osoba
- da je djelo počinjeno uz pristanak i podršku države ili političke organizacije

¹⁷ Rezolucija Generalne skupštine 47/133, Un doc. A/RES/47/133, 18.12.1992. godine

- da je počinitelj odbio da priži informaciju o sudbini ili o mjestu gdje se nalaze odvedene osobe
- da ima namjeru da takve osobe ukloni od zaštite zakona na duže vrijeme

Dakle, vijeće je utvrđeno činjenično stanje posmatralo u odnosu na navedene elemente djela, pa će predmetnu analizu uzeti u obzir uvijek kada se optuženima stavlja na teret djelo prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH.

Vijeće će također na ovom mjestu obazložiti postojanje prva tri elementa objektivne prirode koji će se odnositi na sve tačke presude u kojima su optuženi oglašeni krivim za ovo djelo.

Dakle, nesporno je da su optuženi u inkriminisanom periodu bili dio oružanih snaga novoformirane Srpske republike BiH i kasnije Republike Srpske, u kom svojstvu su privodili zarobljena lica u prostorije SJB Vlasenica, zatvor iza zgrade suda u Vlasenici i u logor Sušica, odakle su ih povremeno izvodili na rad, sa kojeg se veliki broj njih nikada nije vratio, niti se njihova sudbina zna do danas. Stoga, vijeće nalazi da je pritvaranjem ili u konkretnom slučaju odvođenjem lica sa prvobitnih lokacija zatvaranja na druge njima poznate lokacije, ispunjen prvi element ovog djela, a drugi elemenat je ostvaren činjenicom da su navedene radnje obavljane uz znanje i podršku najviših organa vlasti oštine Vlasenica, što je vidljivo iz materijalne dokumentacije uložene kao dokaz Tužilaštva, među kojima je Uputstvo za rad stražarskog obezbjeđenja objekata u Sušici, Naredba komandanta majora Slobodana Pajića o dodatnom obezbjeđenju logora, i dr, iz čega jasno proizilazi da su najviše vojne strukture Vojske RS bile upoznate sa namjenom objekta Sušica, a po principu hijerarhije izvještavanja, zasigurno i informisane o dešavanjima u istom. Tako Uputstvo za rad jasno propisuje da je redovno obezbjeđenje logora 10 vojnika, dok se u pojačanom obezbjeđenju poziva patrola SJB Vlasenica od 3-4 policajca, što nadalje potvrđuje da je na privođenju civila u logor Sušica i njihovom odvoženju na rad, prema potrebi bila angažirana i policija. U istom Uputstvu navodi se i da stražari u slučaju „vrijeđanja njihove ličnosti“ imaju pravo postupati prema zatvorenicima „grublje nego je to uobičajeno“.

Primjećuje se međutim da službena dokumentacija koja datira iz tog perioda, uvijek daje uopštene i generalne podatke u pogledu razmjene, prevoza i tretmana zarboljenika, vjerovatno kako bi se prikriло stvarno stanje stvari, dok se o pravim uslovima boravka zatočenih lica u logoru Sušica uopšte ne govori. Na ovakav zaključak upućuje činjenica da niti u jednom trenutku, vojne i civilne vlasti opštine Vlasenica nisu kontaktirale edunarodne organizacije ili Komitet crvenog križa, kako bi oni evidentirali stvarni broj zatvorenika i ispitali adekvatnost uslova u kojima su zatvorenici držani, koji propust aktuelne vlasti je samo dodatno olakšao pojedincima da u nekim slučajevima zatvorenike nakon rada nikada više ne vrate u logor, ne dajući bilo kada informacije o daljoj sudbini tih lica.

Nehumani tretman civila u logoru Sušica nije dakle mogao ostati nepoznat civilnim vlastima opštine Vlasenica, jer su gotovo svi svjedoci odbrane navedeni objekat smatrali nekom vrstom sabirnog centra, odakle je u više navrata organiziran prevoz muslimanskog stanovništva na teritorij Kladnja, a nalazio se nadomak grada u kojem je bilo sjedište vlasti. Dakle, navedene okolnosti nesumnjivo ukazuju da su vlastima opštine Vlasenica bili zasigurno dobro poznati stvarni uslovi u kojima su zarobljenici boravili, ali ipak nisu podzeli ništa kako bi takvo stanje poboljšali.

Posljedica takvog postupanja, prema riječima svjedoka Amora Mašovića, predsjednika komisije za traženje nestalih, ogleda se u statističkom podatku da je na području opštine Vlasenica,

prema ažuriranim podacima pronađeno 393 lica, koja su se nalazila na 109 lokacija ove opštine u 12 masovnih grobnica , među kojima je najveća Ogradice ili debelo brdo, pri čemu je značajno naglasiti da jedna trećina svih nestalih osoba potiče iz logora Sušica, jer je od 839 lica, njih 243 je posljednji put viđeno živo u logoru. Ovaj svjedok je na kraju naglasio da se statistički podaci relativno često mijenjaju jer se masovne gornice otkrivaju ili se naknadno identificiraju pronađene osobe, ali to ne mijenja činjenicu da veliki broj osoba do danas nije pronađen, niti postoje bilo kakve informacije o njihovoј sudsibini.

Postojanje subjektivnih elemenata ovog djela, ogleda se u odbijanju počinjocu da pruži informaciju o sudsibini odvedenog lica, sa namjerom da to lice skloni od zaštite zakona na duže vrijeme i isto će biti obrazlagano pojedinačno za svaku tačku u kojoj se utvrdi postojanje djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH.

Na temelju izvedenih dokaza, nesporno je utvrđeno da je optuženi Bastah Predrag postupajući u svojstvu rezervnog policajca, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, kritičnog dana izveo oštećenog Ferhatbegović Ragiba iz logora i odveo u njemu poznatom pravcu, od kada mu se gubi svaki trag, o čemu optuženi odbija dati bilo kakve informacije, tako ga duže vrijeme držeći dalje izvan zaštite zakona , čime je ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH. Optuženi je djelo počinio sa direktnim umšljajem, jer je prilikom odvođenja oštećenog bio svjestan posljedica svojih radnji, ali je unatoč tome odbijao pružiti bilo kakve informacije o daljoj sudsibini odvedenog, htijući ga na taj način duže vrijeme držati izvan zaštite zakona.

VIII.1. Tačka I.6. izreke presude

Uvjerenje Suda da je na način, mjesto i vrijeme navedeno pod tačkom 6. osuđujućeg dijela izreke presude, optuženi Bastah Predrag učestvovao u izvođenju oštećenih Pezić Sulejmana, Handžić Bege, Šabić Sakiba, Šabić Muhameda, Efendić Šukrije, Hadžić Mehmeda, Hadžić Ejuba i Parić Hasana, iz logora, nakon čega je iste odveo u nepoznatom pravcu, od kada im se gubi svaki trag, zasnovano je na iskazima svjedoka Golić Arife, Pezić Zarife Handžić Ramize, Zubović Kadire, Hadžić Ferida i zaštićenog svjedoka 16. Na temelju provedenih dokaza, vijeće je ustanovilo i da se inkriminisani događaj desio najvjerojatnije 17. ili 18.07.1992. godine, zbog čega je činjenični opis izreke presude korigovan u tom pravcu, što je učinjeno i u pogledu broja odvedenih civila kojih je bilo između 10-12, jer izvedeni dokazi nisu ukazivali da je izvedeno tačno 12 osoba.

Svi saslušani svjedoci potvrdili su prisustvo optuženog Bastah Predraga u vrijeme i mjesto izvođenja oštećenih iz logora, s tim da njihovi iskazi imaju i određene nepreciznosti u pogledu samog doprinosa optuženog odabiru lica koja će ići na rad, pa tako svjedok Pezić Zarifa tvrdi da je optuženi Bastah došao dan nakon popisivanja lica od strane Nikolića, sa grupom ljudi među kojim je bila i neka plava žena, koja je po njegovom nalogu pravila spisak, dok je svjedokinja Zubović Kadira optuženog vidjela ispred logora kada su oštećena lica odvedena i tada je isti rekao da ih vode na Pelemiš da kose. Dakle, jedan broj svjedoka tvrdi kako je Nikolić popisao ljude po naredbi optuženog Bastaha, dok svjedokinja Hadžić Ferida tvrdi da je Bastah tog dana „*kupio koga je htio*“ bez obzira na spisak koji je imao Nikolić. Ulobga optuženog u odabiru lica, među kojima i oštećenih Pezić Sulejmana, Handžić Bege, Šabić Sakiba, Šabić Muhameda, Efendić Šukrije, Hadžić Mehmeda, Hadžić Ejuba i Parić Hasana, je nesumnjivo bila relevantna,

pa je optuženi zasigurno znao i gdje se lica odvode, te kakva je njihova dalja subbina, obzirom da nakon toga nisu vraćeni u logor, i do danas im se gubi svaki trag.

Imajući u vidu ispunjenost objektivnih elemenata djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH, kako je navedeno u tački VIII.1. Tačka I.5. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da je optuženi Bastah Predrag, postupajući u svojstvu rezervnog policajca, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, čiji je bio dio, kritičnog dana u pratnji Dragana Nikolića „Jenkija“ došao pred logor Sušica, sa ciljem odovđenja oštećenih na rad, nakon čega iste nije vratio u logor, niti je o njihovoj daljoj subbini pružio bilo kakve informacije, držeći ih na taj način duže vrijeme dalje od zaštite zakona, čime je ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH. Optuženi je djelo počinio sa direktnim umšljajem, jer je prilikom odvođenja oštećenih bio svjestan posljedica svojih radnji, ali je unatoč tome odbijao pružiti bilo kakve informacije o njihovoj subbini, htijući ih na taj način duži vremenski period udaljiti od zaštite zakona.

VIII.1. Tačka I.7. izreke presude

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Bastaha Predraga za prisilno preseljenje stanovništva u odnosu na oštećene Saračević Ajšu i Šabić Umiju, zasnovano je na iskazu oštećenih, koje su detaljno opisale način na koji ih je optuženi Bastah prijetnjama primorao da napuste svoje domove odlaskom sa teritorije opštine Vlasenica. Tako je svjedokinja Saračević Ajša opisala kako je jedne prilike u dvorištu Hadžić Feride vidjela optuženog Bastaha sa sveskom na koljenima, kojom prilikom joj se obratio pitajući je želi li otići iz Vlasnice ili ostati, na što je rekla da će pitati supruga, koji je rekao da će ostati ako ih niko neće dirati, da bi optuženi samo prokomentarisao „*vidiš kako je čića pametan.*“ Međutim, nakon izvjesnog vremena vratio se pred kuću svjedokinje rekvavši „*da vas vidim za pola sata na stanici da idete!*“ da bi ga ona podsjetila kako su se već izjasnili da ne žele napustiti Vlasenicu, na što je optuženi zaprijetio da će im kuću srušiti transporterom ukoliko ne postupe kako je rekao, pa je svjedokinja šokirana takvom naredbom bosa otrčala u prostorije PS Vlasenica kako bi provjerila opravdanosti i neophodnost takve naredbe optuženog, na što su joj policijski koje je zatekla u stanici samo rekli „*ako je Bastah rekao da idete onda morate!*“

Nakon što se vratila kući, i saopštila suprugu da su ipak dužni krenuti na autobusku stanicu, i sa drugim stanovništvom napustiti grad, u nedostatku vremena uzimaju samo osnovne stvari i pakaju u plastične kese, te odlaze na stanicu gdje zatiču veliki broj sugrađana, među kojima prepoznaje i optuženog Bastaha koji je „*išao oko i skuplja svijet*“, gdje ga je ponovo pitala zašto moraju ići, ne želeći napustiti jedinu imovinu koju su imali, što je optuženi kratko prokomentarisao, ne dajući svjedokinji bio kakav odgovor na postavljeno pitanje.

Svjedokinja Šabić Umija je na glavnom pretresu izjavila kako je 21.08.1992. godine u naselje gdje je živjela došao optuženi Bastah u pratnji Vojke Čeliković, nakon čega se putem megafona obraćao muslimanskom stanovništvu zahtijevajući od njih da napuste svoje kuće i upute se u pravcu autobuske stanice u Vlasenici, u suprotnom će biti pobijeni. Nakon toga, svjedokinja sa svekrvom, svojim djetetom i djecom od jetrve odlazi na autobusku stanicu gdje su stajali autobusi „Boksit transa“ i gdje je ponovo vidjela optuženog kako okuplja ljude, da bi nakon polaska krenuo u pratnji upravljujući policijskim vozilom. Na pola puta prema Šekovićima autobus je zaustavljen i tada je vidjela kako dovodi izvjesnu Raziju, nakon čega kolona nastavlja putem prema Pelemišu, gdje je kratko zaustavljena i kojom prilikom je odvojeno nekoliko žena

kojima se od tada gubi svaki trag, nakon kojeg zaustavljanja nije više vidjela optuženog u pratnji kolone koja je nastavila kretanje.

Odbrana tokom postupka nije osporavala istinitost navoda svjedokinja, koje su optuženog prepoznale u sudnici, ali jesu kvalitet i domašaj njegovih radnji, tvrdeći da je samo izvršavao naređenja prepostavljenih. Da bi ispitalo takav prigovor, vijeće je na utvrđeno činjenično stanje ispitalo da li se u njegovim radnjama, učinjenim na naprijed opisani način, stekla sva bitna obilježja djela iz tačke d) stav 1. član 172. KZ-a BiH te su u tom cilju analizirani njegovi pojedini elementi:

- prisilno iseljenje osoba protjerivanjem ili drugim mjerama prisile
- sa teritorije na kojoj su zakonski prisutne
- bez osnova dopuštenih po međunarodnom pravu.

Iz pobrojanih elemenata bića ovog djela, zaključuje se da je dovoljno da osobe budu protjerane sa teritorije na kojoj su zakonski prisutne, bez osnova dopuštenih po međunarodnom pravu, u kojem kontekstu je značajno ukazati na odredbu člana 17. Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Dopunski protokol II) koji propisuje:

1. „Ne može biti naređeno premještanje civilnog stanovništva iz razloga u vezi sa sukobom ukoliko to ne zahtijevaju razlozi sigurnosti tog stanovništva ili imperativni vojni razlozi. Ukoliko premještanje mora da se izvrši, preduzet će se sve moguće mјere kako bi civilno stanovništvo moglo biti prihvaćeno pod zadovoljavajućim uslovima smještaja, higijene i zaštite zdravlja, sigurnosti i ishrane.“
2. Civili ne smiju biti prisiljeni da napuste svoju teritoriju iz razloga koji su u vezi sa sukobom“.

Osim toga, deportacija i prisilno iseljenje lica preko međunarodno priznatih granica isto kao i prisilno preseljenje i iseljenje unutar državnih granica predstavlja zločin protiv čovječnosti i prema međunarodnom običajnom pravu, i generalno, apsolutno je zabranjeno osim u specificiranim ograničenim okolnostima, ali i tada član 49. stav 2. Četvrte Ženevske konvencije određuje da će „Stanovništvo koje je na taj način evakuisano biti biti vraćeno u svoje domove čim neprijateljstva na tome području prestanu“, iz čega proizilazi da se evakuisane osobe moraju vratiti u mjesto odakle su evakuisane odmah po prestanku okolnosti zbog kojih su prvobitno evakuisane.

U praksi MKSJ, protivpravna deportacija, uz prisilno premještanje, predstavlja oblik nasilnog raseljavanja stanovništva, odnosno raseljavanja osoba protjerivanjem ili drugim prinudnim radnjama, iz područja u kojem su zakonito prisutna, i bez osnova u međunarodnom pravu¹⁸, dok za razliku od Statuta MKSJ, krivični zakon BiH, propisuje prisilno preseljenje i deportaciju kao jednu inkriminaciju u osnovi zločina koja obuhvata preseljenje i u okviru državnih granica i izvan njih. Dakle, prema KZ-u BiH bitno pitanje je samo da li je žrtva preseljena protjerivanjem

---

¹⁸ Statut Medunarodnog krivičnog suda, član 7. stav 2. tačka d). Takoder vidjeti: presudu Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Blaškić*, paragraf 234. i presudu Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Stakić*, paragraf 680.

ili činom prisile, a mjesto na koje su preseljeni nije od velike važnosti¹⁹, uz koje elemente Sud naravno mora primijeniti i šire elemente vezane za široko rasprostranjen ili sistematičan napad.

Prvi element krivičnog djela prisilnog preseljenja ili deportacije dakle podrazumijeva silu koja je upotrijebljena pri iseljenju lica, a koju je potrebno tumačiti tako da uključuje fizičko nasilje, prijetnju silom ili drugim oblicima prisile (u mjeri koja izaziva strah od nasilja), zatim prinudu, pritvor, psihičko ugnjetavanje, zloupotrebu moći ili iskorištavanje okruženja u kojem vlada prinuda. U konkretnom slučaju utvrđeno je stanje nasilja i haosa u samom gradu Vlasenica ali i bližem okruženju, koje je vladalo tokom inkriminisanog perioda, što su potvrdili čak i svjedoci odbrane.

Sa druge strane, *mens rea* ovog krivičnog djela je namjera da se žrtve uklone i ne vrate na mjesto odakle su uklonjene, a optuženi Bastah je svojim ponašanjem jasno pokazao namjeru za trajnim iseljavanjem muslimana sa područja grada Vlasenice a i šire, što je potvrđivao svojim aktivnim učešćem u tom pravcu, popraćeno brojnim komentarima prema oštećenim, ali i drugim sugrađanima, dajući im time do znanja da je njihov ostanak u Vlasenici „nepoželjan“.

Prilikom ispitivanja stvarne namjere na strani optuženog, vijeće je ispitalo i postojanje stvarne mogućnosti izbora na strani oštećenih Saračević Ajše, njenog supruga i Šabić Umije, pri čemu se rukovodilo stavom Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Simić* (paragraf 125.) koje je utvrdilo da je civilna osoba nedobrovoljno iseljena „ukoliko joj nije data stvarna mogućnost izbora da napusti određenu teritoriju ili da na njoj ostane...Pristanak koji je očigledno iznuđen silom ili prijetnjom silom se ne bi trebao smatrati pravim pristankom“. U konkretnom slučaju očigledno je da odlazak oštećenih iz grada nije bio doborovljan, obzirom da je istom prethodila neposredna naredba optuženog Bastaha praćena naknadnom prijetnjom, koju su oštećeni doživjeli kao sasvim realnu i ostvarivu, obzirom na opšte stanje nemira koje je u to vrijeme vladalo u opštini Vlasenica. Svjedokinja Šabić Umija je jasno na upit odbrane odgovorila da ne bi nikada napustila Vlasenicu da optuženi Bastah nije došao i naredio odlazak, pa su očigledno njegove radnje bile neposredni uzrok odlaska oštećenih i napuštanja jedine imovine koju su imali, čime su prema riječima svjedokinje Saračević Ajše istovremeno izgubili i ljudsko dostojanstvo.

Odluka o preseljenju stanovništva zasigurno nije bila samovoljna odluka optuženog, ali je svojim radnjama poduzeo aktivno učešće u realizaciji iste, pri čemu je kao rezervni policajac znao da se posljedica masovnog iseljavanja muslimana, stvara etnički homogeni prostor, što je bio jedan od segmenata širokog i sistematičnog napada u kojem je učestvovao i čiji je bio sastavni dio, pa je htijući nastupanje takve posljedice sa direktnim umisljajem počinio krivično djelo prisilno preseljenje stanovništva iz tačke d) stav 1. član 172. KZ BiH.

VIII.2. Optuženi Višković Goran zv. „Vjetar“- sam

VIII.2. Tačka II.1. izreke presude

¹⁹ Presuda Suda BiH u predmetu *Rašević i Todović*, broj X-KR-06/275 od 28.02.2008. godine, str. 96.

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za počinjenje drugih nečovječnih djela slične prirode učinjene u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja u odnosu na oštećenog Džebo Mirsada, a na način kao je to opisano u tački II.1. izreke osuđujećg dijela presude, zasnovano je na iskazu oštećenog. Koji je na glavnom pretresu izjavio da je optuženog Gorana zv. "Vjetar" kojeg je identificirao u sudnici dobro poznavao još od vremena kada je optuženi radio u "Poletu", te nema sumnje u pogledu osobe koja ga je kritičnog dana privela i zatvorila u prostorije SJB Vlasenica. Ovaj svjedok o događaju svjedoči nepristrasno, pa imajući u vidu da njegov iskaz nije u odlučnoj mjeri osporen svjedocima odbrane, vijeće nalazi utvrđenim da se događaj desio na način da je kritičnog dana, oštećeni Džebo Mirsad došao u opštinu kako bi podnio zahtijev za dobijanje potvrde za napuštanje grada, zbog odlaska u Njemačku, kojom prilikom ga je u redu primjetio optuženi Višković, uniformisan i naoružan automatskom puškom sa bajonetom, u društvu još jednog vojnika, za kojeg je svjedok kasnije saznao da se preziva Garić.

Na upit zašto čeka na izdavanje potvrde svjedok je pojasnio da želi putovati, na što je optuženi Višković povikao "Kakva Njemačka, nema Njemačke!" da bi svjedoka izveo iz reda, udario kundakom, i šutajući ga nogama natjerao da hoda ispred njega, na koji način ga dovodi do zgrade SJB Vlasenica. Po ulasku u prostoriju stanice optuženi Višković je naredio svjedoku da isprazni džepove, da bi ga drugi čovjek koji je bio u pratnji tom prilikom udario misleći da svjedok kod sebe ima bombu, obzirom da mu je ruka zapela u džepu. Prema iskazu iz istrage, svjedoka je te prilike ošamario i udario nogom u predjelu desnog kuka, nepoznati vojnik koji se nalazio u blizini, kad je svjedok izjavio da ne posjeduje naoružanje. Nakon toga, optuženi Višković se sa Garićem udaljio iz kancelarije, naredivši na izlasku nekolicini vojnika da pritvore svjedoka, što su oni odmah učinili, a na upit svjedoka zašto to čine odgovorili su "Mirsad ti je ime- sve ti je jasno".

Nakon pritvaranja svjedok je svaki dan išao na ispitivanje, kojom prilikom su tražili da prizna posjedovanje naoružanja, sve dok treći dan nije došao izvjesni Ljuban Stanišić koji je u srodstvu sa njegovom ženom i koji nije znao da je svjedok priveden, pa mu je obećao pomoći tako što će ga izvesti kada Goran ne bude u stanici, objasnivši da bi ih u suprotnom obojicu mogao ubiti, na temelju čega je svjedok zaključio da je optuženi očigledno imao neku dominantnu ulogu u vojsci, a inače je slovio za "strah i trepet po automatu za muslimanski narod".

Razloge privođenja i zatvaranja svjedoku je naknadno pojasnio Ljuban Stanišić, koju mu je rekao kako postoji određeni spisak lica koja posjeduju naoružanje, a koji je navodno sačinio hodža Munib, na kojem pored imena svjedoka stoji oznaka "automat (fabrički broj) 90 metaka" nakon čega je svjedok pojasnio da se zasigurno radi o automatskom naoružanju koje su dužili muškarci iz njegove ulice u vrijeme organiziranja straža, ali isto nije nikada bilo u njegovom posjedu. Dakle, svjedok je isto pojašnjenje mogao dati i optuženom, da mu je isti uopšte saopštio razloge privođenja i zatvaranja.

Osim toga, vijeće je ustanovilo i druge nezakonitosti u postupanju optuženog Viškovića, obzirom da kao vojni policajac nije imao ovlasti koje je imao optuženi Bastah kao rezervni policajac, koji je mogao u okviru redovnih zaduženja, po usmenom ili pismenom nalogu privoditi civile u prostorije SJB Vlasenica. Za razliku od njega, ovlaštenja optuženog Viškovića veoma su decidna i isključiva i prema riječima svjedoka odbrane Vlačić Cvjetina, odnosila su se uglavnom na privođenje dezertera ili vojnih obveznika srpske nacionalnosti koji se nisu odazivali pozivima za mobilizaciju.

Stoga je na temelju provedenih dokaza vijeće zaključilo da je optuženi Višković Goran, postupajući u svojstvu vojnog policajca u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, čiji je bio sastavni dio, prekoračio svoja ovlaštenja kada je kritičnog dana neosnovanom primjenom fizičke slike lišio slobode oštećenog Džebo Mirsada, koji je u prostorijama SJB Vlasenica pretučen u cilju iznuđivanja informacija o posjedovanju naoružanja, nakon čega je optuženi naredio njegovo pritvaranje, ne obrazlažući razloge takvog postupanja, čime je ostvario sve bitne elemente bića krivičnog djela zatvaranje (obrazloženi na strani 43. ove presude) iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH, a ne obilježje za druga nečovječna djela iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH, obzirom da Tužilaštvo nije izvelo dokaze u pogledu težine povreda koje je oštećeni zadobio uslijed premlaćivanja. Optuženi Višković je u počinjenju djela iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH postupao sa umišljajem, svjestan u svakom segmentu protivpravnosti svojih radnji, htijući bez bilo kakvog zakonskog osnova zatvoriti oštećenog Džebo Mirsada.

VIII.2. Tačka II.2. izreke presude

Zaključak suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za mučenje oštećenih Smajlović Mirsada, Kurjak Abdurahmana i Kurjak Osmana, na način kako je opisano u tački II.2. izreke osuđujućg dijela presude, zasnovano je na iskazima svjedoka Smajlović Mirsada, Kurjak Abdurahmana I zaštićenog svjedoka odbrane O-1, koji su ujedno I oštećeni ovim krivičnim djelom, pa su tako u svojim iskazima detaljno opisali kako su nekada oko 25. maja čuli da se ubija muslimansko stanovništvo po okolini grada Vlasenice, kao što su sela Gradina, Piskavice, Drum i Đamđići, a mogla se čuti intenzivna pucnjava i vidjelo se kako gore kuće po navedenim selima, zbog čega su iz straha za vlastiti život ova dva svjedoka, zajedno sa još 5 lica krenuli prema teritorij Kladnja, ali su na lokalitetu Malog polja zarobljeni od strane srpskih vojnika. Ovdje je značajno primjetiti da u zarobljenoj grupi nije bilo uniformisanih i naoružanih lica, osim izvjesnog Emira Muranovića, nekadašnjeg aktivnog policajca iz Vlasenice, koji je kod sebe imao pištolj, što je odbrana uporno isticala, tretirajući navedena lica kao vojne obveznike, odnosno ratne vojne zarobljenike. Međutim, suprotno takvom shvatanju, vijeće ne smatra da prisustvo jedne naoružane osobe oduzima civilni karakter grupi lica, obzirom da isti u trenutku zarobljavanja nisu bili naoružani, uniformisani, niti su poduzimali aktivno učešće u neprijateljstvima, jednostavno nastojeći napustiti područje na kojem je došlo do širokog I sistematičnog napda na muslimansko stanovništvo.

Nakon privođenja u Malom polju, vojnici su zarobljene doveli do kuće u vlasništvu oca optuženog Bastah Predraga, gdje su ih prema njihovim riječima namjeravali strijeljati, ali ih je u tome spriječio izvjesni policajac Drago, koji se kritične prilike dovezao na lice mjesta, pa su odveženi u Han pjesak I nakon toga u stari zatvor koji se nalazio iza zgrade suda u Vlasenici. Po dolasku u prostorije zatvora čula se vriska I galama I neko je rekao "*uhvatili ste glavne!*" nakon čega su oštećene počeli udarati svime što su imali pri ruci ne dajući im da podignu pogled. Prema iskazu svjedoka u zatvor nije doveden Emir Muranović, koji je zarobljen kritične prilike, niti su ga oštećeni više vidjeli živog. Svjedok Smajlović Mirsad je izjavio kako je u ovom zatvoru proživljavao najteže trenutke života, jer su vojnici svakodnevno ulazili pijani, izvodili I udarali koga su htjeli, pa je tako jedne prilike u sobu gdje su bili oštećeni došao optuženi Goran Višković u pratnju nekih vojnika, izveo njegovog brata Abdurahmana I braću Alihodžiće, da bi mu se nakon što je izašao obratio riječima "*Dule podigni glavu! Neću tebe, ali moram ti ubiti brata!*" pa je izvadio pištolj, stavio u usta njegovom bratu okinuo, ali u cijevi nije bilo metka. Kao što je obećao svjedoka Smajlović Mirsada nije tukao, tako da je vraćen u ćeliju iz koje je

mogao dalje čuti glas optuženog Viškovića kako se obraća Abdurahmanu pitajući ga gde mu je sada zastava SDA koju su nekada dolinom nosili on I Hazim Arnaut, nakon čega bi se čuli udarci I jauci, a nakon izvjesnog vremena kada je u ćeliju ubacio oštećene, jasno su se vidjele posljedice premlaćivanja, jer su bili "krvavi od udaraca", a svjedoku su potvrdili da ih je tukao optuženi Goran. Ovog optuženog svjedok je viđao tri ili četiri puta u prostorijama zatvora, I svaki put kada bi došao čuli su se jauci I tuča, jer je prema riječima svjedoka maltretirao ljudе tako što se "ponašao na najgori mogući način". Imajući u vidu da optuženi u tim prilikama nije tukao svjedoka, vijeće ga je ispustilo iz činjeničnog opisa.

Detalje zlostavljanja kojem su bili podvrgnuti, detaljnije je pojasnio oštećeni Kurjak Abdurahman, koji je optuženog poznavao od ranije, te ga je prepoznao u sudnici, precizirajući kako je za vrijeme njegovog boravka u zatvoru optuženi često dolazio, nekada I dva puta dnevno, obučen u maskirnu uniformu, naoružan automatskom puškom I pištoljem, pa bi po dolasku ostao u hodniku ispred ćelija gdje prethodno izvede ljudе I premlaćuje, udarajući ih puškom, pištoljem, nogama, rukama, pa je tako i svjedoka pretukao najmanje 20 puta. U tim prilikama udarao ga je šakama, puškom, stavljao mu pištolj u usta I okidao obarač, da bi se ispostavilo da metka nema u cijevi, zatim ga je udarao koricama od pištolja od čega još uvijek ima ožiljke, a jednom je dopustio nekim licima Romske nacionalnosti da ga udaraju kolcima. Ovaj svjedok je potvrđio I da je optuženi izvodio Smajlović Mirsada I njegovog brata koje su nakon premlaćivanja vraćali krvave u prostoriju, što se može na prvi pogled učiniti kontradiktornim iskazu svjedoka Smajlovića koji je decidno izjavio kako ga optuženi nikada nije tukao. Međutim, vijeće primjećuje da je svjedok Smajlović pojasnio kako su osim optuženog Viškovića, u svakodnevnim premlaćivanjima učestvovala I druga lica kao što su Muminović Nedeljko, Đurić Dušan I izvjesni Deurić, koji jesu tukli svjedoka dok bi optuženi Višković samo posmatrao, zbog čega je I izjavio da ga optuženi lično nije udarao, što ne znači da nikada bio pretučen.

Zlostavljanja je potvrđio I zaštićeni svjedok odbrane O-1, jer je I sam oštećen izvršenjem krivičnog djela, precizirajući da se u tome najviše isticao upravo optuženi Višković, koji je tukao njega I njegovog brata, tako što ih je udarao nogama I rukama, te im stavljao pištolj u usta, pri čemu je naglasio da je premlaćivanje obično duže trajalo ali je njemu znatno teže bilo posmatrati premlaćivanje brata, kojem nikako nije mogao pomoći.

Dakle, saslušani svjedoci detaljno i nedvosmisleno opisuju način na koji su zatvorenici u zatvoru iza zgrade suda maltretirani od strane optuženog Viškovića, koji je tu dolazio zajedno sa drugim neidentificiranim srpskim vojnicima, zbog čega izjava svjedoka odbrane Vlačić Cvjetina, kako vojna policija nije imala ingerencije nad ovim zatvorenicima, samo daje dodatnu težinu I protivpravnost radnjama optuženog.

Kako biispitalo da li utvrđeno činjenično stanje i zadobijene posljedice kod oštećenih ispunjavaju standarde pravne kvalifikacije mučenja, iz tačke f) stav 1. člana 172. KZ BiH, vijeće je analiziralo pojedine elemente djela koji se ogledaju u slijedećem:

- Nanošenje, djelom ili propustom, teške tjelesne ili duševne boli ili patnje;
- Djelo ili propust moraju biti namjerni;

- Motiv djela ili propusta mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga, žrtve ili treće osobe.²⁰

Član 173. stav 1. tačka c) KZ BiH traži da bol i patnja budu "snažni", a to je standard koji veoma mnogo ovisi o kontekstu. Konkretno, definicija mučenja koje prouzrokuje "snažnu" bol ili patnju mora se uporediti sa lakšim krivičnim djelima nečovječno postupanje, okrutno postupanje i drugim nečovječnim djelima koja zahtjevaju "ozbiljnu" boli ili patnje. U tom kontekstu vijeće je imalo u vidu posljedice zlostavljanja koje su bile jasno vidljive na oštećenima, pa je tako svjedok Kurjak Abdurahman svoje teško fizičko stanje opisao na način da nije mogao "primiti hranu", dakle nije mogao zadovoljavati jednu od osnovnih životnih potreba. Osim toga, premlaćivanja su bila intenzivna, učestala i trajala su duži vremenski period, čime su samo postajala nesnošljivija. A psihičku torturu prolazio je i zaštićeni svjedok O-1 svakodnevno posmatrajući mučenje brata, dok od posljedica premlaćivanja u desni dio tijela ni danas ne može dići ruku.

Ako se prihvati argumentacija odbrane, da optuženi kao vojni policajac nije imao ovlasti privoditi u zatvor iza zgrade suda, onda je jasno da je u prostorije istog dolazio isključivo u namjeri zlostavljanja grupe muškaraca među kojima su bili i oštećeni, pri čemu je njegov motiv nesumnjivo bio diskriminatorne prirode, jer su svi oštećeni bili pripadnici muslimanske nacionalnosti, kojima je prilikom premlaćivanja upućivao uvredljive komentare po tom osnovu. Osim toga, oštećeni su u prostorije zatvora provbitno i privedeni zbog svoje namjere da pređu na teritorij sa većinskim muslimanskim stanovništvom, pa je po mišljenju vijeća to i bio primarni razlog njihovog zlostavljanja u prostorijama zatvora. Dakle, optuženi Višković Goran je za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao i čiji je bio dio, prekoračenjem svojih ovlaštenja vojnog policajca, dolazio u prostorije zatvora, u kojem je zatvorenike premlaćivao te psihički zlostavljaо stavljući im pištolj u usta i okidajući "u prazno" što je radio gotovo svakodnevno, a što je kod oštećenih rezultiralo snažnim fizičkim i psihičkim bolom i patnjom, čime je ostvario bitna obilježja bića krivčnog djela mučenje iz tačke f) stav 1. član 172. KZ BiH. Nema sumnje da je optuženi u počinjenju djela postupao sa umišljajem, jer je svjestan ozbiljnosti i težine svojih radnji, htio da premlaćivanje oštećenih rezultira tako ozbiljnim posljedcama, što je vidljivo iz brutalnosti koju je ispoljavao prilikom premlaćivanja, te učestalosti radnji zlostavljanja.

VIII.2. Tačka II.3. izreke presude

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za počinjenje drugih nečovječnih djela slične prirode učinjene u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja u odnosu na oštećene Handžić Begu i njegovu suprugu Handžić Ramizu, a na način kako je to opisano u ovoj tački izreke osuđujućeg dijela presude, temelji se na iskazu oštećene Handžić Ramize, čiji iskaz je potkrepljen iskazom svjedokinje Šestović Muške, koji je pročitan na glavnom pretresu. Naime, ista je izjavila da se kritičnog dana 11.07.1992. godine, nalazila sa suprugom u stanu, kada je začula galamu kod susjednih zgrada, i sa balkona vidjela da osobe koje su "ubacivale muslimanski narod u auto" među kojima je prepoznala i optuženog Viškovića, kojeg je identificirala o u sudnici, a koji je par minuta nakon što je ugledao na balkonu zalupao na vrata i naredio njoj i suprugu da napuste

---

²⁰ Kunarac, Presuda žalbenog vijeća, paragraf 142.

stan. Suprug oštećene je tada ustao I nije imao vremena ni da se spremi kada ga je optuženi sa još jednim vojnikom počeo udarati pesnicama I kundacima pušaka snažno, od čega je "po stepenicama pljusnula krv".

Nakon što su ga istjerali iz stana, svjedokinja se obratila optuženom Viškoviću kojeg je poznavala od ranije, moleći ga da joj ne udaraju supruga, na što su nju počeli udarati pesnicama, a optuženi je udario nogom u leđa tako da je pala niz stepenice na asfalt, od kojeg udaraca su joj izbijena dva zuba, te povrijeđen lakat I koljeno. Ona međutim i nakon toga nastavlja moliti optuženog da prestane, pitajući ga zašto to radi, na što je on drsko odgovorio da mu ne spominje ime, psujući joj majku balijsku, dok je drugi vojnik prijetio da će je silovati. Ispred zgrade gdje je stajao kombi u koji su "trpali" ljudi, nastavili su tući njenog supruga cijevima puške u predjelu prepona, pa je svjedokinja morala stati između njega I vojnika kako bi spriječila dalje premlaćivanje, na što su joj isti rekli da im mora dovesti bilo koga ko je ostao u njenoj kući, zbog čega se vratila u stan u kojem je boravila jedna starica, koja je pobegla iz sela Gradine nakon napada na isto. U povratku je vidjela da se kombi udaljava bez nje pa je potrčala, ali je optuženi Višković zaustavio rekavši "*gaje ćeš ti kučko, nećeš ti nigaje, mi ćemo tebe strijejati!*" naredviš joj nakon toga da legne na asfalt gdje su je nastavili udarati nogama, držeći repetirane puške uperene u leđa, tako da do dolaska drugog kombija svjedokinja više nije mogla hodati, pa joj je Šestović Muška, pomogla da uđe u isti. Iskaz Šestović Muške koji je pročitan na glavnem pretresu je u svim odlučnim segmentima saglasan sa iskazom oštećene.

Odbrana ovog optuženog je tokom postupka nastojala osporiti kredibilitet svjedokinje Šestović Muške, čiji iskaz je pročitan na glavnem pretresu, obzirom da je za istu dostavljena medicinska dokumentacija Neurospihijatrijske klinike, što dovodi u sumnju njenu psihičko stanje još u vrijeme davanja iskaza u Tužilaštvo. Na tu okolnost, nalaz i mišljenje sačinila je dr. Alma Bravo-Mehmedbašić spec. neuropsihijatrije, koja je na temelju medicinske dokumentacije dostavljene iz klinike u Švedskoj gdje se svjedokinja nalazi na liječenju, kod iste konstatirala ..., što je potpuno onemogućava u pristupanju Sudu i davanju iskaza na glavnem pretresu, ali se nije mogla decidno izjasniti kakve su bile njene sposobnosti u vrijeme davanja iskaza u istrazi. Obzirom na takav zaključak vještakinje, vijeće je sadržinu iskaza posmatralo u kontekstu svih provedenih dokaza, a naročito u odnosu na iskaz oštećene Handžić Ramize, sa kojim se podudara u bitnim segmentima. Dakle, vijeće cijeni iskaz svjedokinje jasnim, preciznim, hronološki doslijednim i razumljivim, zbog čega je zaključeno da njena sposobnost reproduciranja preživjelih događaja nije bila narušena u vrijeme davanja iskaza. Osim toga, oštećena je u svom iskazu dala sasvim dovoljno detalja te neusmjivo identificirala optuženog kao počinioca predmetnog djela, tako da je iskaz Šestović Muške prihvaćen samo kao potkrepljujući dokaz.

Odbrana je osporavala i identifikaciju optuženog u masi maskiranih vojnika, koji su se u to vrijeme kretali gradom, ali su oštećena Handžić Ramiza, svjedokinja 3, svjedokinja 6 i još neki od svjedoka optužbe, pojasnili da u to vrijeme optuženi Višković i Bastah nisu nosili bilo kakav vid kamuflaže, zbog čega ih je većina svjedoka- njihovih sugrađana jednostavno mogla uočiti u masi naoružanih, uniformisanih i maskiranih osoba.

Nakon ovako utvrđenog činjeničnog stanja, vijeće je ispitalo da li se radnjama optuženog Višković Gorana, dosegao standard koji se zahtijeva inkriminacija druga nečovječna djela iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH, te je u tom cilju analizirano postojanje sljedećih elemenata:

- da su radnja ili propust težine slične težini ostalih radnji iz člana 172. stav 1. KZ BiH;
- da su ta radnja ili propust prouzročili tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili ozljedu, odnosno da predstavljaju težak napad na ljudsko dostojanstvo;
- da su radnju ili propust namjerno izvršili optuženi ili lice odnosno lica za čije radnje i propuste optuženi snosi krivičnu odgovornost.

Predmetna analiza će uvijek biti uzeta u svrhu ove presude kada se optuženima stavlja na teret djelo druga nečovječna djela iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH.

Kako bi se procijenila težina nekog djela, vijeće je u konkretnom slučaju cijenilo sve okolnosti predmetnog slučaja a prvenstveno one koje se tiču karaktera radnje ili propusta, konteksta u kojem su se oni dogodili, lične prilike žrtve uključujući starost, pol i zdravstveno stanje, kao i fizičke, psihičke i moralne posljedice tog čina za žrtvu. Činjenica da djelo ima dugoročne posljedice također može da bude od važnosti prilikom utvrđivanja težine djela²¹.

Prema prihvaćenoj praksi MKSJ *Mens rea* za nečovječna djela iz ovog člana zadovoljen je kada je počinilac u trenutku činjenja ili nečinjenja imao namjeru da nanese tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili da izvrši težak napad na ljudsko dostojanstvo žrtve, ili ako je znao da će to njegovo činjenje ili nečinjenje vjerovatno prouzrokovati tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili teški napad na ljudsko dostojanstvo i ponio se sa bezobzirnom nepažnjom prema tome²². Patnje koje dotična radnja nanosi žrtvi ne moraju biti trajne, dovoljno je da su stvarne i ozbiljne²³ a psihička patnja najčešće nužno slijedi fizičko zlostavljanje, iako može biti i posljedica okruženja i uslova u kojima lica borave, podvrgнутa svakodnevnom zlostavljanju.

Obzirom na sve navedeno, vijeće je nesumnjivo utvrdilo učešće optuženog Višković Gorana koji je postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao i čiji je bio dio, zajedno sa još jednim neidentificiranim vojnikom premlaćivao oštećenog, te naknadno na nehuman i brutalan način maltretirao oštećenu Handžić Ramizu, izvršivši tako i ozbiljan napad na njenu ljudsko dostojanstvo. Optuženi je u počinjenju djela nesumnjivo postupao sa direktnim umišljajem, jer je znao da će njegove radnje rezultirati fizičkim i psihičkim povredama integriteta oštećenih, pa to htio i ostvario, a na što ukazuje njegova što ga nije spriječilo da pokaže izuzetna upornost u preduzimanju radnji premlaćivanja i vrijedanja oštećenih, tako daje zabranjena posljedica i nastupila, pa je vijeće zaključio da je nastupanje zabranjene posljedice i htio. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog i drugih lica, ali je na temelju aktivnog učešća optuženog u počinjenju djela, jasno da je kod njega postojala svjest o zajedničkom djelovanju, čime je kao saizvršilac preduzetim radnjama ostvario bitna obilježja blica drugih nečovječnih djela iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII.2. Tačka II.4. izreke presude

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za počinjenje drugih nečovječnih djela u odnosu na oštećene Dautović Rašida, njegovu suprugu Dautović Hajru i

---

²¹ Vidjeti predmet *Vasićević*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 235. Zatim vidjeti predmet *Blaškić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 243.

²² Ibid, paragraf 132.

²³ Vidjeti predmet *Krnčelac*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 131.

dvoje mldb. djece, na način kako je opisano u tački II.4. izreke osuđujućeg dijela presude, temelji se na iskazu zaštićene svjedokinje 3, čiji iskaz je detaljan i konzistentan, te neosporen dokazima odbrane. Prema riječima ove svjedokinje, optuženi Bastah i „Vjetar“ su kritičnog dana došli u ulicu u kojoj je stanovala sa namjerom da „pokupe narod“. Tako je u trenutku kada je ispred zgrade izvode druga naoružana lica, mogla na ulici preko puta vidjeti kako optuženi Goran udara Rašida, njegovu ženu i dvoje djece kundakom od puške i šamara, nakon čega je tjerao Rašida da klanja na asfaltu, da bi potom natjerao sve sa ulice da uđu u bijeli kombi koji ih je odvezao za Sušicu. Po svjedokinju i njenog supruga su tog dana došla nepoznata uniformisana lica sa čarapama na glavi, koje optuženi nisu nosili, zbog čega je optuženog Viškovića prepoznala odmah po izlasku iz zgrade, a identifikovala ga je i u sudnici.

Imajući u vidu elemente čija analiza je data u prethodnoj tački obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da je optuženi postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao I čiji je bio dio, opisanim ponašanjem dosegao standard drugih nečovječnih djela, odnosno ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH, jer je premlaćivanje oštećenih, naročio djece i žene kundakom puške zasigurno rezultiralo povredama tjelesnog integriteta, dok je vrijedanjem i tjeranjem oštećenog da klanja na asfaltu, izvršen ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo, prema njemu i članovima porodice koje su bili primorani to posmatrati. Optuženi je postupao sa direktnim umišljajem, jer je bio svjestan posljedica svojih radnji i htio da iste nastupe u pogledu oštećenih koje je bezobzirno udarao, vrijedao i ponižavao, dok su bespomoćno ležali na asfaltu.

VIII.2. Tačka II.5. izreke presude

Zaključak suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za prisilni nestanak Muminović Salke, Muminović Ibre i mladića iz mjesta Kula općina Zvornik, na način kako je opisano u tački II.5. izreke osuđujećeg dijela presude, zasnovano je na iskazima svjedoka Olge Tatomirović, Sakiba Zekića i Halide Muminović koji su potvrdili kako je datum odvođenja oštećenih najvjerovaljne 02.06.1992. godine, dok svjedok 4, Hurić Izet, Zekić Mirsada I Merić Hajrudin, koji su su u vrijeme odvođenja oštećenih bili prisutni u logoru, saglasno potvrđuju da su isti izvedeni u kasnim noćnim satima I nikada više nisu vraćeni. Očeviđac kritičnog događaja bio je i svjedok Agić Hasib, koji u oba iskaza jasno i nedvosmisleno ukazuje na optuženog Viškovića, kao lice koje je kritične noći prisustvovalo izvođenju oštećenih iz prostorije, nakon čega im se gubi svaki trag, dok njegovo tijelo nije ekshumirano u masovnoj grobnici. Svjedok je optuženog identificirao u sudnici i pojasnio da je u trenutku izvođenja stajao na vratima sa još nekolicinom ljudi, što je mogao primjetiti jer je oštećeni Muminović Salko bio u njegovoj neposrednoj blizini, pa je mogao čuti kada su ga prozvali I rekli da mu tamo gdje ide neće trebati jakna.

Svjedokinja Tatomirović Olga, supruga oštećenog, nije bila u Vlasenici u vrijeme odvođenja njenog supruga u logor, ali je po povratku od komšija saznala da ga je tamo odveo izvjesni Petko Gradinac. Ovoj svjedokinji je naknadno jedan od bivših učenika ispričao kako je bio u logoru u vrijeme kada je izведен Muminović Salko, rekavši joj da na vrata hangara došao izvjesni Ilić Đoko koji je u to vrijeme bio pripadnik SJB Vlasenica I upitao „Ko ima ovdje od Muminovića?“ nakon čega su se javili Salko I njegov brat Ibro, od kada više nisu viđeni živi.

Odbrana je tokom postupka ukazivala na činjenicu da od svih saslušanih svjedoka, jedino svjedok Agić Hasib ukazuje na optuženog Viškovića, kao lice koje je kritične prilike izvelo

oštećene iz logora, smatrajući da to nije dosta to za zasnivanje krivične odgovornosti optuženog. Međutim, vijeće nalazi iskaz svjedoka jasnim, nedvosmislenim, istom je poklonjena vjera.

Imajući u vidu ispunjenost objektivnih elemenata djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH, kako je navedeno u tački VIII.1. Tačka I.5. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da je optuženi Višković Goran, postupajući u svojstvu vojnog policajca, u okviru širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, kritičnog dana izveo oštećene iz logora, pa mu dalja sudbina tih lica, koja više nisu viđena živa, zasigurno nije mogla ostati nepoznata. Pored toga, optuženi nikada nije pružio bilo kakve informacije o njima, pa su do ekshumacije 29.09.2000. godine držani dalje od zaštite zakona, čime je ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH. Optuženi je djelo počinio sa direktnim umšljajem, jer je prilikom odvođenja oštećenih zasigurno bio svjestan posljedica koje su nastupile u pogledu oštećenih, ali je odbijanjem pružanja informacija htio iste za duži vremenski period udaljiti od zaštite zakona.

VIII.2. Tačka II.6. izreke presude

Uvjerenje Suda o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za počinjenje drugih nečovječnih djela u odnosu na oštećene Džemu i Hašima Ferhatovića, na način kako je opisano u tački II.6. izreke osuđujućeg dijela presude, temelji se prvenstveno na iskaz u svjedoka Merić Hajrudina, koji je izjavio da se kritični događaj desio 27.06.1992. godine, odnosno dan prije njegovog prebacivanja u logor Batković, tako što je optuženi Višković kamionom, koji je zapravo bio hladnjača firme "Polet" došao pred logor Sušica i naredio Hašimu Ferhatoviću da odabere 20 zatvorenika koje će voditi na rad, na polje kod veterinarske stanice. U kamionu kojim je optuženi kasnije odvezao lica, pored svjedoka nalazili su se Hašim Ferhatović, Džemo Ferhatović, izvjesni poštar Alihodžić, Sasić I dr. Po dolasku na polje optuženi Višković je naredio da kopaju krompir, da bi nedugo potom prišao Džemi Ferhatoviću, te dajući mu lopatu naredio da kopa rupu veličine ljudskog tijela, nakon čega je iz futrole izvadio pištolj, naredivši mu da ubije Alihodžića, što je ovaj odbio odgovorivši "*ja to ne mogu ubij ti mene.*" Nakon toga optuženi pištolj daje Hašimu naredivši njemu da ubije poštara Alihodžića, a kada ni on to nije mogao uraditi, naredio im je da uđu u kamion te vozeći velikom brzinom, tako da su zatvorenici padali jedni po drugima, vratio iste natrag u logor Sušica.

Svjedok Kurjak Abdurahman je na glavnom pretresu potvrdio da je optuženi Višković jedne prilike odveo na rad grupu lica u kojoj su se nalazili Meho Alihodžić I Huso Hadžić, koji je po povratku sa rada ispričao svjedoku da je optuženi Višković tjerao zatvorenike da kopaju grob, nakon čega je Ferhtoviću I Alihodžiću naređivao da jedan drugog ubiju, pa je vijeće na temelju njihovih iskaza, podudarnih u pogledu odlučnih činjenica zaključilo da se događaj desio na opisani način I da je u njemu učestvovao optuženi Višković, kojeg su svjedoci identificirali u sudnici.

Odbrana je na ovu okolnost izvela dokaz saslušanjem svjedokinje Radić Radojke, koja je u inkriminisanom periodu stanovavala u blizini veterinarske stanice i koja je potvrdila da se pored nalazilo polje zasijano krompirom na koje su dovodili zatvorenike na rad, ali iste nije dovodio optuženi već „neki“ Miroslav Gajić, a dovozio bi ih vojnim vozilom- hladnjačom. Njenom iskazu vijeće nije poklonilo vjeru, cijeneći da je isti pristrasan, i upravljen na pomaganje optuženom, koji je pomagao njoj za vrijeme rata. U sadržinskom smislu, nejasno je zašto svjedokinja

prilikom identificiranja osobe koja je dovodila na rad koristi formulaciju „neki“ Miroslav Gajić, iz čega vijeće zaključuje da svjedokinja tu osobu ne poznaje lično, pa je neobjasnivo kako sa sigurnošću označava njega kao lice koje dovodi ljudе na rad. Nadalje, ista decidno izjavljuje kako su zatvorenici dovođeni hladnjačom, pri čemu u pojašnjenu tog pojma opisuje da se radi o vojnem vozilu, što dovodi u sumnju da je i u tom dijelu iskaz svjedokinje naučen, a sve u cilju da svjedoči u korist optuženog Viškovića, i time izrazi zahvalnost za pomaganje njoj i njenom suprugu tokom inkriminisanog perioda. U svakom slučaju, paušalni i nepotkrepljeni navodi ove svjedokinje ne bi bili dostatni pobiti argumetirane i nedvosmislene izjave svjedoka Merić Hajrudina koji je očevidac kritičnog događaja, te oštećenog Hašima Ferhatbegovića, koji na zapisnik iz istrage nije ispitivan na navedenu okolnost, ali jeste potvrdio da je upravo optuženi Višković često vodio zatvorenike na rad.

Imajući u vidu elemente čija analiza je data u tački II.3. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da je optuženi postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao I čiji je bio dio, tjeranjem oštećenog Džeme Ferhatovića da kopa rupu veličine ljudskog tijela, te naređivanjem oštećenima da zatvorenika Alihodžića liše života dosegao standard drugih nečovječnih djela, odnosno ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH. Optuženi je djelo počinio sa direktnim umisljajem, jer je bio svjestan da će njegove radnje rezultirati teškom duševnom patnjom, što je i htio.

VIII.2. Tačka II.7. izreke presude

Zaključak vijeća o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za počinjenje drugih nečovječnih djela u odnosu na oštećenog Mehičić Saliha i druga lica koja je vodio na rad, a na način kako je opisano u tački II.7. izreke osuđujućeg dijela presude, zasnovan je na iskazu oštećenog, čiji iskaz obrana nije osporila. Naime, ovaj svjedok je prilikom svjedočenja prepoznao optuženog Viškovića, navodeći da je veoma često vodio zatvorenike na rad, tako što bi dolazio u hangar I pitao ko želi dobrovoljno da ide, s tim bi onaj ko odbije ići bio pretučen. Tako se ponašao I za vrijeme obavljanja poslova, kada bi tukao zatvorenike, a nakon toga pitao ko ne želi ili ne može doći naredni dan. Prema riječima svjedoka, kritičnog dana mjeseca juna, u logor je došao optuženi Višković I odredio nekih 13 zatvorenika, među kojima su pored svjedoka bili njegov brat Dževad I otac Smajo, Sasić Sead, Ćatić Mujo I još neki zatvorenici koji su bili iz Kalesije I Bratunca, kako bi ih odveo da obrađuju njivu Slobodana Mitrovića koji je bio prisutan dok su oni radili. Optuženi je te prilike naredio da kopaju tako da niti jedna travka ne smije ostati, inače će taj zatvorenik biti pretučen, a svoju prijetnju je ostvario kada je neki mladić, koji prema mišljenju svjedoka nije bio ni punoljetan, navodno preskočio jedan dio sa travom, pa je optuženi prišao svjedoku i naredio mu da udari tog dječaka, pa nakon što je ovaj to odbio, naredio dječaku da udara svjedoka. Obzirom da je bio mlađ I nedovoljno jak, udaranje je preuzeo optuženi Višković, pa je svjedoka Mehičića udarao rukama I nogama što jače kako bi ga oborio na zemlju, vrijeđajući ga tom prilikom I govoreći mladiću da se to tako radi.

Nakon toga krenuli su u koloni stazicom prema stočnoj pijaci, da bi se u jednom trenutku, nakon što se svjedok okliznuo, optuženi obratio pitajući ga da li to namjerava pobjeći, repetirajući u njega pušku zvanu Dobošar i prijeteći da će ga ubiti, na što je svjedok odgovorio da ga može ubiti ako smatra da je nešto skrivio. Dolaskom na stočnu pijacu dobili su konzerve za ručak, ali mladić kojeg je prethodno maltretirao optuženi nije mogao jesti, pa ga je optuženi

šamarao govoreći kako neće da jede jer želi nekome ponijeti, nakon čega je svima naredio da uđu u kamion- hladnjaču koju je zatvorio sa vanjske strane. Obzirom da je bio juni mjesec i veoma toplo, a da je u hladnjači bilo zatvoreno 13 lica, počelo je nedostajati vazduha, neki su padali u nesvijest a neki su povraćali, zbog čega su u strahu za vlastiti život bili primorani snažno lupati na vrata kako bi ih neko čuo i otvorio. Nakon skoro sat vremena čuo ih je Gajić Miroslav zv. Šibicar koji je otvorio vrata psujući i pitajući ljutito kako ih je optuženi mogao ostaviti tu gdje su mogli umrijeti.

Dakle, Iskaz ovog svjedoka je veoma jasan, precizan i nedvosmislen, zbog čega je vijeće odlučilo istome pokloniti vjeru, dok je ponašanje optuženog prilikom odabira lica koja će voditi na rad, te za vrijeme rada, potkrepljeno i iskazima drugih svjedoka iz kojih je moguće uočiti njegov nasilnički i načelno nehumanji obrazac ponašanja prema zatvorenicima. O stanju u kojem su zatečeni zatvorenici u ovom slučaju najbolje govori reakcija Gajić Miroslava koji je otvorio vrata ljutito psujući optuženom, izražavajući nevjericu da je mogao hladnokrvno ostaviti ljudi u uslovima koji su mogli rezultirati gušenjem.

Imajući u vidu elemente čija analiza je data u tački II.3. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da je optuženi postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao i čiji je bio dio, premlaćivanjem oštećenog, verbalnim vrijedanjem i tjeranjem zatvorenika da se međusobno udaraju, kao i zaključavanjem 13 civila u hladnjači kamiona u mjesecu junu, doveo u opasnost njihov život i zdravlje, čime je dosegao standard drugih nečovječnih djela, odnosno ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH. U počinjenju ovog djela postupao je sa direktnim umišljajem, jer je bio svjestan posljedica koje mogu nastupiti u odnosu na zatvorena lica, ali je ignorirajući galamu, lupanje i povike koji su se čuli iz hladnjače htio nastupanje istih.

VIII.2. Tačka II.8. izreke presude

Uvjerenje vijeća o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za silovanje zaštićene svjedokinje 8, na način kako je opisano u tački II.8. izreke osuđujućeg dijela presude, utemeljeno je na iskazu zaštićene svjedokinje, koji vijeće nalazi detaljnim, nedvosmislenim, te saglasnim u pogledu odlučnih činjenica, sa iskazom Iz istrage. Svjedokinja je naime početkom juna odvedena u logor Sušica koji je 200m udaljen od njene kuće, gdje je odmah po dolasku prepoznala veliki broj komšija srpske nacionalnosti, među kojima optužene Viškovića i Bastaha. Opisujući kritični događaj, svjedokinja je navela kako je neutvrđenog datuma u junu mjesecu, u kasnim noćnim satima oko 23h, u hangar u kojem se nalazila došao stražar Đorđe Ilić sa Tugova, te uhvativši je za kosu naredio da ide sa njim do "stražare", što je zapravo jedan manji objekat koji se nalazio pored hangara u kojem su boravili stražari, gdje je po ulasku u prostoriju u kojoj se nalazio stol, stolica i željezni krevet, prepoznala optuženog Viškovića, Milić Slobodana, Stanoja zv. Krune i Dragana Nikolića zv. Jenki.

Tada je Ilić uhvatio za kosu i naredio joj da sjedne, nakon čega je optuženi Višković rekao "sad ćemo mi kako mi znamo i umijemo" pa kad mu je Jenki dao lisice, vezao svjedokinju za stolicu, nakon čega su je udarali nogama i rukama i ispitivali za brata. Jenki je tada naredio da joj skinu lisice, i Ilić je prišao a Vjetar i Stanoje su je bacili prema krevetu, nakon čega je Ilić držao za ruke dok je optuženi Višković silovao, s tim da je na glavnom pretresu dodala kako je optuženi nakon toga u polni organ stavljaо policijsku palicu (pendrek), a poslije optuženog silovao je i

Stanoje, kad je svjedokinja već bila krvava od udaraca I molila da je ubiju, iz prostorije je izvodi ilič, uhvativši je za kosu I naredivši da na putu do hangara sa poda liže krv nekog mladića kojem su prethodno urezivali križ na čelo.

Činjenica je da svjedokinja u izjavi koja se nalazi u Dosijeu logoraša /Savez logoraša BiH/ ne spominje optuženog Viškovića, ali uvidom u izjavu konstatovano je da ne spominje ni brojne druge detalje o kojima se decidno izjašnjavala na glavnom pretresu. Svjedokinja je u tom smislu izjavila da neke detalje nije spominjala ni u istrazi, kao što je slučaj svljanjem pendreka u polni organ, jer je bilo stid. Obzirom da je svjedokinja pojasnila sve sporne dijelove iskaza, vijeće ne nalazi da je odbrana tokom postupka uspješno osporila njen kredibilitet, niti ozbiljnije ugrozila odlučne dijelove njenog iskaza koji govore o samom činu silovanja I učećcu optuženog Viškovića u počinjenju istog.

Obzirom da je iskaz oštećene svjedokinje jasan, koncivan I nedvosmislen, I kao takav nije pobijen u unakrsnom ispitivanju, odbrana je istakla prigovor da isti nije dostatan za zasnivanje krivične odgovornosti optuženog, jer se radi o svjedokini čiji identitet je zaštićen, pa se saglasno Zakonu o zaštiti svjedoka, na takvom iskazu ne može u odlučujućoj mjeri temeljiti presuda, obzirom da niko od saslušanih svjedoka nije potvrđio navode zaštićene svjedokinje, niti je bio očeviđac njenom izvođenju I vraćanju u hangar. Navedenu argumentaciju vijeće nije prihvatiло, jer se u konkretnom slučaju radilo o svjedokinji koja nije uživala najviši stepen zaštite identiteta, kako je to predviđeno članovima 14-23 Zakona o zaštiti svjedoka, pa samim tim ne podlježe odredbi člana 23. koja zabranjuje zasnivanje presude u odlučujućem dijelu na iskazu takvog svjedoka. Ova svjedokinja je zapravo uživala zaštitu identiteta samo u odnosu na javnost, jer je to u interesu zaštite njenog osobnog I intimnog života, dok su optuženi I branioci imali mogućnost unakrsnog ispitivanja te provjere I pobijanja njenih navoda.

Nadalje, radi se o krivičnom djelu koje je izuzetno osjetljivo I traumatično za žrtvu, te nije za očekivat da bi ista nakon vraćanja u hangar ispričala ostalim prisutnima o onome što joj se desilo, obzirom da je I sama izjavila da se stidi onoga što se dogodilo. Navedeno je potvrđio I svjedok Agić Hasib, koji je izjavio da su stražari povremeno Iz hangara izvodili žene I vraćali ih uplakane, ali one nikada nisu pričale o onome što se desilo, što pokazuje da su takve pojave bile uobičajene, pa je razumljivo zašto se niko od saslušanih svjedoka ne sjeća konkretno izvođenja oštećene svjedokinje 8, pogotovo jer se radilo o kasnim noćnim satima. Najzad, navodi odbrane kako je iskaz svjedokinja usmjeren na neosnovano inkriminiranje optuženog jer od države prima novčanu pomoć kao žrtva silovanja I jer je podnijela imovinsko pravni zahtijev u ovom predmetu potpuno su paušalni I neosnovani, te kao takvi nisu podobni ugroziti kredibilitet njenog svjedočenja.

Imajući u vidu sve navedeno, te činjenicu da je oštećena u sudnici prepoznala optuženog, Viškovića vijeće nalazi nesporno utvrđenim njegovo učešće u silovanju zaštićene svjedokinje 8, na način kako je opisala

Nakon ovako utvrđenog činjeničnog stanja, vijeće je ispitalo da li su radnjama optuženog Višković Gorana, ostvarena obilježja bića djela silovanje iz tačke g) stav 1. član 172. KZ BiH, te je u tom cilju analizirano postojanje sljedećih elemenata:

- prisiljavanje druge osobe upotrebotom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo (...)

- na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju.

U cilju dodatne razrade postavljenih elemenata, vijeće je imalo u vidu i praksi MKSJ u predmetu *Furundžija* u kojem je pretresno vijeće MKSJ iznijelo mišljenje da će seksualna penetracija predstavljati silovanje ukoliko do nje nije došlo uz istinsku volju ili pristanak žrtve, dok je relevantnost ne samo sile, prijetnje silom i prinude, nego i odsustva pristanka ili voljnog sudjelovanja obrazložena u predmetu *Kunarac*, gdje je zapaženo sljedeće: „u svim jurisdikcijama koje je Pretresno vijeće razmotrilo, nužan je elemenat sile, prinude, prijetnje ili djelovanja bez saglasnosti žrtve: upotreba sile ima široko tumačenje i obuhvata dovođenje žrtve u bespomoćno stanje“²⁴. U istom predmetu su ustanovljeni sljedeći faktori koji moraju (alternativno, a ne kumulativno) biti ispunjeni da bi postojalo krivično djelo silovanja:

- seksualna aktivnost praćena je silom ili prijetnjom silom, koja je upućena žrtvi ili nekoj trećoj osobi;
- seksualna aktivnost praćena je silom ili različitim drugim specificiranim okolnostima koje su žrtvu učinile osobito ranjivom ili su je učinile nesposobnom da izrazi informirano odbijanje; ili
- do seksualne aktivnosti dolazi bez pristanka žrtve.

Kao i mučenje, silovanje se koristi za ciljeve kao što su zastrašivanje, degradacija, ponižavanje, diskriminacija, kažnjavanje, kontrola ili uništenje osobe²⁵.

Predmetna analiza će biti primjenjena i u tački II.9. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, koja se također odnosi na ovo krivično djelo.

U konkretnom slučaju, vijeće nalazi da su ispunjeni zahtijevani elementi, obzirom da su optuženi I druga lica prema oštećenoj primjenjivali silu još od samog izvođenja iz hangara, kada je Ilić čupajući istu za kosu doveo do prostorija "stražare", gdje su je udarali rukama i nogama vrijedajući je I iživljavajući se nad njom. U tom trenutku, oštećena se nalazila u prostoriju sa najmanje 5 muškaraca tako da nije imala bilo kakvu realnu mogućnost suprotstavljanja ili pružanja otpora, pa je I pored toga na seksualni odnos prinuđena izuzetno nasilnim i brutalnim radnjama, tako što joj je optuženi Višković trgao odjeću sa tijela, te je sve vrijeme teško premlaćivana, dok o težini zadobijenih povreda najbolje govori činjenica da je molila sve prisutne da je ubiju, jer nije mogla podnositи dalje mučenje.

Dakle vijeće nalazi da je optuženi Višković Goran, postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao I čiji je bio dio, zajedno sa drugim stražarima logora Sušica kritične noći poduzeo aktivno učešće u premlaćivanju i silovanju oštećene svjedokinja 8. Optuženi Višković je postupao sa direktnim umišljajem, jer je svjestan posljedica koje će nastupiti u odnosu na dovedenu djevojku, htio njihovo nastupanje, uvezši direktno učešće u radnji izvršenja krivičnog djela, dodatno je ponižavajući izrazito brutalnim i ponižavajućim postupcima. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog I drugih lica, ali je na temelju direktnog učešća u radnji izvršenja djela jasno da je kod njega postojala svjest o zajedničkom djelovanju,

---

²⁴ Vidjeti predmet *Kunarac i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 440.

²⁵ Vidjeti predmet *Furundžja*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 176.

čime je kao saizvršilac preduzetim radnjama ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela silovanje iz tačke g) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH..

VIII.2. Tačka II.9. izreke presude

Uvjerenje vijeća o krivičnoj odgovornosti optuženog Višković Gorana za silovanje zaštićene svjedokinje Huremović Jasmine, na način kako je opisano u tački II.9. izreke osuđujućeg dijela presude, utemeljeno je na iskazu Huremović Time, sestre oštećene, koja je bila očevidac kritičnog događaja, te isti jasno i nedvosmisleno opisuje, a sama oštećena joj je neposredno nakon događaja potvrdila da je silovana, da bi po dolasku u logor detaljno ispričala šta se desilo. Prema vlastitioj izjavi, svjedokinja Huremović je do 10.07.1992. godine bila u stanu u Vlasenici zajedno sa nevjenčanim suprugom Lelo Ibrahimom, dok nisu došle majka I oštećena Huremović Jasmina, njena sestra. Tog dana oko 21:40h na vrata dolaze Vukša I Čede Vržine sin, lupaju kundakom I pitaju gdje su joj braća, nakon čega ulaze u kuću, izvode nju, majku, sestru i Lelo Ibrahima na cestu te im naređuju da legnu na asfalt. Tom prilikom je na raskrsnici preko puta ugledala masu ljudi I vojske među kojima je prepoznala I optuženog Viškovića, kojeg je identificirala u sudnici.

Optuženi nakon toga prilazi grupi u kojoj se nalazila oštećena, te istu zajedno sa Vukšom I sinom Čede Vržine odvodi natrag u stan, iz kojeg se vraćaju nakon pola sata, govoreći glasno da su silovali oštećenu, što se prema riječima svjedokinje vidjelo na njoj, a i sama je to potvrdila. Nakon toga po njih dolazi bijeli kombi kojim upravlja izvjesni Trifunović, I odvozi ih u logor Sušica u kojem su bile zatvorene od 10. do 17. jula, za koje vrijeme je oštećena svjedokinja detaljno ispričala šta se desilo, govoreći da su je tjerali da se skida, nakon čega su je sva trojica silovali, i odsjekli joj kosu. Prema izjavi svjedokinja Huremović, oštećena je na lokalitetu Luke izdvojena iz konvoja koji se kretao prema Kladnju I tada je posljednji put viđena živa.

Vijeće je nalazi iskaz svjedokinje jasnim I preciznim, smatrajući da odbrana tokom postupka nije na odlučujući način dovela u pitanje njen kredibilitet niti je uspjela osporiti prisustvo optuženo Viškovića na licu mjesta, jer je te prilike istog prepoznao I Lelo Ibrahim koji ga je čak dozivao, moleći da im pomogne na što je optuženi drsko uzvratio "*Nemaj mi spominjati ime!*" Dakle, nema sumnje da je optuženi Višković zajedno sa drugim vojnicima oštećenu odveo nazad u stan u kojem su je sva trojica silovali.

Imajući u vidu elemente čija analiza je data u prethodnoj tački obrazloženja, vijeće je cijenilo okolnost da se oštećena nalazila u prostoriji sa 3 muškaraca, pa objektivno nije imala bilo kakvu mogućnost suprotstavljanja ili pružanja otpora, a činjenica da su je silovala sva tri prisutna vojnika dodatno ukazuje na gnusnost i brutalnost samog zločina, nakon čega su joj odsjekli kosu, što je za nju predstavljalo završni čin ponižavajućeg postupanja. Stanje u kojem se oštećena nalazila nakon izvođenja iz stana opisala je svjedokinja Huremović riječima "*na njoj se viajelo da je silovana*".

Stoga, vijeće nalazi da je optuženi postupajući u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog I sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva, za koji je znao I čiji je bio dio, kritičnog dana oštećenu zajedno sa druga dva vojnika odveo u stan u kojem su je sva trojica primorali na seksualni čin. Optuženi je u izvršenju djela postupao sa direktnim umišljajem, svjestan posljedica koje će nastupiti u pogledu oštećene I htijući njihovo nastupanje, što je pokazao poduzimanjem direktnog učešća u silovanju oštećene, koju su dodatno ponižavali time što su joj odsjekli kosu, a po izlasku na ulicu glasno vikali kako su je sva trojica silovali.

Dokazi provedeni tokom postupka nisu ukazali na postojanje prethodnog dogovora za izvršenje djela, ali je na temelju direktnog učešća u radnji izvršenja djela jasno da je kod njega postojala svjest o zajedničkom djelovanju, čime je kao saizvršilac preduzetim radnjama ostvario bitna obilježja bića krivičnog djela silovanje iz tačke g) stav 1. član 172. KZ BiH,

VIII.3. Optuženi Bastah Predrag zv. „Dragan“ i Višković Goran zv. „Vjetar“- zajedno

VIII.3. Tačka III.1. izreke presude

Uvjerenje vijeća o krivičnoj odgovornosti optuženih za prislini nestanak Ferhatović Fehima i Ferhatović Fadila, na način kako je opisano u tački III.1. izreke osuđujućeg dijela presude, potkrepljeno je iskazima svjedoka Ferhatović Fikreta, zaštićenog svjedoka 8, svjedoka 4, Merić Hajrudina i Mehicić Saliha, dok je iskaz Ferhatović Hašima pročitan na glavnom pretresu. Svjedočenje Ferhatović Fikreta, brata oštećenih, bazirano je isključivo na podacima koje je dobio od oca, Ferhatović Ahme koji je u kritično vrijeme bio zatvoren u logoru Sušica zajedno sa svojim sinovima Ferhatović Fehimom i Fadilom, ali isti nije vidio ko ih je kritične noći izveo iz logora. Prema riječima ovog svjedoka, njegov otac je jedne prilike priveden u policijsku stanicu od strane optuženih, ali tom prilikom ga nisu maltretirali. Obzirom da provedeni dokazi nisu ukazali na postojanje veze između radnji optuženih i odvođenja ovog lica u logor Sušica, vijeće je odlučilo iz činjeničnog opisa ove tačke ispustiti navode o teškom lišenju slobode oštećenog Ferhatović Ahme.

Obzirom da je u trenutku odvođenja oštećenih, njihovom ocu pozlilo te je izgubio svijest zbog čega se kasnije nije sjećao svih detalja, vijeće je krivičnu odgovornost optuženih za navedeni događaj, koji se nesporno desio, baziralo i na iskazu zaštićene svjedokinja 8, koja je bila u istom hangaru sa oštećenima, i koja decidno opisuje kako su kritične noći u logor ušli optuženi Bastah i Višković zv. Vjetar te stražar Ilić, pa su prišavši braći Ferhatović, Fadila uhvatili za rame i naredili obojici da izađu van. Za to vrijeme tukli su ih rukama i automatskim puškama, što se nastavilo i nakon što su zatvorili željezna vrata, jer su se mogli čuti udarci tijela koja su padala na njih, i tada je svjedokinja čula i smijeh "Jenkija" a pola sata nakon izvođenja i pucanj, nakon kojeg je ocu oštećenih pozlilo pa su žene lupale na vrata tražeći vodu da mu pomognu da bi "Jenki" otvorio vrata, te smijući se unio stol na koji su položili Ferhatović Ahmu koji se nalazio u besvjesnom stanju. Ova svjedokinja je tek ujutru imala priliku napustiti hangar i tada je ispred ulaznih vrata vidjela krv, za koju je pretpostavila da potiče od ubijenih Ferhatovića. Ostali navedeni svjedoci potvrđuju da su braća Ferhatović Fehim i Fadil izvedeni u kasnim noćnim satima iz hangara logora Sušica, nakon čega više nisu vraćeni, niti su njihova tijela bilo kada pronađena.

Svjedok Ferhatović Hašim, čiji iskaz je pročitan na glavnom pretresu, pretpostavlja da se inkriminisani događaj desio 21.06.1992. godine, dok svjedok Merić Hajrudin, koji je u logoru boravio od 02.06.-28.06.1992. godine, vjeruje da se događaj desio dva ili tri dana nakon njegovog dolaska. Međutim, vijeće primjećuje da su bez obzira na te razlike, iskazi svjedoka su podudarni u pogledu odlučnih činjenica, odnosno da se događaj desio na opisani način, te su u odvođenju oštećenih učestvovala oba optužena.

Odbrana je tokom postupka osporavala učešće optuženih u kritičnom događaju, navodeći kako očevidec događaja – Ferhatović Ahmo, otac oštećenih, nije svjedoku Ferhatović Fikretu nikada spominjao optužene Bastaha i Viškovića. Međutim, svjedok je to pojasnio činjenicom da je

otac u tom trenutku preživio manji infarkt i nije video ko ih je odveo, što je potvrdila I svjedokinja 8, koja je opisala stanje u kojem se nalazio Ferhatović Ahmo, zbog čega vijeće prihvata da se nije ni mogao sjetiti svih detalja događaja. Odbrana je prigovarala I čitanju iskaza preminulog Ferhatović Hašima, jer je uzet istrazi protiv Dragana Nikolića I time neprimjenjiv u ovom predmetu, što je neprihvatljiv argument obzirom da je iskaz svjedoka uzet uz poštivanje zakonom propisane procedure, pri čemu je isti poučen o svojim pravima I obavezama, te nije utvrđeno postojanje formalno- pravne smetnje njegovog uvrštavanja u dokazni materijal. U pogledu sadržine samog iskaza, vijeće nalazi neosnovanim I prigor odbrane da isti nikako ne spominje optužene, obzirom da je jasno naveo kako je u odvođenju oštećenih sigurno učestvovaoptuženi Dragan bastah zv. Car.

Vijeće međutim nije moglo van svake razumne sumnje ustanoviti da je istu noć u odnosu na oštećene nastupila smrtna posljedica, niti je na temelju izvedenih dokaza bilo moguće utvrditi ovogornost optuženih za njeno nastupanje, ali nesporno je da su u izvođenju oštećenih iz hangara učestvovali optuženi zajedno sa drugim stražarima logora, nakon čega isti nisu viđeni živi.

Imajući u vidu ispunjenost objektivnih elemenata djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH, kako je navedeno u tački VIII.1. Tačka I.5. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da su optuženi Bastah u svojstvu rezervnog policajca I optuženi Višković u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog I sistematičnog napada usmjerjenog protiv civilnog stanovništva, nesumnjivo učestvovali u izvođenju oštećenih, te bili prisutni i ispred vrata hangara za koje vrijeme su se čuli udarci i jauci oštećenih, iz čega jasno proizilazi da su bili upoznati sa njihovom daljom sudbinom, ali o njima nikada nisu dali bilo kakve informacije, držeći ih na taj način duže vrijeme dalje od zaštite zakona. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora, ali je na temelju aktivnog učešća u počinjenju djela jasno da je kod optuženih postojala svjest o zajedničkom djelovanju, pri čemu su postupali sa direktnim umišljajem, svjesni posljedice svojih radnji, odnosno znajući šta se desilo sa oštećenima kritične noći, ali su prikrivanjem informacija o njihovoj daljoj sudbini, htjeli iste duže vrijeme udaljiti od zaštite zakona, te se i danas vode kao nestali, čime su kao saizvršioci preduzetim radnjama ostvarili bitna obilježja bića krivičnog djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII.3. Tačka III.2. izreke presude

Uvjerenje vijeća o krivičnoj odgovornosti optuženih za prisilni nestanak Lelo Ibrahima, na način kako je opisano u tački III.2. izreke osuđujućeg dijela presude, potkrepljeno je iskazom svjedoka Lelo Bekira, nečaka oštećenog, koji je prije inkriminisanog događaja sa oštećenim I strinom Lelo Timom živio u selu Jarovlje opština Vlasenica. Svjedok je nekada početkom juna prisutvovao odvođenju oštećenog iz kuće, nakon što su se u selo plavom Nivom dovezli optuženi Bastah I Višković, te došavši do kuće u kojoj je živio oštećeni, pozvali istog da krene sa njim. Svjedok nema dvojni u pogledu osoba koje su tog dana odvele njegovog strica, jer je iste poznavao od ranije, obzirom da su se često družili sa oštećenim Lelo Ibrahimom, a prepoznao ih je I u sudnici prilikom svjedočenja. Prema riječima svjedoka, optuženi te prilike nisu primjenjivali bilo kakav vid sile ili prinude, kako bi oštećeni krenuo sa njima, on se naprotiv „priateljski“ udaljio sa optuženima u pravcu Vlasenice, pa je obzirom na takve navode, vijeće odlučilo iz činjeničnog opisa ove tačke izostaviti termin „teško oduzimanje slobode“.

Međutim, isti svjedok je u kasnijem izlaganju decidan da su upravo ovi optuženi, nedugo po dovođenju Lelo Ibrahima u logor Sušica, istog zajedno sa još 6 ili 7 lica, odveli u nepoznatom pravcu od kada mu se gubi svaki trag. Tom prilikom, optuženi su bili u pratnji Dragana Nikolića, te su stajali na vratima, za koje vrijeme su 3-4 vojnika ušla u unutrašnjost hangara, te izveli oštećenog Lelo Ibrahima i još 6 ili 7 osoba, što je potvrdila i svjedokinja Lelo Tima, koja je događaju prisustvovala ali nije vidjela ko je odveo ova lica.

Obzirom da je svjedok Lelo Bekir očevidac kritičnog događaja, da je optužene u to vrijeme dobro poznavao i da ih je prepoznao u sudnici, vijeće je odlučilo istome pokloniti vjeru, cijeneći njego iskaz objektivnim i nepristrasnim, te neosporenim dokazima odbrane.

Imajući u vidu ispunjenost objektivnih elemenata djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH, kako je navedeno u tački VIII.1. Tačka I.5. obrazloženja osuđujućeg dijela presude, vijeće nalazi da su optuženi Bastah u svojstvu rezervnog policajca i optuženi Višković u svojstvu vojnog policajca, za vrijeme trajanja širokog i sistematičnog napada usmijerenog protiv civilnog stanovništva, nesumnjivo prisustvovali izvođenju 6 ili 7 osoba iz hangara logora Sušica, među kojima je bio i oštećeni Lelo Ibrahim, koji je te prilike posljednji put viđen živ, pa je jasno da su optuženi upoznati sa njegovom daljom sudbinom, o čemu rodbini oštećenog ili humanitarnim organizacijama nisu nikada pružili bilo kakve informacije, držeći ga na taj način duže vrijeme dalje od zaštite zakona. Dokazi provedeni u postupku nisu ukazali na postojanje dogovora između optuženog i drugih lica, ali je na temelju njihovog aktivnog učešća u počinjenju djela, jasno da je postojala svijest o zajedničkom djelovanju, pri čemu su postupali sa direktnim umišljajem, svjesni posljedice svojih radnji, odnosno znajući šta se desilo sa oštećenim nakon izvođenja, ali su prikrivanjem informacija o njegovoj daljoj sudbini, htjeli istog duže vrijeme udaljiti od zaštite zakona, te se i danas vodi kao nestalo lice, čime su kao saizvršioci preduzetim radnjama ostvarili bitna obilježja bića krivičnog djela prisilni nestanak iz tačke i) stav 1. član 172. KZ BiH u vezi sa članom 29. KZ BiH.

VIII. 4. progon kao djelo u osnovi zločina protiv čovječnosti

Nakon što je utvrdilo krivičnu odgovornost optuženih za pojedine radnje u osnovi zločina protiv čovječnosti, vijeće je ispitalo i da li su naprijed opisanim radnjama učestvovali u progonu muslimanskog stanovništva opštine Vlasenica.

U tački g) stav 1. člana 172. KZ BiH dodatno se pojašnjava da su „progoni namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici“, pa shodno tome, elementi ovog krivičnog djela uključuju:

- namjerno i teško uskraćivanje osnovnih prava
- suprotno međunarodnom pravu
- zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici
- protiv bilo koje grupe ljudi ili kolektiva na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi koja je univerzalno prihvaćena kao nedopustiva prema međunarodnom pravu
- u vezi sa bilo kojim krivičnim djelom iz člana 172. stav 1 KZ BiH, bilo kojim krivičnim djelom propisanim KZ BiH ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda BiH.

Prema praksi MKSJ progona može poprimiti razne oblike i fizički element nije nužan. Osim toga, prema međunarodnom običajnom pravu, u slučaju progona žrtve zločina protiv čovječnosti ne moraju nužno biti isključivo i samo civilni, nego među njima mogu biti i vojna lica²⁶.

Zapravo, ključni konstitutivni element progona predstavlja činjenje bilo kakvog zabranjenog djela, usmjerenog protiv civilnog stanovništva i motivirano diskriminitarnom namjerom (na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi). U tom smislu, praktičan je primjer pretresnog vijeća MKSJ u presudi u predmetu *Kupreškić i dr.* u kojoj, pored ostalog, stoji da po shvaćanju Međunarodnog vojnog tribunala pojам progona obuhvata razna djela (...) kao što su: donošenje diskriminirajućih zakona, isključenje pripadnika neke etničke ili vjerske grupe iz sfera društvenog, političkog i ekonomskog života, ograničavanje njihove slobode i kretanja. Prema tome, progona može obuhvatiti i razna druga djela diskriminacije koja uključuju atake na politička, društvena i ekonomska prava²⁷.

Međutim, granice djela koja se mogu okvalificirati kao progona moraju također biti precizno ustavljene, jer e može svako uskraćivanje ljudskih prava predstavljati zločin protiv čovječnosti, pa je u tom kontekstu prihvaćeno da djela progona moraju u najmanju ruku biti jednako teška ili ozbiljna kao i druga djela nabrojana u članu 172. KZ BiH.

Nadalje, pretresno vijeće u predmetu *Kupreškić i dr.* ne isključuje ni mogućnost da jedno jedino djelo može predstavljati progona ako postoje jasni dokazi diskriminatorne namjere, pri čemu nije neophodno pokazati da je optuženi učestvovao u kreiranju diskriminirajuće politike ili prakse nekog organa vlasti.

Krenuvši od navedenih elemenata progona, vijeće je prije svega zaključilo da su ranije opisani i utvrđeni zločini počinjeni namjerno i svi oni predstavljaju teško lišavanje osnovnih ljudskih prava suprotno međunarodnim pravilima, odnosno garancijama koje pruža zajednički član 3. Ženesvskih konvencija iz 1949. godine. Na taj način su ispunjeni prvi i drugi element progona.

Nadalje, vijeće je zaključilo da su žrtve počinjenih krivičnopravnih radnji u svim tačkama predmetne optužnice bili Bošnjaci/muslimani, dok su svjedokinja Vuksava Klanco i Tatomitović Olga također bile podvrgnute diskriminaciji, zbog svojih veza sa osobama te nacionalnosti.

Osim toga, prema grafikonu u periodu od 04.04.1992. godine do 31.12.1992. godine na području opštine Vlasenica od svih nestalih lica, 99,40% su pripadnici muslimanske nacionalnosti, do su ostali također nesrpske nacionalnosti, čime je samo očigledna diskriminatorska priroda progona.

Dakle, imajući u vidu da su u prethodnom dijelu presude obrazložene činjenice i okolnosti na kojima se zasniva krivična odgovornost optuženih za počinjenje djela u osnovi zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, ispunjen je i posljednji element progona.

Na temelju svega iznesenog, vijeće je van svake razumne sumnje zaključilo da su optuženi u periodu od aprila do kraja septembra 1992. godinom, u okviru širokog i sistematičnog napada dijelova jedinica JNA, vojnih, paravojnih, i policijskih snaga Srpske Republike BiH, usmjerenoj

²⁶ Vidjeti: predmet *Kupreškić i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 568.

²⁷ Ibid, paragraf 615.

protiv civilnog bošnjačkog I ostalog nesrpskog stanovništva opštine Vlasenica, znajući za takav napad, te da njihove radnje čine dio tog napada, kao pripadnici tih snaga I to Bastah Predrag u svojstvu pripadnika rezervnog sastava MUP-a RS, SJB Vlasenica, a Višković Goran kao pripadnik vojske Srpske Republike BiH, vršili progon civilnog stanovništva bošnjačke I druge nesrpske nacionalnosti na političkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi, lišavanjem drugih osoba života (ubistvima), nezakonitim zatvaranjem, psihičkim i seksualnim zlostavljanjem, prisilnim nestankom osoba, mučenjem i drugim nečovječnim djelima učinjenim u namjeri nanošenja fizičkih i psihičkih povreda, čime su počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, u vezi sa tačkama a), d), e), f), g), i) i k) u vezi sa članom 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

IX OSLOBAĐAJUĆI DIO PRESUDE

Na osnovu člana 284. ZKP BiH vijeće je donijelo presudu kojom se optuženi oslobođaju od optužbe za pojedine tačke izmjenjene optužnice, te u narednom dijelu iznosi detaljnu argumentaciju i razloge kojima se rukovodilo u tom pravcu.

IX.1. Optuženi Bastah Predrag zv „Dragan“ – sam

IX.1. Tačka I.1. izreke presude (tačka 1.1. izmjenjene optužnice)

Optuženi Bastah Predrag se u ovoj tački teretio za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode oštećenog Zulfahari Latifa. Na ovu okolnost saslušan je oštećeni Zulfahari, koji je na glavnom pretresu od 10.07.2008. godine detaljno opisao događaj, na način da ga je dana 23.04.1992. godine na punktu zaustavio optuženi Bastah sa još nekim uniformisanim osobama, nakon čega je sjeo u vozilo svjedoka i naredio mu da vozi prema PS Vlasenica, ne obrazalažući pri tome razloge privođenja. Dolaskom u stanicu udario je oštećenog kundakom te ga je psujući „ubacio“ u ćeliju, a potom ga odveo do načelnika PS Đurić Maneta, koji mu je pojasnio da je razlog njegovog privođenja posjedovanje naoružanja koje na poziv nije predao, pa kada je svjedok rekao da isto ne posjeduje ponovno su ga zatvorili u ćeliju i od tada mu je bilo jasno da razlog njegovog privođenja nisu bile automobilske tablice.

Vijeće je u konkretnom slučaju zaključilo da je optuženi Bastah kao rezervni policajac imao nadležnost privođenja civila u PS ukoliko je to činio po nalogu nadređenih, s tim da u tim prilikama nije mogao prekoračiti pravila službe neopravdanom i prekomjernom primjenom sile. Činjenica da je oštećeni odmah nakon privođenja odveden na ispitivanje kod načelnika Đurića, ukazuje da je optuženi postupao po nalogu pretpostavljenog, odnosno da eventualna protivpravnost privođenja oštećenog nije u to vrijeme bila obuhvaćena njegovom svješću, pa je dovođenjem oštećenog i njegovom predajom nadređenom Đuriću prekinuta uzročno posljedična veza radnji optuženog i daljeg protivpravnog zadržavanja oštećenog u stanci, zbog čega se isto ne može staviti na teret optuženom Bastahu, jer je o vraćanju oštećenog u ćeliju odlučivao načelnik Mane Đurić. On je očigledno imao ovlasti odlučivati i o puštanju na slobodu zatvorenih lica, naknadno saopštio svjedoku kako su za njega urgirali neki njegovi prijatelji, nakon čega je pušten iz pritvora uz obavezu javljanja svaka dva sata.

Na ovu okolnost svjedočila je i svjedokinja Handžić Ramiza koja je potvrdila da je njen zet Zulfahari Latif u prostorijama SUP-a bio zatvoren tri dana, gdje je bio premlaćivan, što je detaljno opisao sam oštećeni, rekavši da su ga za to vrijeme tukli optuženi Bastah i neki

pripadnici Novosadskog korpusa, tako što su ga vezivali za stolicu, sa liscama na leđima, udaravši ga nogama obuvenim u vojničke čizme. Vijeće je stoga ispitalo i težinu udaraca koje je oštećeni zaprimio, cijeneći u tom kontekstu nalaz i mišljenje ljekara Hamze Žuje spec. sudske medicine, koji je za predmet vještačenja imao medicinsku dokumentaciju oštećenog od 10.08.1993. godine, sačinjenu nakon izklaska iz logora, na temelju koje je konstatovano nagnjećenje desnog bubrega, i povrede koje su po klasifikaciji lake tjelesne povrede, a nanesene su tupim mehaničkim oruđem. Međutim, vještak se na kraju izlaganja jasno izjasnio kako opisane povrede nije moguće povezati sa događajima iz 1992. godine, pa obzirom da iste nisu rezultirale ozbiljnim fizičkim ili psihičkim povredama ili narušenjem zdravlja, nije dosegnut prag težine i ozbiljnosti povreda da bi se optuženi oglasio krivim za počinjenje drugih nečovječnih djela slične prirode iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH, tako da u odnosu na ovu tačku optužnice nije bilo moguće izvršiti pravnu prekvalifikaciju, te je optuženi oslobođen od optužbe da je počinio krivično djelo za koje se teretio.

IX.1. Tačka I.2. izreke presude (tačka 1.2. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode oštećenog svjedoka „17“. Kao i u prethodnoj tački, tokom postupka izvedeni du dokazi koji nesumnjivo pokazuju da je u lišenju slobode svjedoka „17“ učestvovao optuženi Bastah, tako što se prema njegovim riječima nekada krajem marta 1992. godine dovezao na lokalitet Jezero sa još jednim momkom iz Zalukovika, i naoružan automatskom puškom obratio svjedoku tražeći da krene sa njima. U vozilu kojim se dovezao optuženi, svjedok je primjetio Garića i Hadžana Iraldžića koje su doveli od kuće, a koji su zapravo optuženom pokazali njivu gdje se nalazio svjedok „17“ jer ga prethodno nisu zatekli kući. Dolaskom u PS Vlasenica, odvode ga u kancelariju u kojoj mu optuženi daje olovku i papir, tražeći da napiše ko u ulici posjeduje naoružanje i tom prilikom optuženi vrši pritisak na svjedoka, tvrdeći da je Ambešković Džemo rekao da svjedok posjeduje pištolj, što ovaj uporno negirao, tvrdeći da ga je predao kada i drugi sugrađani. Svjedok je dalje navodio kako je u prostorijama PS Vlasenica bio maltretiran na način da su mu prijetili premlaćivanjem i kašikarom ukoliko ne prizna ko posjeduje naoružanje. Optuženi Bastah mu je tada rekao kako mu naređuje Stanić, u što se svjedok nedugo potom uvjerio jer je Stanić potvrdio kako „jeste naredio Bastahu privođenje svjedoka ali nije odobrio maltretiranje.“

Prema mišljenju vijeća, Bastah je kao rezervni policajac bio dužan postupati po nalogu nadređenih rukovodilaca, pa se privođenje oštećenog svjedoka „17“ ne može smatrati proizvoljnim i nezakonitim. Eventualna nezakonitost u postupanju optuženog, odnosno prekoračenje ovlasti koje je imao kao rezervni policajac, mogla bi se ogledati jedino u činjenici da je u prostorijama PS Vlasenica prisiljavao svjedoka „17“ da prizna posjedovanje oružja, prijeteći mu kašikarom i govoreći da će mu pobiti porodicu ako isto pronađe, što zasigurno nije u skladu sa pravilima ispitivanja privedenih lica.

Međutim, vijeće nije našlo da je takvim postupanjem ostvario traženi prag težine zbog kojeg bi djelo bilo moguće podvesti pod druga nečovječna djela slične prirode iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH, jer je ispitivanje trajalo kratko, a prijetnja kašikarom nije kod oštećenog rezultirala ozbiljnim fizičkim ili psihičkim povredama ili narušenjem zdravlja, zbog čega je u odnosu na ovu tačku oslobođen od optužbi.

IX.1. Tačka I.3. izreke presude (tačka 1.2.a) izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode oštećenih Đođaljević Ibrahima i Ambešković Džemala. Tokom postupka izvedeni dokazi nesumnjivo potvrđuju da se događaj desio na činjenično opisani način, na koju okolnost je svjedočila Handžić Ramiza, koja je dobro poznavala oštećene, te je bila prisutna prilikom njihovog odvođenja. Prema njenim riječima, oštećene je odveo upravo optuženi Bastah, tako što je nekada krajem maja ili početkom juna zaustavio vozilo pred kućom svjedokinja pitajući ima li tu nekoga iz Cerske, i tada je jasno vidjela da se u vozilu nalazi Đođaljević Ibrahim, a vidjela je i kada je došao po Ambešković Đemala, kojeg je čekao pred njegovom kućom da se spremi i odveo. Ova svjedokinja nije imala saznanja gdje je Bastah odveo oštećene, ali su to potvrdile svjedokinja 8 i Đođaljević Đulsa, koje su imale priliku posjećivati oštećene u prostorijama PS Vlasenica gdje su isti bili izloženi svakodnevnom premlaćivanju.

Dakle, dokazi izvedeni na glavnem pretresu pokazuju da optuženi Bastah jeste priveo dvojicu oštećenih u SJB Vlasenica, međutim, nema pokazatelja da je kod njega postojala svijest o protivpravnosti njegovih radnji, obzirom da je prilikom privođenja oštećenog Ibrahima njegovoj supruzi rekao „*sad će se on kono vratiti samo da ga malo ispitamo*“ iz čega vijeće zaključuje da je postupao po nalogu nadređenih, te se ne može smatrati odgovornim za njihovo dalje proizvoljno zadržavanje u zatvoru, pa se u njegovim radnjama nisu ostvarili elementi bića krivičnog djela zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH.

Sa druge strane, činjenični opis optužnice ne dovodi u jasniju vezu optuženog i nečovječno postupanje i mučenje oštećenih za vrijeme njihovog boravka u prostorijama SJB Vlasenica, pa u tom dijelu vijeće nije razmatralo postojanje elemenata drugih djela iz stava 1. član 172. KZ BiH.

IX.1. Tačka I.4. izreke presude (tačka 1.3. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog Bastaha za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode Osmanović Ibre. Prema riječima oštećenog koji je saslušan na glavnom pretresu od 26.10.2009. godine, optuženi Bastah se 22.05.1992. godine, zajedno sa izvjesnim Rikanovićem i Đurićem, pripadnicima rezervnog sastava SJB Vlasenica, dovezao vozilom *Golf 2* do njegove kuće u ulici Omladinska 15, kojom prilikom svi su bili uniformisani i naoružani automatskim puškama, te su se obratili svjedoku tražeći da krene sa njima jer „*ima da da neku izjavu*.“, a optuženi je prokomentarisao kako mu neće trebati ni cipele ni jakna jer „*nema drugog poluvremena*“ što je za svjedoka značilo kraj njegovog života.

Odveden je u prostorije PS Vlasenica koja je nekada imala priručni magacin naoružanja u koji su smješteni i gdje su naredni period iscrpljivani jelom i pićem, dok su izlasci zbog fizioloških potreba uvijek značili premlaćivanje, da bi naknadno bio prebačen u zatvor iza zgrade suda, odakle ga je 18.06.1992. godine optuženi Bastah, zajedno sa još nekoliko civila prebacio u logor Sušica.

Obzirom na status optuženog Bastaha u to vrijeme, te način privođenja oštećenog, vijeće je zaključilo da je isti postupao po nalogu nadređenih, te je usmeno saopštio razloge privođenja, što anulira postojanje svijesti o eventualnoj protivpravnosti odvođenja u PS Vlasenica, a kasnije

i u logor Sušica. Drugim riječima, optuženi Bastah nije proizvoljno zadržao oštećenog u zatvoru niti je imao ovlasti odlučiti o njegovom puštanju, pa imajući u vidu da prilikom privođenja nije primjenjivao silu, te da nije došlo do prekoračenja ovlaštenja koje je imao kao rezervni policajac, vijeće ne nalazi ispunjenim elemente bića krivičnog djela zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH, zbog čega je za radnje iz ove tačke oslobođen od optužbi.

Osim toga, svjedok je decidan da ga svo vrijeme zatočeništva optuženi Bastah nije niti jednom udario niti na drugi način maltretirao, osim što je rekao da „*nema drugog poluvremena*”, što prema mišljenju vijeća nije kod oštećenog rezultiralo ozbiljnim fizičkim ili psihičkim povredama ili narušenjem zdravlja, pa takvim ponašanjem optuženi nije dosegao ni standarde drugih nečovječnih djela iz tačke k) istog stava istog člana KZ BiH.

IX.1. Tačka I.5. izreke presude (tačka 1.4. izmjenjene optužnice)

U ovoj tački, izmjenjena optužnica je teretila optuženog za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode Pezić Enisa, na koju okolnost su svjedočile Golić Arifa i Pezić Zarifa, na temelju čijih iskaza je ustanovljeno da se kritični događaj desio na opisani način, tako što je dana 15.05.1992. godine, pred kuću u kojoj su stanovali sa oštećenim, bjelom *Nivom* došao Dragan Bastah, obučen u plavu uniformu u pratnji sa jednim momkom u crnoj košulji. Te prilike se obratio oštećenom pozivajući ga da krene sa njim, rekavši njegovoj majci da će se vratiti za 4 dana jer samo ide da se istraži, ali mu mogu naknadno donijeti čebe i cigara, pa je sačekao da se oštećeni spremi i odvezao se sa njim u pravcu PS Vlasenica gdje je isti zatvoren u malu ćeliju sa još 9 osoba. U zatvoru ga je majka posjećivala sve do 18.07. kada mu je donosila hranu i odjeću, i tih dana je je viđala da optuženi u par navrata vodi zatvorenike na čišćenje grada svojom crvenom vatrogasnog *Nivom*, te ih je zajedno sa drugima čuvao za vrijeme dok su obavljali poslove.

Vijeće u konkretnom slučaju nije našlo da su radnjama optuženog ostvarena obilježja krivičnog djela zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH, jer je optuženi kao rezervni policajac ljudi privodio po nalogu nadređenih starješina PS Vlasenica, a prilikom lišenja slobode nije primjenjivao silu, te je razloge privođenja saopštio usmeno rekavši da ide u PS Vlasenica „*da se istraži*“. Optužba nije dokazala vezu optuženog Bastaha sa daljim eventualnim protivpravnim zadržavanjem oštećenog u PS Vlasenica, niti da je imao ovlasti o njegovom puštanju na slobodu. Najzad, činjenični navodi optužnice nisu vijeću pružili dovoljno osnova za zaključak da je rad na koji je optuženi vodio zatvorenike imao karakter prinudnog, jer isti u optužnici nije činjenično opisan, što je bilo neophodno učiniti kako bi vijeće moglo ocijeniti njegovu eventualnu protivpravnost.

IX.1. Tačka I.6. izreke presude (tačka 1.4. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode oštećenog Duraković Smaila. Na ovu okolnost saslušan je oštećeni koji je detaljno opisao događaj, navodeći kako je nekada u junu 1992. godine pred kuću u ulici Ive Andrića u kojoj je živio sa suprugom došao optuženi Bastah obučen u vojnu uniformu u pratnji nekolicine vojnika. Pred kućom je u isto vrijeme bio parkiran kombi, bijeli TAM, vlasništvo nekog Popovića, i tada je svjedok video kako vojnici privode komšije Telaloviće i Šahbegoviće, a oko vozila se skupio veći broj ljudi, kojim prilikom se optuženi obraća njemu i

ostalima rekavši da svi uđu u kombi, ne saopštivši razloge privođenja, ali su ih oštećeni sami shvatili po dolasku pred logor Sušica, gdje su ih dočekali Dragan Nikolić, i izvjesni Mijata Tešića sin, i smjestili u hangar koji je prije služio kao magacin oružja civilne zaštite, pri čemu je oštećeni znao da se zapravo radi o logoru formiranom nekada na početku sukoba- u proljeće 1992. godine.

Međutim, vijeće nije našlo da su u radnjama optuženog ostvarena obilježja djela zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BiH, jer je oštećene i druga lica samo prevezao do logora Sušica predajući ih Dragunu Nikoliću, nakon čega prestaje uzročno posljedična veza njegovih radnji i daljeg protivpravnog zadržavanja u logoru Sušica. Tokom postupka optužba nije uspjela dokazati da je privođenje lica bila samovoljna odluka optuženog, niti da je on imao ovlasti odlučiti o njihovoj daljoj sudbini, a obzirom da prilikom privođenja oštećeni nije zadobio bilo kakvu povredu, niti je prema njemu primjenjivana sila, vijeće je odlučilo optuženog osloboditi odgovornosti za ovu tačku.

IX.1. Tačka I.7. izreke presude (tačka 1.4. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za prisilni nestanak oštećenih Klempić Zahida i Subašić Abdulkadira. Prije svega, vijeće smatra da na temelju provedenih dokaza nije moguće van svake razumne sumnje zaključiti da je u odvođenju Klempić Zahida učestvovao optuženi Bastah, niti je dokazano da je upravo on naknadno došao u zatvor i iz ćelije izveo oštećenog kojem se od tada gubi svaki trag.

Na ovu okolnost svjedočila je sestra oštećenog. Klempić Almasa, koja je bila prisutna u kući 11.05.1992. godine, kada su na vrata zalupala lica koja su se predstavila kao policija. Nakon što je istima otvorila, obratili su se njenom bratu riječima „*polazi, nećeš dugo, 5 minuta*“ nakon čega ga izvode u kućnim papučama. Tada je primjetila da je jedan od njih imao pletenu kapu, bio je rumen, dok je onaj koji je stajao desno bilo bliјed i „*tankovijast*“, ali je pojasnila da njihova lica nije dobro vidjela kritične prilike, jer su se krili iza vrata, a kada su pokucali nije smjela upaliti svijetlo u hodniku, tako da u tom trenutku ista znala ko su osobe koje su odvele njenog brata.

Svjedokinja je kasnije saznala od izvjesnog Hasanović Ismeta, da je brat odveden u policijsku stanicu, jer je rekao kako je bio prisutan u ćeliji PS Vlasenica, kada su oštećenog iz iste izveli optuženi Bastah, Višković, Stupar Vlado i četvrta osoba koju ne poznaje. Ona je i nakon povratka u Vlasenicu od sugrađana čula priče o Ijudima koji su odvodili tokom inkriminisanog perioda, pa su joj tako pokazali i optuženog Vikovića, za kojeg od tada smatra da je učestvovao u odvođenju njenog brata iz porodične kuće.

Ovakve nesigurne navode svjedokinje vijeće nije moglo prihvati kao jedini osnov zasnivanja oosuđujuće presude, niti se to moglo učiniti isključivo na temelju njenih posrednih saznanja o događajima, jer izvjesni Ismet Hasanović, kao navodni očeviđac događaja nije saslušan kao svjedok optužbe u ovom predmetu, pa njegova saznanja u tom pravcu nisu uzeta u ocjenu.

Kada je u pitanju Subašić Abdulkadir, vijeće je tokom postupka nesporno utvrdilo da je u njegovom odvođenju učestvovao optuženi Bastah, ali u prostorije SJB Vlasenica, a ne u nepoznatom pravcu kako to navodi optužnica, što je potvrdila svjedokinja Zubović Kadira, supruga oštećenog, koja je prije odvođenja u logor saznala da joj je muž u zatvoru u Vlasenici,

pa u tom smislu, vijeće nalazi da odgovornost optuženog Bastaha za navedeno lice prestaje dovođenjem i zatvaranjem u PS Vlasenica, kojom prilikom istog nije tukao niti na drugi način maltretirao.

Činjenica da su ove osobe naknadno pronađene i ekshumirane sa prostrijelnim ranama, nije sporna, ali tokom pretresa nisu izvedeni pouzdani dokazi koji bi nesumnjivo dovodili u vezu optuženog Bastaha i nasilnu smrt ovih lica, pa je u odnosu na ovu tačku, optuženi oslobođen od optužbi.

IX.1. Tačka I.8. izreke presude (tačka 1.4. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode oštećenih Žepčanin Hasije i Hatunić Mevludina, koji događaj je detaljno opisala svjedokinja Efendić Hasma, koja se jednog dana u junu 1992. godine zajedno sa Žepčanin Hasijom zatekla na putu kojim je prolazio optuženih Bastah u bijeloj *Ladi*, da bi se zaustavio pored njih i rekao oštećenoj da uđe u vozilo u kojem se već nalazio oštećeni Hatunić Mevludin.

Vijeće u konkretnom slučaju nije našlo ispunjenim obilježja bića krivičnog djela za koje se tereti, jer je isti oštećene priveo u prostorije SJB Vlasenica, kojom prilikom nije primjenjivao silu, niti ima podataka da je to činio nakon njihovog zatvaranja u ćelije. Ako se ima u vidu da je optuženi Bastah kao rezervni policajac izvršavao naloge nadređenih, onda eventualna protivpravnost zatvaranja oštećenih nije mogla biti obuhvaćena njegovim umišljajem, pa obzirom da optužba nije dokazala proizvoljnost i neposluh u njegovom postupanju, vijeće je odlučilo istog oslobođeniti od optužbi.

IX.1. Tačka I.9. izreke presude (tačka 1.4. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za prisilno preseljenje. Na ovu okolnost svjedočila je zaštićena svjedokinja „2“ koja je na glavnom pretresu detaljno opisala kako je optuženi došao naoružan pred njena vrata, naredivši joj da sa djecom krene za Kladanj ili će biti ubijeni. Međutim, svjedokinja nakon toga odlazi na stanicu u Vlasenici, pa u drugu mahalu tzv. Klempiće, gdje boravi sve do odvođenja u logor Sušica. Dakle, ista nije uslijed prijetnji optuženog napustila grad Vlasenica, niti ga je viđala u narednom periodu, pa vijeće nije našlo ispunjenim obilježja krivičnog djela prisilno preseljenje iz tačke d) stav 1. član 172. KZ BiH, zbog čega je u odnosu na ovu tačku izmjenjene optužnice donsena oslobađajuća presuda.

IX.2. Optuženi Višković Goran zv. „Vjetar“- sam

IX.2. Tačka II.1. izreke presude (tačka 2.2. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za druga nečovječna djela slične prirode učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja u odnosu na oštećenog Dautović Muhidina, na koju okolnost je saslušan svjedok Đamđić Miralem, koji nije bio vidio kako je oštećeni priveden u PS Vlasenicu, ali mu je nakon puštanja oštećeni pokazivao rane i leđa koja su bila „crna od udaraca“. Prema iskazu koji je svjedok dao u istrazi, oštećeni je po izlasku iz zatvora rekao da su ga tukli optuženi Višković, Ravnjak Dragan I dr., što se svjedoku činilo mogućim jer ih je u to vrijeme viđao u grupacijama

uniformisanih osoba koje su privodile ljude. Međutim, ovakva posredna saznanja nisu vijeću pružila dovoljan stepen uvjerenja da je upravo optuženi Višković lice koje je pretuklo oštećenog, niti se na temelju opisa koji je dao svjedok može ispitati ozbiljnost nanesenih povreda, odnosno da li njihova težina i ozbiljnost dosežu standard nečovječnog postupanja iz tačke k) stav 1. član 172. KZ BiH, zbog čega je u odnosu na ovu tačku izmjenjene optužnice donesena oslobađajuća presuda.

IX.2. Tačka II.1. izreke presude (tačka 2.3. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za druga nečovječna djela slične prirode učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja u odnosu na oštećenog Agić Hasiba, koji je saslušan na glavnom pretresu, kojom prilikom je detaljno opisao kako su ga nakon hapšenja i odvođenja u zatvor kod opštine "malo tukli" nakon čega ga je Šarić ispitivao tražeći da prizna posjedovanje naoružanja, za koje vrijeme se optuženi Višković nalazio u istoj prostoriji, a izvjesni Dragan kojeg je poznavao od prije ga je udario. Kada je svjedok priznao da posjeduje pušku, Višković je rekao da krene sa njim, dodavši da će ako je pronađu, strijeljati ga tom puškom pred ženom i djecom, pa se nakon pronalaska oružja obratio svjedoku riječima "*ako imas muško djete, gotovi ste svi!*", ali je prema riječima svjedoka, ostvarenje njegove prijetnje spriječio Šargić.

Vijeće je u konkretnom slučaju imalo u vidu da je sam svjedok rekao kako ga u stanici nisu mnogo tukli, dakle premlaćivanje nije rezultiralo ozbiljnim povredama tjelesnog integriteta, a iz iskaza svjedoka nije zaključeno da je prijetnja koju je dobio od optuženog Viškovića rezultirala ozbiljnom psihičkom povredom ili narušenjem zdravlja, te je ocijenjeno da radnje optuženog nisu dosegle prag težine i ozbiljnosti koji bi bio dostatan da se oglasi krivim za počinjenje drugih nečovječnih djela iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH.

IX.2. Tačka II.3. izreke presude (tačka 2.4. izmjenjene optužnice)

Optuženi se u ovoj tački izmjenjene optužnice teretio za druga nečovječna djela slične prirode učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja u odnosu na oštećenu Klempić Hasretu. Na ovu okolnost svjedočio Topčić Amir koji je u vrijeme kritičnog događaja imao 11 godina, ali je kao očevidac događaja detaljno opisao dolazak optuženog Viškovića u kuću Ahme Klempića, u kojoj je boravio sa majkom te njegovo ophođenje prema istoj, koje se ogledalo u verbalnom vrijeđanju, upućivanju pogrdnih naziva, kojom prilikom je ispitivana za supruga, nakon čega je optuženi ošamario dva puta.

Iako ne postoje okolnosti koje opravdavaju ovakvo ponašanje optuženog prema oštećenoj, navedena situacija je trajala veoma kratko, te odnos optuženog prema oštećenoj nije rezultirao ozbiljnim povredama tjelesnog integriteta ili prihičkog zdravlja, dakle svojim intenzitetom nije dosegao nivo ozbiljnosti koji zahtijeva kvalifikacija krivičnog djela iz tačke k) stav 1. član 182. KZ BiH, zbog čega je za ovu tačku optuženi oslobođen od optužbe.

IX.2. Tačka II.4. izreke presude (tačka 2.7. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za druga nečovječna djela počinjena prema oštećenoj Šestović Muški. Svjedokinja je u iskazu detaljno opisala kako je optuženi Višković tretirao na ponižavajući način, tjerajući je da puže po asfaltu sa puškom uperenom u

leđa, kao što je tjerao i ostale civile okupljene oko njega. Vijeće u konkretnom slučaju nije ulazilo u ispitivanje težine radnji koje je počinio, pitanje njihovog intenziteta I posljedica koje je ostavio po oštećenu, obzirom da se osuđujuća presuda u ovom dijelu ne može zasnivati isključivo na pročtanom iskazu svjedoka, jer bi takvim postupanjem bilo povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. I stav 3. tačka d) EKLJP, obzirom da odbrana nije imala pravo unakrsnog I neposrednog ispitivanja ovog svjedoka, sa ciljem provjere kredibiliteta I tačnosti iskaza. Optuženi bi dakle bio doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na tužioca, čime bi bilo narušeno načelo jednakosti zagarantirano članom 14. ZKP BiH, pa je vijeće odlučilo optuženog oslobođiti od optužbe za ovu tačku izmjenjene optužnice.

IX.2. Tačka II.5. izreke presude (tačka 2.12. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optuženog za druga nečovječna djela počinjena prema oštećenom Osmanović Hajrudinu. Na ovu okolnost svjedočio je svjedok Osmanović Ibro, koji detaljno opisuje događaj činjenično naveden u ovoj tački optužnice, tvrdeći da mu je brat pričao kako ga je optuženi Višković premlaćivao, I udarao pištolj u glavu, pa iako to sam nije video, po povratku brata sa rada primjetio da mu je isti vidno fizički iscrpljen.

Svjedok je prisustvovao I događaju kada je optuženi Višković naredio oštećenom da popije teglu sa vodom u kojoj su bili insekti- kromipirove zlatice, što je on I učinio, a koju radnju optuženog vijeće smatra nehumanom I ponižavajućom, istovremeno ne nalazeći da je ista kod oštećenog rezultirala ozbilnjom povredom fizičkog ili psihičkog zdravlja, odnosno ne doseže prag ozbiljnosti I težine koji zahtijeva standard nečovječnih djela iz tačke k) stav 1. člana 172. KZ BiH, zbog čega je u odnosu na ovu tačku optuženi oslobođen od optužbi.

X.2. Tačka II.6. izreke presude (tačka 2.15. izmjenjene optužnice)

Optuženi se ovom tačkom izmjenjene optužnice teretio za silovanje zaštićene svjedokinje 6, čiji iskaz je saglasno odredbi člana 273. stav 2. ZKP BiH pročitan na glavnem pretresu, jer je nalazom i mišljenjem dr. Alme Bravo- Mehmedbašić spec. neuropsihijatra, ustanovljeno ... kod zaštićene svjedokinje, zbog čega koje istu onesposobljava za davanje iskaza na glavnom pretresu. Međutim, vijeće je u tom smislu imalo u vidu i činjenicu da se vještakinja nije mogla decidno izjasniti kakve su bile njene sposobnosti u vrijeme davanja iskaza Tužilaštvu, te je prilikom analize I čitanja istog ustanovilo postojanje određenih nejasnoća, kontradiktornosti i navođenja događaja koje nije potvrđio niti jedan drugi svjedok u postupku.

Dakle, ne postoji jasna saglasnost, hronologija i preciznost iskaza, kao i povezanost lica koja su učesnici kritičnog događaja, zbog čega iskaz ove svjedokinje, sa brojnim manjkavostima, nije podoban osnov zasnivanja krivične odgovornosti optuženog. Način na koji je ispričan inkriminisani događaj, opravdano kod vijeća dovodi do zaključka da su stresori kod svjedokinje bili aktivirani već u vrijeme davanja iskaza, što u konačnici dovodi u sumnju učešće optuženog u događaju za koji se tereti, te je isti po principu *In dubio pro reo* oslobođen od optužbe.

IX.3. Optuženi Bastah Predrag zv. „Dragan“ i optuženi Višković Goran zv. „Vjetar“- sam

IX.3. Tačka III.1. izreke presude (tačka 3.1. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optužene za teško oduzimanje fizičke slobode Ambešković Avde i Hodžić Sadidina, a na ovu okolnost saslušan je zaštićeni svjedok 1., koji je privođenje oštećenih krajem aprila 1992. godine posmatrao sa prozora kuće, kojom prilikom je vidio kako su se u večernjim satima optuženi Bastah I Višković dovezli pred kuću Avde Ambeškovića, kojeg su izveli ispred kuće te poveli prema vozilu kojim su došli, za koje vrijeme je njegova supruga bila "zakačena za njega", galameći, jer su ga optuženi tukli rukama sve vrijeme od ulaza u kuću do vozila. Prema iskazu ovog svjedoka, optuženi su se nakon odvoženja oštećenog vratili po njegovog zeta, Hodžić Sadidina, kojeg prilikom privođenja nisu udarali.

Međutim, svjedokinja Hodžić Aida čiji otac je oštećeni Avdo Ambešković, a suprug oštećeni Sadidin Hodžić, koja je bila u kući u vrijeme odvoženja, ne opisuje događaj na identičan način, izjavljujući da nije prepoznala osobe koje su kritične prilike došle po njenog oca i supruga, te se ne može izjasniti da li su tom prilikom isti pretučeni, ali jeste primjetila povrede na oštećenima nakon što su vraćeni iz SJB Vlasenica, s tim da njoj i majci nikada nisu rekli imena lica koja su ih pretukla u tim prostorijama.

Obzirom na ove bitne nesaglasnosti u iskazima svjedoka- očevidaca krivičnog djela, vijeće nije moglo van svake razumne sumnje utvrditi da se inkriminirani događaj desio na način koji opisuje zaštićeni svjedok 1. Obzirom da je učešće optuženih u ovom događaju sporno, vijeće je odlučilo po principu *In dubio pro reo* iste oslobođiti optužbi, zbog čega nije ni ulazilo u aspekte protivpravnosti lišenja slobode, niti je ispitivalo postojanje elemenata krivičnog djela zatvaranje ili teško oduzimanje fizičke slobode iz tačke e) stav 1. član 172. KZ BIH.

IX.3. Tačka III.2. izreke presude (tačka 3.4. izmjenjene optužnice)

Izmjenjena optužnica je u ovoj tački teretila optužene za prisilno preseljenje stanovništva, ali vijeće u konkretnom slučaju smatra da optužba nije uspjela na nesumnjiv način utvrditi prisustvo optuženog Viškovića na lokalitetu Luke, u vrijeme odvajanja žena i djece iz konvoja koji se kretao prema Kladnju.

Naime, veliki broj svjedoka je dao iskaz na ovu okolnost i svi su saglasni da se na tom lokalitetu nalazio punkt srpske vojske, koja upravo kritične prilike vršila odvajanje žena i djece, uz opravdanje da idu kupiti sijeno na Pelemišu. Prisustvo optuženog Bastaha na način kako to navodi optužnica potvrdila je svjedokinja Handžić Ramiza, ali ista tom prilikom nije vidjela optuženog Viškovića, kao ni svjedokinja Lelo Tima, dok svjedok Lelo Bekir tvrdi da je pored optuženog Bastaha na Lukama video i optuženog Viškovića, iako ga ne spominje u iskazu iz istrage. Dakle, prisustvo optuženog Viškovića nije dokazano van svake razumne sumnje, dok veći broj svjedoka na identičan način opisuje prisustvo Bastaha koji je vozio jedan od kamiona iz konvoja i koji je po mišljenju svjedoka, dolaskom na lokalitet zviždukom pozvao vojnike da izađu na punkt.

Optužnica je teretila optuženog Bastaha da je takvim postupanjem učestvovao na odlučujući način u počinjenju krivičnog djela, što je za ovo vijeće neprihvatljivo, jer su skoro svi svjedoci potvrdili kako je optuženi u vrijeme odvajanja samo stajao pored kamiona i posmatrao, a u to vrijeme nije bio pripadnik vojske, niti je bio nadređen jedinici koja se tu nalazila da bi mogao

spriječiti odvajanje ljudi. Pored toga, nesporna je činjenica da se na tom mjestu nalazio punkt srpske vojske koji je bilo potrebno proći da bi se došlo do teritorije Kladnja, pa su navodi optužnice kako je optuženi zviždukom pozvao vojнике da izađu suvišni i precjenjeni, jer bi prema mišljenju vijeća, odmah po dolasku kamiona i autobusa na kontrolni punkt, vojnici zasigurno i bez zvižduka izašli.

Dakle, provedeni dokazi ne pružaju dovoljno osnova za zaključak da je postupanje optuženog Bastaha predstavljalo saizvršilačku djelatnost, odnosno da je na odlučujući način učestvovao u odvajanju žena i djece, niti podstrekačku djelatnost, jer bi u tom slučaju trebalo dokazati da je takva radnja optuženog Bastaha kod vojnika rezultirala formiranjem odluke o izdvajajući žena i djece, a u tom pravcu optužba nije izvodila dokaze. Komentari koje je optuženi davao u tom trenutku govoreći „*odvojite što više žena i posjete što više našeg sjemena*“ su bili više u svrhu odobravanja radnji koje su već bile u tijeku, pa očigledno nije bio svjestan krajne posljedice koja će nastupiti u pogledu odvedenih.

Vijeće primjećuje i da činjenični susptrat optužnice ne konkretizuje niti način učešća optuženih u počinjenju krivičnog djela, niti je iz istog moguće zaključiti o kojem stepenu doprinosa radnji izvršenja se radi, zbog čega su optuženi ovu tačku izmjenjene optužnice, oslobođeni od optužbe.

X ODBIJAJUĆI DIO PRESUDE

Obzirom da je postupajuća tužiteljica podnošenjem izmjenjene optužnice od 16.11.2009. godine, iz činjeničnog opisa optužnice broj: KT-RZ-137/05 od 18.04.2008. godine, potvrđene dana 23.04.2008. godine izostavila tačku III. 6. koja se odnosi na optuženog Višković Gorana, te zajedničke tačke IV.5. i IV.6., vijeće je u odnosu na iste donijelo odbijajuću presudu, što je učinjeno i u odnosi na tačku II. 9. izmjenjene optužnice od koje je tužiteljica odustala na ročištu za iznošenje završnih riječi od 14.12.2009. godine.

Vijeće je prilikom ocjene dokaza cijenilo i druge dokaze provedene na glavnom pretresu, međutim, nije našlo da su isti relevantni za donošenje konačne odluke o krivičnoj odgovornosti optuženih u počinjenju predmetnog krivičnog djela. Drugim riječima, ti dokazi ne bi u krajnjoj liniji utjecali na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je vijeće došlo na temelju dokaza, čiju ocjenu je dalo u presudi

XI ODMJERAVANJE KAZNE

Član 2. KZ BiH, propisuje da se “propisvanje krivičnih djela, i vrste i raspona krivičnopravnih sankcija zasniva na neophodnosti primjene krivičnopravne prinude injenoj srazmernosti jačini opasnosti za lične slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti.”.

Odredbom člana 39. KZ BiH propisana je opća i posebna svrha propisivanja i izricanja krivičnopravnih sankcija, koja se osim preodgoja učinioca sastoji i u suzbijanju protipravnih ponašanja kojima se povrijeđuju ili ugrožavaju temeljne opće ili individualne vrijednosti.

Pri odmjeravanju kazne za krivično djelo za koje su ovom presudom oglašeni krivim, vijeće je polazeći od opšte svrhe kažnjavanja propisane članom 39.KZBiH i sljedeći pravila za odmjeravanje kazne iz člana 48. KZBiH, cijenilo i uzelo u obzir sve olakšavjuće i otežavajuće

okolnosti i optuženim Bastah Predragu i Višković Goranu izreklo zatvorsku kaznu u vremenskom trjanju kako je to navedeno u izreci ove presude.

Kao olakšavajuće okolnosti vijeće je u obzir uzelo raniji život optuženih, odnosno činjenicu da su do momenta učinjenja konkretnog krivičnog djela bili neosuđivane osobe, te takvim karakterom cijenilo I uzelo u obzir okolnost da optuženi Višković ima 4 djece od kojih je jedno dijete maloljetno. Nadalje, prema kazivanju nekih svjedoka odbrane, optuženi su u periodu kada su preuzimali radnje za koje su ovom presudom oglašeni krivim mogli određenom broju lica muslimanske nacionalnosti pa je vijeće ovu činjenicu uzelo kao olakšavajuću okolnost pri tome ne dovodeći u pitanje konačnu ocjenu o diskriminatroskom odnosu optuženih spram stanovništva muslimanske nacionalnosti, budući da je ovakvo postupanje optuženih imalo karakter sporadičnog i izlovanog slučaja.

Kao olakšavajuću okolnost na strani optuženog Bastah Predraga vijeće je uzelo u obzir činjenicu da je njegova sposobnost shvatanja značaja poduzetih radnji I nastalih posljedica u vrijeme izvršenja krivičnog djela za koje je oglašen krivim, bila smanjena, ali ne bitno. Ova činjenica je utvrđena na osnovu dokaza koji je provela odbrana Bastah Predraga, odnosno na osnovu nalaza I mišljenja vještaku dr. Senadinu Ljuboviću, spec. neuropsihijatrijske struke, na čiji nalaz i mišljenje nije bilo primjedbi. Međutim, po ocjeni vijeća ova okolnost po svom karakteru ne predstavlja takvu okolnost koja bi ishodila oslobođajuću presudu, ali jeste olakšavajuća okolnost koju je vijeće uzelo u obzir prilikom odmjeravanja kazne optuženom Bastah Predragu.

Sa druge strane, vijeće je kao otežavajuće okolnost cijenilo i prilikom odmjeravanja kazne uzelo u obzir težinu povrede zaštićenog dobra i u vezi sa tim imalo u vidu brojnost žrtava i teške posljedice proizišle iz radnji optuženih koje poduzimaju u inkriminisanom periodu tako da muslimansko stanovništvo Vlasenice, njihovim dojučerašnje komšije i prijatelji pojavi vozila kojim upravlja Bastah Predrag nazivaju „vozilom smrti“ a pojavi optuženih vide i doživljavaju kao moćne osobe koje predstavljaju „strah i trepet“ i da u tako stvorenoj atmosferi mogu biti njihove sljedeće žrtve odvođenja, zatvaranja ili fizičkog oduzimanja slobode, mučenja, silovanja, ubijanja. Nadalje, okolnost da su optuženi Bastah Predrag u vremenskom periodu juni-septembar 1992 godine, a Višković u periodu april-juli 1992 godine, dakle u relativno kraćem vremenskom periodu, imali aktivnu ulogu i pokazali istrajnost i upornost u kontinuiranom poduzimanju velikog broja u izreci presude opisanih krivičnopravnih radnji, vijeće je takođe uzelo kao otežavajuću okolnost prilikom odmjeravanja kazne. Brojnost žrtava-civila, posebno ako se ima u vidu da se među njima nalaze djeca kao najosjetljiviji dio ove populacije, žene prema kojim se poduzima radnja silovanja na način i metodom koji takvo postupanje čine vrijednim prezira uz nužne posljedice u vidu fizičke i danas prisutne duševne patnje i degradacije koje trpe žrtave silovanja, duševne patnje žrtava proizišle iz gubitka njihovih najbližih i činjenice da većina njih još i danas traga za njihovim posmrtnim ostacima, sve ovo u svojoj ukupnosti vijeće ocjenjuje kao otežavajućim okolnostima koje je imao u vidu prilikom odmjeravanja kazne prema optuženim Bastah Predragu i Višković Goranu. Kao otežavajuću okolnost vijeće je uzelo u obzir i činjenicu da su optuženi u većini slučajeva bili neposredni izvršioci radnji za koje su ovom presudom oglašeni krivim

Vijeće u konkretnom slučaju nije našlo da na strani optuženih postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje bi sukladno odredbi člana 49. KZ BiH predstavljali osnov za odmjeravanje kazne ispod granice propisane zakonom.

Obzirom na sve naprijed navedeno, vijeće nalazi da će se izricanjem kazne dugotrajnog zatvora u trajanju od 22 godine u odnosu na optuženog Bastah Predraga i kazne zatvora u trajanju od 18 godina u odnosu na optuženog Višković Gorana, u potpunosti ostvariti svrha kažnjavanja.

XII ODLUKA O TROŠKOVIMA

U skladu sa odredbom člana 189. stav 1. u dijelu presude kojom se optužba odbija i kojom su optuženi oslobođeni od optužbe, Sud je odlučio da troškovi krivičnog postupka, te nužni izdaci i nagrada branilaca, padaju na teret budžetskih sredstava.

U odnosu na osuđujući dio presude Sud je primjenom odredbi člana 188. stav 4. ZKPBiH optužene oslobođio naknade troškova postupka, obzirom da su isti lošijeg materijalnog stanja, a što jasno proizilazi iz činjenice da su čak troškovi vještaka i njihove odbrane plaćani iz budžetskih sredstava Suda.

Osim toga, optuženi Višković je nezaposlen, ima brojnu porodicu koju izdržava, a optuženi Bastah se tokom postupka nalazio u pritvoru tako da u tom periodu nije ni ostvarivao primanja. Nadalje, vijeće je uzelo u obzir i cijenilo činjenicu da je optuženima (nepravosnažno) izrečena zatvorska kazna u dužem vremenskom trajanju, te da bi njihovim obavezivanjem na naknadu troškova postupka zasigurno bila dovedena u pitanje egzistencija njihovih porodica.

Kod ovakvog stanja stvari Sud je i odlučio da troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

XIII ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTIJEVIMA

Primjenom odredbi člana 198. stav 2 i 3 ZKP-a BiH, Sud je oštećene radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva uputio na parnični postupak. Naime, neki od oštećenih su jasno istakli visinu svojih imovinsko pravnih zahtjeva, dok se drugi u tom pravcu nisu mogli izjasniti, pa imajući ovo u vidu kao činjenicu da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu vijeću pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, to je u pogledu ovih zahtjeva valjalo odlučiti kao u izreci presude.

Zapisničar:

Haračić Lejla

**Predsjednik vijeća
Sudija**

Božić Zoran

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom odjeljenju Odjela I Suda Bosne i Hercegovine u roku od 15 (petnaest) dana po prijemu pismenog otpravka ove presude.

*Žalba se u dovoljnem broju primjeraka predaje ovom Sudu.